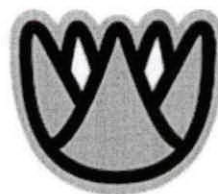

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 09-928
Podgorica 29.3.2024.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE

NACIONALNI PARK PROKLETIJE

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA NP PROKLETIJE ZA 2023. GODINU

Podgorica, februar 2024. godine

Sadržaj:

1. UVOD	1
1.1. Zakonska regulativa	1
1.2 Organizacija poslovanja Nacionalnog parka Prokletije	2
1.3. Organizacija poslovanja JPNPCG	3
1.4 Zapošljavanje u izvještavanoj godini	4
1.5 Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih	5
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE	8
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena	8
2.2 Stručna zaštita	13
3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA	14
3.1. Ocjena stanja	32
4. POSJETE U NP PROKLETIJE	46
5. PROJEKTI	48
6. ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA	53
7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI	54
8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA	54
9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE	57
10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2023. GODINU	59

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

Tabela 1: Obradivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Miralem Metjahić	Direktor Nacionalnog parka Prokletije	Nacionalni park Prokletije
Maša Vučinić	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	JPNPCG
Marinela Đuretić	Pomoćnica direktora za finansijske i opšte poslove	JPNPCG
Stefan Ivanović	Pomoćnik direktora za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Murat Bašić	Šef Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture	Nacionalni park Prokletije
Eldin Gutić	Saradnik u oblasti šumarstva	Nacionalni park Prokletije
Boban Redžepagić	Stručni saradnik za promociju, edukaciju i turizam	Nacionalni park Prokletije
Hajdana Ilić Božović	Šef Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Veselin Luburić	Rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Jelena Radunović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Slobodan Stijepovic	Stručni saradnik za šumarstvo	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	Stručni saradnik za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Radmila Vujotić	Stručni saradnik za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj
Srđan Lubarda	Šef službe za promociju, marketing i turizam	Služba za promociju marketing i turizam
Jovana Bojčić	Stručni saradnik za turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i turizam
Marina Manojlović	Stručna saradnica za domaću radinost	Služba za promociju marketing i turizam
Milica Novaković	Stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i

		turizam
Vasilije Pavićević	Stručni saradnik za turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	Služba za promociju marketing i turizam
Željka Vuković	Stručni saradnik za turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
Velibor Bošković	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Marija Putica	Stručna saradnica za pravne poslove	Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Miloš Brajović	Šef službe za kontrolu i monitoring	Služba za kontrolu i monitoring

1. UVOD

1.1. Zakonska regulativa

Zakon o životnoj sredini (Sl. list CG br. 52/16 i 73/19) uređuje principe zaštite životne sredine i održivog razvoja, subjekte i instrumente zaštite životne sredine, učešće javnosti o pitanjima životne sredine i druga pitanja od značaja za životnu sredinu. Zaštitom životne sredine obezbjeđuje se cjelovito očuvanje kvaliteta životne sredine, očuvanje biološke i pejzažne raznovrsnosti, racionalno korišćenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za životnu sredinu, kao osnovni uslov održivog razvoja.

Temeljni pravni dokument kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode (Sl. list CG br. 54/16, 18/19). Ovim zakonom uređuje se zaštita i očuvanje prirode, definišu kategorije zaštićenih područja, odgovorne institucije, kao i osnovni upravljački dokumenti za zaštićena područja.

Shodno članu 58 Zakona o zaštiti prirode, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore je dužno dostaviti Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave, izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1.marta tekuće godine za prethodnu godinu, dok je članom 59 pomenutog Zakona u stavu 5 navedeno da Izvještaj naročito sadrži podatke o:

- realizaciji mjera zaštite;
- realizaciji plana po indikatorima praćenja uspješnosti realizacije plana;
- posjetama zaštićenim područjima;
- finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Nacionalni parkovi kao zaštićena prirodna dobra uživaju posebnu zaštitu, pa je iz tog razloga Zakonom o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16) regulisana njihova zaštita, unapređivanje i razvoj i ove djelatnosti definisane su kao djelatnosti od javnog interesa.

Ovaj Zakon u članu 13 definiše ključna planska akta koja uređuju poslovanje preduzeća, a to su:

- Prostorni planovi posebne namjene u skladu sa Zakonom;
- Plan upravljanja (donosi Vlada na period od 5 godina);
- Godišnji program upravljanja (donosi Preduzeće u skladu sa Prostornim planom posebne namjene i petogodišnjim Planom upravljanja).

Navedeni zakoni (Zakon o životnoj sredini, Zakon o zaštiti prirode i Zakon o nacionalnim parkovima) definišu misiju Preduzeća „Održivo očuvanje životne sredine na zaštićenim područjima“ kao i primarne ciljeve njegovog poslovanja:

- Obezbeđivanje uslova za zaštitu, unaprjeđivanje i racionalno korišćenje dobara nacionalnih parkova;
- Stvaranje povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- Očuvanje i unaprjeđivanje posebnih prirodnih vrijednosti;
- Istraživanje i korišćenje parkova za potrebe razvoja nauke, obrazovanja, turizma, kulture i rekreacije;
- Sprječavanje radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine nacionalnih parkova i očuvanja životne sredine.

1.2 Organizacija poslovanja Nacionalnog parka Prokletije

Direktor Parka, rukovodi radom organizacione jedinice kao i svim službama, koje obavljaju poslove za potrebe Nacionalnog parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u Parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica Preduzeća, formirane su sljedeće službe:

- Odjeljenje za administrativno tehničke poslove. Odjeljenje obavlja administrativne poslove vezane za upravljanje Parkom, kao što su: vođenje evidencije, priprema dokumentacije, komunikacija s nadležnim organima i sl. Takođe, brine se o tehničkim aspektima Parka, kao što su održavanje vozila, opreme i sl.
- Služba za fizičku zaštitu. Glavni zadatak ove Službe je osigurati sigurnost i zaštitu imovine Nacionalnog parka Prokletije. To uključuje patroliranje terenima, nadzor na ulazima i izlazima, reagovanje na incidente, sprječavanje krivolova, kao i sve druge aktivnosti koje doprinose fizičkoj zaštiti Parka.
- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture. Služba je odgovorna za održavanje higijene i čistoće unutar Parka, uključujući čišćenje staza, smeća itd. Takođe, brine se o održavanju mobilijara, kao i infrastrukture u Parku (puteva, staza, mostova i sl.).
- Odjeljenje za naplatu. Odjeljenje se bavi poslovima vezanim za naplatu ulaznica ili drugih taksi koje se primjenjuju u Parku.

Svaka od ovih službi/ odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Prokletije, omogućavajući posjetiocima ugodno iskustvo u prirodnom okruženju.

Grafikon 1: Organizacija poslovanja NP Prokletije

1.3. Organizacija poslovanja JPNPCG

JPNPCG osnovano je na osnovu Odluke o osnivanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Službeni list Crne Gore,“ broj 39/92), a nastavilo sa radom u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni list Crne Gore,“ broj 28/14, 39/16) i Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore („Službeni list Crne Gore,“ broj 20/11 od 15.04.2011. godine). Osnivač preduzeća je Skupština Crne Gore.

Statut preduzeća je donesen od strane Upravnog odbora dana 09.05.2011. godine, a stupio na snagu nakon davanja saglasnosti na isti nadležnog Ministarstva održivog razvoja i turizma. Posljednje izmjene i dopune Statuta Preduzeća donesene su 29.04.2021. godine.

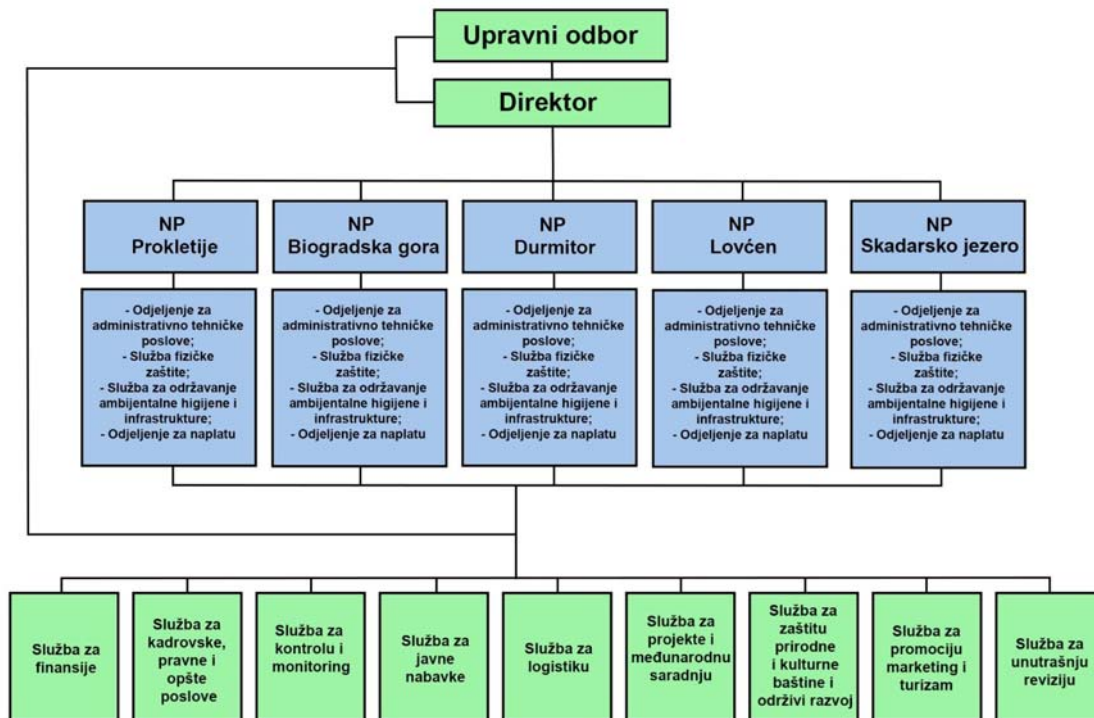
U skladu sa navedenim određene su unutrašnje organizacione jedinice Preduzeća: Nacionalni park Biogradska gora; Nacionalni park Durmitor; Nacionalni park Lovćen; Nacionalni park Skadarsko jezero i Nacionalni park Prokletije.

U okviru organizacionih jedinica, formirane su sljedeće službe: Odjeljenje za administrativno tehničke poslove; Služba za fizičku zaštitu; Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Odjeljenje za naplatu.

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća formirane su Službe zajedničkih poslova sa sjedištem u Podgorici: Služba direktora; Služba za zaštitu

prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj; Služba za promociju, marketing i turizam; Služba za projekte i međunarodnu saradnju; Služba za finansije; Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove; Služba za kontrolu i monitoring; Služba za logistiku; Služba za javne nabavke.

Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja Parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 2: Organizacija poslovanja JPNPCG

1.4 Zapošljavanje u izvještavanoj godini

U periodu od 01.01.2023. godine do 31.12.2023. godine u Nacionalnom parku Prokletije je radno angažovano, odnosno novozaposleno, 3 lica na osnovu ugovora na neodređeno vrijeme i 5 lica na osnovu ugovora na određeno vrijeme.

Grafikon 3: Broj novozaposlenih u izvještavanoj godini

1.5 Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

U toku izvještajnog perioda zaposleni u NP lju stručnog usavršavanja i sticanja novih znanja, iskustava i vještina (Tabela 2).

Tabela 2: Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih u NP Prokletije i JPNPCG

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici Parka/JPNPCG iz	Naziv radnog mjesta
Javne nabavke u sklopu EU projekata	Privredna komora Crne Gore	Stoja Popadić Velibor Bošković Jasmin Medunjanin	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju Stručni saradnik za projekte Stručni saradnik za projekte
Networking for capitalization (kapitalizacija projekata / Program Interreg Euro-MED)	Ministarstvo evropskih poslova	Velibor Bošković Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte Stručni saradnik za projekte
Interreg Europe / Prezentacija programa i osnovnih pravila	Ministarstvo evropskih poslova	Velibor Bošković	Stručni saradnik za projekte
Upravljanje komunalnim otpadom: Odvojeno sakupljanje, prevencija otpada i upravljanje preostalim otpadom:	Ambasada Republike Češke, Zero Waste Montenegro	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

razmjena znanja			
Nacionalni plan prilagođavanja klimatskim promjenama	UNDP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Kako organizovati događaj	PKCG	Milica Novaković, Marijana Džaković	Stručne saradnice za medije
Podrška ekonomskoj diversifikaciji ruralnih područja u jugoistočnoj Evropi SEDRAII	Giz USAID	Snežana Vukotić Marina Manojlović	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za domaću radinost
Webinar: „Experience design and nature conservation via Visitor MONitoring and MAnagement in protected areas - VIMOMA”	Institute of Geography and Spatial Management, Jagiellonian University, Poland Faculty of Sciences, University of Novi Sad, Serbia Faculty of Natural Sciences, Matej Bel University, Slovakia Faculty of Regional Development and International Studies, Mendel University in Brno, Czech Republic Ceeweb for Biodiversity, Hungary	Vuković Željka	Stručni saradnik za turizam
Obuka za GIS	JPNPCG	Stručna služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Trening upotrebe SMART softvera za administratore	Global Conservation	Vladimir Martinović Maša Vučinić Stefan Ivanović Miloš Brajović Vuk Saičić	Direktor JPNPCG Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Pomoćnik direktora za kontrolu i monitoring Šef Službe za kontrolu i monitoring Šef Službe fizičke zaštite NP Skadarsko jezero

		Belma Šestović Predrag Gluščević	Stručna saradnica za faunu sisara Supervizor
Prvi međunarodni samit zaštićenih područja Evrope i Evroazije	Agencija za zaštićena područja Gruzije, Global Conservation	Maša Vučinić Belma Šestović	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Stručna saradnica za faunu sisara
Terenska obuka : "Fieldwork concerning building restoration and bat ecology"	Univezitet Sussex	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Meeting for the IUCN Member community in Europe, North and Central Asia	IUCN, FPWC, Grad Jerevan	Maša Vučinić Hajdana Ilić Božović Belma Šestović	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za faunu sisara
Seminar "Novine u Zakonu o javnim nabavkama"	Centar za radno i poslovno pravo	Mirza Tahirović Zeid Škrijelj Almin Muković	Šef Službe za javne nabavke Službenik za javne nabavke Službenik za javne nabavke
Seminar "Novine u Pravilniku o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki"	Centar za radno i poslovno pravo	Mirza Tahirović Zeid Škrijelj Almin Muković	Šef Službe za javne nabavke Službenik za javne nabavke Službenik za javne nabavke
Obuka "Javne nabavke"	Uprava za ljudske resurse	Mirza Tahirović	Šef Službe za javne nabavke
Seminar "Zakon o javnim nabavkama - dileme u primjeni"	Centar za radno i poslovno pravo	Mirza Tahirović	Šef Službe za javne nabavke

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Služba fizičke zaštite u Nacionalnom parku Prokletije bavi se svim aktivnostima na koje je obavezuje Zakon o nacionalnim parkovima i Zakon o zaštiti lica i imovine. Tu prvenstveno spada, zaštita zone parka od: krivolova, nedozvoljenog ribolova, sječe šume, gradnje objekata, devastacije terena, sakupljanja ljekovitog bilja i zaštićene flore, požara, kretanje motornih vozila van puteva i određenih parkirališta, sprječavanje kampovanja i loženja vatre van registrovanih kampova, kao i registrovanje drugih promjena u prostoru.

Služba zaštite, takođe, vrši naplatu svih naknada propisanih Odlukom o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, prati kretanje i brojno stanje zaštićene divljači, postavlja hranilice i hranu za divljač u zimskom periodu Parka, daje informacije o Parku, upućuje posjetioce na najbitnije vrijednosti Parka i slično.

U toku 2023. godine redovno i u skladu sa potrebama održavani su kontakti sa MUP-om. Svakodnevno su održavani kontakti sa Upravom policije koji su pružili podršku u kontroli i sprječavanju nelegalnih aktivnosti. U toku 2023. godine Uprava policije je kontaktirana jednom za intervenciju po osnovu krivolova i 33 puta po osnovu nelegalne sječe u zoni Parka. Upravi za inspeksijske poslove proslijeđene su 23 prijave za nelegalnu gradnju i devastaciju terena. Inspektor šumarstva nadležnom za oblast Prokletija je proslijeđeno pet predmeta tj. četiri za nelegalnu sječu i jedna za krivolov.

Tabela 3: Prikaz nezakonitih radnji za koje su preduzete službene aktivnosti

Datum	Vrsta nelegalne radnje	Zavodni	Procesuirano
13.04.2023.godine	Nelegalna gradnja	Br. 200-23	Opština Gusinje
14.04.2023.godine	Devastacija terena	Br.208-23	Ekološki inspektor
18.04.2023.godine	Nelegalna gradnja	Br.214-23	Ekološki inspektor
27.04.2023.godine	Nelegalna sječa	Br.253-23 254-23	MUP ODT
03.05.2023.godine	Krivolov	Br.687-23 688-23 689-23	UIP Min. Ekologije Pravna služba
03.05.2023.godine	Krivolov	Br.260-23 614-23	Inspektor.Hakija Jasavić Službena zabilješka
04.05.2023.godine	Nelegalna sječa	Br.252-23-1 262-23-2	MUP ODT
08.05.2023.godine	Devastacija terena	Br.283-23	Ekološki inspektor

Datum	Vrsta nelegalne radnje	Zavodni	Procesuirano
08.05.2023.godine	Nelegalna gradnja	Br.684-23 686-23	UIP Pravna služba
08.05.2023.godine	Nelegalna sječa	Br.291-23-1 291-23-2	MUP ODT
08.05.2023.godine	Nelegalna sječa	Br.292-23-1 292-23-2	MUP ODT
12.05.2023	Bespravna sječa	br. 332-23 333-23	MUP ODT
15.05.2023	Nelegalna gradnja	br.734-23 733-23	UIP Pravna služba
15.05.2023	Nelegalna gradnja	731-23 732-23	UIP Pravna služba
24.05.2023	Devastacija terena	624-23 625-23	Ministarstvo Ekologije Pravna služba
29.05.2023	Nelegalna sječa	603-23-1 603-23-2	MUP ODT
29.05.2023	Nelegalna sječa	602-23-1 602-23-2	MUP ODT
30.05.2023	Nelegalna sječa	510-23-1 510-23-2	MUP ODT
07.06.2023	Nelegalna gradnja	736-23 735-23	UIP Pravna služba
09.06.2023	Nelegalna sječa	449-23 450-23	MUP ODT
12.06.2023	Nelegalna sječa	455-23 452-23	MUP ODT
12.06.2023	Nelegalna gradnja	740-23 741-23	UIP Pravna služba
19.06.2023	Nelegalna gradnja	443-23 665-23-1 665-23-2	Ekološki inspektor Pravna služba UIP
20.06.2023	Nelegalna gradnja	744-23 742-23	UIP Pravna služba
21.06.2023	Nelegalna gradnja	737-23 738-23	UIP Pravna služba

Datum	Vrsta nelegalne radnje	Zavodni	Procesuirano
23.06.2023	Nelegalna sječa	514-23 515-23	MUP ODT
26.06.2023	Nelegalna gradnja	722-23 724-23	Opština Plav Pravna služba
03.07.2023	Nelegalna gradnja	586-23 585-23	Opština Plav Ministarstvo Ekologije
04.07.2023	Devastacija terena	627-23 628-23 629-23	Ministarstvo Ekologije Ekološki inspektor Pravna služba
05.07.2023	Nelegalna gradnja	618-23 620-23 622-23	Ministarstvo Ekologije Ekološki inspektor Pravna služba
06.07.2023	Devastacija terena	619-23 621-23 623-23	Ministarstvo Ekologije Ekološki inspektor Pravna služba
25.07.2023	Nelegalna sjeca	808-23-1 808-23-2	MUP ODT
31.07.2023	Nelegalna gradnja	811-23 809-23 810-23	UIP Opština Plav Pravna služba
07.08.2023	Nelegalna sječa	850-23	Inspektor Hakija Jasavić
10.08.2023	Nelegalna sječa	872-23-1 872-23-2	MUP ODT
23.08.2023	Nelegalna sječa	954-23-1 954-23-2 955-23	MUP ODT Pravna služba
28.08.2023	Nelegalna sječa	949-23-1 949-23-2 950-23	MUP ODT Pravna služba
28.08.2023	Nelegalna sječa	937-23-1 937-23-2 938-23	MUP ODT Pravna služba
28.08.2023	Nelegalna sječa	940-23-1 940-23-2 941-23	MUP ODT Pravna služba

Datum	Vrsta nelegalne radnje	Zavodni	Procesuirano
28.08.2023	Nelegalna sječa	943-23-1 943-23-2 944-23	MUP ODT Pravna služba
28.08.2023	Nelegalna sječa	946-23-1 946-23-2 947-23	MUP ODT Pravna služba
28.08.2023	Nelegalna sječa	952-23-1 952-23-2 953-23	MUP ODT Pravna služba
01.09.2023	Nelegalna sječa	032/11-731/23-85	Inspektor Hakija Jasavić
05.09.2023	Nelegalna sječa	1003-23-1 1003-23-2 1004-23	MUP ODT Pravna služba
08.09.2023	Nelegalna sječa	1005-23-1 1005-23-2 1006-23	MUP ODT Pravna služba
11.09.2023	Nelegalna sječa	1002-23-1 1002-23-2 1007-23	MUP ODT Pravna služba
12.09.2023 15.09.2023	Nelegalna gradnja	1028-23 1027-23 1029-23	Ministarstvo Ekologije Opština Gusinje Pravna služba
16.09.2023	Nelegalna sječa	1484-23	MUP
18.09.2023	Nelegalna sječa	1042-23-1 1042-23-2 1046-23	MUP ODT Pravna služba
18.09.2023	Nelegalna sječa	1043-23-1 1043-23-2 1045-23	MUP ODT Pravna služba
21.09.2023	Nelegalna sječa	1066-23-1 1066-23-2	MUP ODT
04.10.2023	Nelegalna sječa	1143-23-1 1143-23-2 1148-23	MUP ODT Pravna služba
04.10.2023	Nelegalna sječa	1145-23-1 1145-23-2 1149-23	MUP ODT Pravna služba
17.10.2023	Nelegalna sječa	1223-23-1	MUP

Datum	Vrsta nelegalne radnje	Zavodni	Procesuirano
		1223-23-2 1224-23	ODT Pravna služba
23.10.2023	Nelegalna gradnja	1273-23 1274-23	Opština Gusinje Pravna služba
23.10.2023	Nelegalna sječa	1255-23-1 1255-23-2 1256-23	MUP ODT Pravna služba
27.10.2023	Nelegalna sječa	1271-23-1 1271-23-2 1274-23	MUP ODT Pravna služba
27.10.2023	Nelegalna sječa	1283-23 1283-23-1	Inspektor šumarstva Uplatnica
30.10.2023	Nelegalna sječa	1278-23-1 1278-23-2 1279-23	MUP ODT Pravna služba
30.10.2023	Nelegalna sječa	1282-23-1 1282-23-2	MUP ODT Pravna služba
02.11.2023	Nelegalna sječa	1297-23-1 1297-23-2 1298-23	MUP ODT Pravna služba
06.11.2023	Nelegalna sječa	1316-23-1 1316-23-2 1317-23	MUP ODT Pravna služba
20.11.2023	Nelegalna gradnja	1366-23 1367-23	Opština Plav Pravna služba
17.11.2023	Nelegalna sječa	1468-23-1 1468-23-2 1469-23	MUP ODT Pravna služba

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture održava pješačke, edukativne i druge uređene površine uključujući i održavanje njihove higijene. Stara se o mobilijaru na svim uređenim površinama, vrši postavljanje i održavanje znakova signalizacije, klupa, stolova i ostalog mobilijara. Osim toga, Služba obavlja i poslove vezane za pošumljavanje i održavanje šumskog reda ukoliko se za tim ukaže potreba.

Na prostoru Parka u toku 2023. godine evidentirano je 14 lokacija gdje se odlaže otpad, koje se redovno kontrolišu i održavaju.

Djelimično je sanirana deponija na Babinopoljskoj rijeci, koja je većim dijelom u kontakt zoni Parka. Prikupljeni su podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada.

Tokom izvještajnog perioda organizovano je ukupno 9 akcija čišćenja i uklanjanja otpada sa gore navedenih lokacija.

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore organizovalo je veliku akciju uklanjanja otpada sa prostora svih pet nacionalnih parkova Crne Gore povodom obilježavanja značajnih ekoloških datuma Međunarodnog dana biodiverziteta (22.maja) i Evropskog dana parkova (24.maja), a u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirode zaštićenih područja. Otpad u Nacionalnom parku Prokletije je prikupljen sa sledećih lokacija: Gradina na ulazu u Park, Oko Skakavice, Ropojana, reskavac (lokacija otpada nastala prije proglašenja Nacionalnog parka u dužini od 500 metara), Babino Polje – čišćeno je korito rijeke od ambalaže, plastičnih flaša i guma, Hrid – čišćeno je na prostoru Hrida do Hridskog jezera od ambalaža, limenki, plastičnih flaša, pivskih flaše, Bogičevica – na samoj granici na ulazu u Park, očišćeno je smeće koje su katonjani odložili i upozoreni su da više tu ne odlažu otpad.

Tokom 2023. godine rađeno je na postavljanju i uređenju kako postojeće infrastrukture, tako i novih ulaznih punktova na lokalitetu Hridska krivina i dolina Ropojane.

2.2 Stručna zaštita

U JPNPCG Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite, obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Prokletije, te predlaže mjere za njihovu zaštitu, unaprjeđivanje, valorizaciju i sl.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG angažovano je ukupno osamnaest (18) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, dva (2) stručna saradnika za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za faunu beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, dva (2) stručna saradnika za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nedostaje jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža i dr.). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, kišne kabanice, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Preduzete mjere stručne zaštite Parka u toku 2023. godine date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Sprječavanje nastanka otpada

U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti u cilju sanacije predjela gdje se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o zoni Parka, lokaciji, veličini deponije, vrsti otpadnog materijala i da li je pristupačno mjesto za odvoz otpada. Služba ambijentalne higijene redovno vrše aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla. Na području Parka evidentirana su nelegalna odlagališta i to na sljedećim lokacijama (Tabela 4).

Tabela 4: Prikaz lokacija nelegalnih odlagališta u Parku

Lokacija	Veličina nelegalnih odlagališta (m)	Vrsta otpadnog materijala	Pristupno mjesto za odvoz otpada
Grebaje x 2	2 manje 5 x 7 5 x 5 1 veća 8 x 10	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir i sl.	Pristupačno
Ropojana Oko skakavice	3 manje 3 x 2 5 x 4 5 x 6	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir i sl.	Pristupačno
Treskavac	2 veće 10 x 6 9 x 8 1 manja 4 x 3	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir, olupine vozila i sl.	Pristupačno
Babino polje	2 veće 12 x 8 10 x 7	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir i sl.	Djelimično pristupačno (korito rijeke)
Hrid	2 manje 5 x 4 6 x 3	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir i sl.	Pristupačno
Bogićevica	3 manje 5 x 4 3 x 3 6 x 4	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir i sl.	Djelimično pristupačno (potoci i rijeke)

Izvršena analiza i revizija podataka o flori i vegetaciji, sa posebnim osvrtom na prioritetne vrste i staništa i endemske vrste

Nastavljen je rad na inventarizaciji vaskularne flore NP Prokletije. Terenski rad inventarizacije značajnih biljnih taksona, obavljen je 26-27. jula, na lokalitetima Dolina Ropojane, Hrid, Hridsko jezero.

Za svaki takson je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista (endemi i zaštićene vrste - Sl. list RCG 76/06) i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste, IPA, CITES). Nazivi taksona su usklađeni sa važećim evropskim listama (Flora Europaea, Euro+Med Plantbase, Med-Checklist, Catalogue of Life).

Inventarisan je 61 biljni takson, od kojih 39 ima nacionalni i/ili međunarodni značaj i zaštitu.

Endemi: 9 taksona (*Pinus peuce*, *Narthecium scardicum*, *Pinguicula balcanica*, *Willemetia stipitata* subsp. *albanica*, *Dactylorhiza cordigera* subsp. *bosniaca*, *Viscaria asterias*, *Silene sendtnerii*, *Tanacetum larvatum*, *Jovibarba heuffelii*). Svi endemi su zabilježeni na lokalitetima masiva Hrid, koje karakteriše silikatna geološka podloga.

Subendemi: 3 taksona (*Drypis spinosa* subsp. *spinosa*, *Jasione orbiculata*, *Bruckenthalia spiculifolia*).

Zakonom zaštićeni, Sl. list RCG 76/06: 11 taksona (*Pinus peuce*, *Narthecium scardicum*, *Pinguicula balcanica*, *Bruckenthalia spiculifolia*, *Viscaria asterias*, *Gentiana punctate*, *Saxifraga stellaris*, *Dactylorhiza cordigera* subsp. *bosniaca*, *Epipactis helleborine*, *Epipactis atrorubens*, *Dactylorhiza saccifera*).

Habitat direktiva i Bernska konvencija: Nijedan od evidentiranih taksona se ne nalazi na listama Habitat Direktive.

CITES: 4 vrste orhideja (*Dactylorhiza cordigera* subsp. *bosniaca*, *Epipactis helleborine*, *Epipactis atrorubens*, *Dactylorhiza saccifera*).

ICUN Crvena lista za Eu i Med: 28 taksona, od kojih je 27 taksona sa LC nivoom ugroženosti (*Fagus sylvatica*, *Corylus avellana*, *Epipactis helleborine*, *Epipactis atrorubens*, *Hepatica triloba*, *Cotinus coggygria*, *Juniperus communis* subsp. *communis*, *Digitalis grandiflora*, *Gentiana cruciate*, *Achillea millefolium*, *Dactylorhiza saccifera*, *Veratrum album*, *Vaccinium myrtillus*, *Gentiana punctate*, *Gentiana acaulis*, *Juniperus communis* subsp. *nana*, *Sempervivum marmoreum*, *Carex echinata*, *Carex nigra*, *Potentilla erecta*, *Caltha palustris*, *Eriophorum latifolium*, *Parnassia palustris*, *Dactylorhiza cordigera* subsp. *bosniaca*, *Alchemilla xanthochlora*, *Equisetum fluviatile*, *Verbascum densiflorum*) i 1 takson sa NT nivoom ugroženosti (*Pinus peuce*).

IPA: 3 taksona (*Narthecium scardicum*, *Pinguicula balcanica*, *Viscaria asterias*).

U cilju kvalitetnijeg korišćenja i prezentovanja prikupljenih literaturnih i terenskih podataka u Exel bazi, izbršena je obuka stručnih saradnika za rad u GIS-u.

Kartirano i definisano stanje značajnih stanišnih tipova i dijagnostičkih vrsta u ugroženim Natura 2000 staništima

U toku 2023. godine nastavljen je monitoring Natura 2000 staništa 7250 Zapadnobalkanske alpijske tresave (*Narthecion scardici*) na lokalitetu Bjelaja. Ovo su reliktno umjereno bogate oromediteranske tresave visokih planina zapadnog Balkana, sa dominacijom balkanske

endemične i reliktno vrste *Narthecium scardicum*, koja predstavlja i ciljnu vrstu za implementaciju Panevropske ekološke mreže (PEEN). Potpuno nekarakteristično za tresave, ovaj tip staništa se karakteriše prisustvom nekoliko balkansko endemičnih i subendemičnih vrsta poput *Pinguicula balcanica*, *Pseudorchis frivaldii*, *Willemetia stipitata subsp. albanica*, *Dactylorhiza cordigera subsp. bosniaca*. U odnosu na 2021. godinu, kada je otkriven ovaj lokalitet je i dalje ocijenjen sa reprezentativnošću A (odlična). Dijagnostička vrsta *Narthecium scardici* ima pokrovnost veću od 30%.

Monitoring šumskih ekosistema

Prikupljanje podataka o zdravstvenom stanju šuma na području Nacionalnog Parka Prokletije odvija se kontinuirano, nezavisno od drugih aktivnosti u šumskim ekosistema. Promjene u prirodnim ekosistemima evidentiraju se kroz službene procedure, počevši od Službe fizičke zaštite, preko stručnih službi Parka, pa sve do stručne službe Javnog preduzeća.

Monitoring dendrometrijskih i ekoloških podataka je realizovan sporadično na klasterima koji su u prethodnom periodu bili pod negativnim pritiscima (abiotički i antropogeni faktori). Dendrometrijski podaci, na zdravim stablima, pokazuju da je prirast zapremine stabala normalan (0.7-1 m³/ha), dok je povećanje sušenja stabala uslovalo zaustavljanje prirašćivanja stabala. Ekološki aspekt pokazuje da u zdravim sastojinama nema promjene sastava vrsta u zajednicama, dok će se u šumskim kompleksima sa povećanim brojem suvih stabala u narednom periodu utvrditi promjene u sastavu vrsta u prirodnim zajednicama.

U ovoj planskoj godini, postavljanje feromonskih klopki nije realizirano zbog nepovoljnih vremenskih uslova. Suve feromonske klopke zahtijevaju postavljanje kada prosječna dnevna temperatura pređe 16,5 C°, te kada se spoje 5 dana bez padavina kako bi efekt feromona bio najizraženiji. S obzirom na nestabilne vremenske prilike tokom ranih proljetnih dana, nisu bili ispunjeni uslovi za postavljanje feromonskih klopki.

Aktivna zaštita šumskih ekosistema

Tokom 2023. godine, planirane sanitarno-higijenske mjere zaštite i unapređenja šumskih ekosistema u Nacionalnom Parku Prokletije nijesu bile realizovane iz razloga što su zahtijevale znatno veći obim poslova u odnosu na redovni obim u prethodnom periodu. Sušenje šuma zbog prenamnoženja potkornjaka rezultiralo je stvaranjem velikih površina sa suvim i napadnutim stablima. Da bi se provodile ove mjere, bilo je nužno doznačiti i posjeći veliki broj i količinu stabala, što je naloženo putem Rješenja od strane nadležnog inspektora za šumarstvo.

Rješenjem inspektora za šumarstvo je naloženo da se što urgentnije izvrši doznaka i sječa sanitarnih stabala napadnutih od potkornjaka. Imajući u vidu površinu i drvnu zapreminu koja je osušena od potkornjaka, ovo Preduzeće je preduzelo korake za rješavanje problema i odmah formiralo mješovitu komisiju koja je sastavljena od predstavnika različitih institucija (Agencija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Uprava za inspekcijske poslove i JPNPCG). Izvještaj Komisije je potvrđeno da se radi o velikim količinama šume koju je bilo potrebno ukloniti iz šume. Sagledavajući kompletno stanje, neophodno je bilo da se pribavi mišljenje nadležnog državnog organa za sprovođenje mjere i aktivnosti u zaštićenom području. S tim u vezi, Javno preduzeće je Rješenje inspektora za šumarstvo dostavilo Agenciji za zaštitu životne sredine za dobijanje dozvole o planiranim radovima.

Agencija je odgovorila da se ne sprovode nikakve sječe do donošenja Akcionog plan za sukcesivno uklanjanje stabala u Nacionalnom parku Prokletije. Stoga je formirana među institucionalna radna grupa za izradu navedenog plana, koji će biti realizovana u narednom planskom periodu.

Što se tiče mjera zaštite od požara, aktivnosti su uključivale preventivne radnje i pripremu za slučaj izbijanja požara u šumskim ekosistemima. Iako nije izvršena nabavka materijalnih sredstava iz budžeta Javnog preduzeća, kroz projektne aktivnosti nabavljena je određena zaštitna oprema za Službu fizičke zaštite i štampan propagandni materijal radi podizanja svijesti među posjetiocima i lokalnim stanovništvom.

Stručna služba sprovodi terenske obilaskе sa GPS uređajem za prikupljanje geopozicioniranih podataka. Svaki terenski izlazak bilježi lokacije gdje su provedene planirane aktivnosti ili su zabilježena odstupanja od normalnog prirodnog stanja šumskih ekosistema. Svi prikupljeni podaci pohranjuju se u internu bazu podataka radi dalje analize i praćenja stanja šuma u Nacionalnom parku Prokletije.

Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini je realizovan u velikom obimu. Od 40 zahtjeva koji su uvršteni u Plan gazdovanja šuma privatnoj svojini u NP Prokletije za 2023. godinu izvršena je doznaka i izdavanje Rješenja za sječu 33 vlasnika, jedna osoba koja je vlasnik privatne šume u NP nije izvršila uplatu. Odobreno je 1.865,00 m³ četinarara i 1.090,00 m³ liščara. Nerealizovanih je 7 zahtjeva zbog različitih razloga. Za tri zahtjeva na posjedovom listu je upisano da se vodi sudski spor, za dva zahtjeva izlaskom na teren utvrdili smo da nisu u granicama NP Prokletije i da je u nadležnosti Uprava za gazdovanjem šumama i lovištima Crne Gore i za dva zahtjeva je bila nepotpuna dokumentacija (nedostajala je saglasnost ostalih suvlasnika u vlasništvu šume).

Stabilne populacije značajnih vrsta ptica

Planom upravljanja NP Prokletije predviđen je monitoring dnevnih grabljivica kako bi se stekao uvid u njihovo brojno stanje, znajući da su ove vrste bitne za detektovanje promjena u životnoj sredini. U Parku je registrovana 161 vrsta ptica, od čega su 9 dnevne grabljivice, sve imaju međunarodni i nacionalni stepen zaštite. Monitoringom u toku 2023. godine su obuhvaćene vrste iz porodica *Falconidae* i *Accipitridae* i isti se sprovodio po utvrđenom protokolu (Rubinić-Mihalčić 2019). Primjenjivane metode su metoda transekata i cenzusa u tački, prilagođene strukturi terena istraživanih lokaliteta. Terenska istraživanja realizovana su krajem jula mjeseca, istraživano je područje Ropojane, Hridski krš i Bjelaja. Na predmetnim lokalitetima registrovane su dvije vrste ptica grabljivica.

- Osičar (*Perenis apivorus*) - Zakonom zaštićena vrsta stavljena pod zaštitom Rješenjem Republičkog zavoda CG, Crvene lista CG NT, Crvena lista Evrope LC, Bonn konvencija o migratornih vrsta životinja, EUBD direktiva;
- Suri orao (*Aquila chrysaetos*) - Zakonom zaštićena vrsta stavljena pod zaštitom Rješenjem Republičkog zavoda CG, Crvene lista CG VU, Crvena lista Evrope LC, Bonn konvencija o migratornih vrsta životinja, EUBD direktiva.

Istraženi speleološki i drugi objekti važni za očuvanje značajnih kolonija slijepih miševa (*Chiroptera*) i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija

Nastavljene su aktivnosti vezane za istraživanje faune slijepih miševa na području Parka. Realizovana je nabavka neophodne opreme koja podrazumijeva aluminijumske šipke, nevidljive mreže, vage i brojače, kako bi se omogućilo efikasno hvatanje i precizna determinacija vrsta. Kroz sistematično istraživanje važnih staništa (Oko Skakavice, šumska staništa - Ribljak, Bogićevica, Gradine) i skloništa (prethodno identifikovana stara tradicionalna kula u predjelu Ribljaka), identifikovano je ukupno 10 vrsta slijepih miševa. Vrste su primarno šumske, i manjim dijelom vrste koje naseljavaju stare tradicionalne kule. Kontinuirano se vrši monitoring ljetnje kolonije malog potkovičara u kuli u reonu Ribljaka. Ove godine registrovano je 35 jedinki.

Stabilne populacije divokoze (*Rupicapra rupicapra balcanica*)

Nastavljen je monitoring divokoze metodom osmatranja iz tačke dvogledom i durbinom. Registrovano je ukupno 10 jedinki ove vrste u dijelu prokletijskih Karanfila. Ovaj podatak je zabrinjavajući jer su to idealna staništa ove vrste sa obiljem hrane.

Očuvanje vrsta iz porodice Mustelidae kroz očuvanje njihovih staništa

Aktivnost se odnosi na novootkrivenu vrstu šareni tvor (*Vormela peregusna*). Uz velike uložene napore u istraživanju terena, postavljanje kamera-zamki i kroz saradnju sa lokalnim stanovništvom vrsta nije ni ove godine registrovana. Ovo može biti normalna pojava kod pojedinih vrsta iz porodice kuna, jer pokazuju varijacije u brojnosti populacija iz godine u godinu. Istraživanja će se nastaviti i narednih godina u cilju boljeg razumijevanja i očuvanja ove značajne vrste (jedna od Natura 2000 vrsta prema Aneksu II Evropske direktive o staništima).

Istraživanje faune insekata i kartiranje najznačajnijih staništa

Nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune *Lepidoptera* i *Coleoptera*. Podaci iz dostupnih pojedinačnih publikacija, koje su pretežno vezane za pojedine vrste rodova ili familija, unijete su u bazu podataka. Prema sakupljenim literaturnim podacima na prostoru NP Prokletije registrovano je 83 vrste dnevnih leptira.

Realizovana su terenska istraživanja u cilju rekognosciranja faune dnevnih leptira Parka sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Istraživanje faune *Lepidoptera* vršeno je na lokalitetima: Ropojana i Hridski krš u julu mjesecu. Na predmetnim lokalitetima tokom terenskih istraživanja registrovano je prisustvo 33 vrsta dnevnih leptira svrstanih u 4 familije. Od vrsta koje su zakonom zaštićene registrovan je:

- *Scolitantides orion* (karirani plavac) - IUCN kategorija NT. Vrsta je registrovana na lokalitetu Ropojana u julu mjesecu.

Istraživanje faune vodozemaca i gmizavaca

Tokom 2023. godine započeto je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Podaci iz dostupnih publikacija uneseni su u bazu podataka. Prema sakupljenim literaturnim podacima na prostoru NP Prokletije registrovano je 12 vrsta vodozemaca i 14 vrsta gmizavaca.

Tokom jula mjeseca realizovana su terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na Zakonom zaštićene i Natura vrste. Istraživanja su vršena na određenim transektima: Hridsko jezero – Karaula i G.Vusanje – Dolina Ropojane. Ovim istraživanjem registrovane su (4) četiri vrste vodozemaca i (4) četiri vrste gmizavaca.

Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca i gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:

- *Bombina variegata* (žutotrbi mukač) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Aneks II i IV Habitat direktiva, dodatak II Bernske konvencije;
- *Rana graeca* (grčka žaba) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Aneks IV Habitat direktiva, dodatak III Bernske konvencije. Balkanski endem. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06);
- *Rana temporaria* (livadska smeđa žaba) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Aneks V Habitat direktiva, dodatak III Bernske konvencije;
- *Ichthyosaura alpestris* (planinski mrmoljak) - IUCN kategorija LC, Crvena lista NT, dodatak III Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06);
- *Lacerta agilis* (livadski gušter) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Aneks IV Habitat direktiva, dodatak II Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06);
- *Zootoca vivipara* (planinski gušter) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, dodatak II Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06);
- *Agilis fragilis* (slepić) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, dodatak III Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06). Balkanski endem;
- *Podarcis muralis* (zidni gušter) - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Aneks IV Habitat direktiva, dodatak II Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06).

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

Uzeto je učešće na Multidisciplinarnoj naučnoj konferenciji „Nematerijalno kulturno nasljeđe i održivi turizam - Mogućnosti i izazovi 2003-2023“, koja je održana krajem aprila u JU „Muzeji i galerije“ Tivat, sa radom „Značaj JPNPCG u očuvanju, valorizaciji i prezentaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa kroz turističku održivost“. Rad će biti publikovan u Zborniku sa Konferencije.

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti u martu mjesecu su organizovani „Dani Nacionalnih parkova“ u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova. Ovaj događaj je bio prilika da se najavi nastupajuća

turistička sezona i pozovu posjetioci da posjete nacionalne parkove i uživaju u prirodi i na neobavezan način uče o svojoj prošlosti.

Uzeto učešće kroz aktivnosti izrade Strategije održivog razvoja kulturnog nasljeđa za period 2023-2028.godine i Nacionalne strategije za očuvanje i održivu upotrebu kulturnog nasljeđa, u vezi sa čim će se održati online sastanak, kako bi eksperti koji rade na izradi ovih dokumenata predstavili prijedlog strateškog okvira, u saradnji sa UNESCO-kancelarijom.

Vanplanska aktivnost - Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom nacionalnog parka

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje su dati predlozi za sve nacionalne parkove Crne Gore, za kulturno – istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa opisom i obrazloženjem) u cilju promocije Parkova kroz ovakav vid prikaza.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Promovisan Park sa unaprijeđenim edukativno-interpretativnim sadržajima

U toku izvještajnog perioda održane su tri radionice po edukativnom programu „Upoznaj NP Prokletije“, koji obuhvata interpretaciju kulturnih i prirodnih vrijednosti NP Prokletije, a realizuju se u saradnji sa osnovnim školama „Džafer Nikočević“ iz Gusinja i „Hajro Šahmanović“ iz Plava. Edukativnim radionicama prisustvovalo je 90 učenika osmog i devetog razreda.

U saradnji sa Centrom za djecu sa posebnim potrebama „Lipa“ organizovane su dvije radionice za 15 učesnika, povodom Svjetskog dana osoba sa autizmom i Dana djece sa posebnim potrebama.

U okviru edukativnog programa „Upoznajte nacionalne parkove Crne Gore“, JPNPCG pripremiло je i odštampano bojanke „Upoznaj, oboji, saznaj, zavoli“, namijenjenu najmlađoj populaciji. Kroz slikoviti materijal biljnog i životinjskog svijeta Nacionalnog parka, djeca su mogla saznati više o ovom zaštićenom području na način prilagođen njihovom uzrastu.

Bojanka je distribuirana kroz edukativne radionice u obilježavanju sledećih ekoloških datuma:

- 26. januar – „Svjetski dan obrazovanja o zaštiti životne sredine“ u vrtiću „Suncokrili“ u više grupa (75-oro djece);
- 5. juna „Svjetski dan zaštite životne sredine“ u JPU „Irena Radović“ za sve predškolce u opštinama Danilovgrad i Spuž (150-djece), zatim u eko vrtiću „Bambino“ za više grupa (70-oro djece);
- Povodom manifestacije „Dani nacionalnih parkova Crne Gore“, održane u tržnom centru Big fashion u Podgorici, organizovana je edukativna radionica za djecu vrtića Pinokio (75-oro djece), dok je veliki broj bojanke (130) podijeljen tokom dvodnevnog trajanja ove manifestacije.

Pripremljeni su edukativni tekstovi, koji će se tokom 2024. godine, objaviti na sajtu u rubrici Edukativni kutak, a planirano je štampanje edukativnih listova pod nazivom „Zavirite u čarobni svijet NP Prokletije“ (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe NP Prokletija).

Edukativni tekstovi su na temu prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka: „Florističke i faunističke vrijednosti Prokletija“ i „Kulturno-istorijsko nasljeđe Prokletija i neposrednog okruženja“, namijenjeni prvenstveno djeci iz osnovnih i srednjih škola, kako bi se upoznali sa bogatstvom koje posjeduje NP Prokletije.

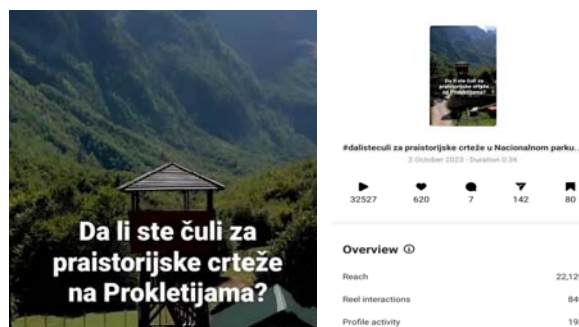
Povodom Međunarodnog dana biodiverziteta i Evropskog dana parkova u maju je u svim parkovima organizovana akcija pod nazivom „Čisto lice nacionalnih parkova“ u kojoj su pored zaposlenih u parkovima učestvovala i lokalne zajednice, predstavnici NVO i zainteresovani građani. Poziv za ovu akciju na društvenim mrežama podijelio je veliki broj građana, a objave je vidjelo preko 13.000 pratilaca. Akcija je sprovedena na prostoru doline Grebaje, doline Ropjana i u kontakt zonama Parka očišćen je lokalitet Ali-pašinih izvora i Plavsko jezero.

Slika 1. Akcija uklanjanja otpada sa prostora NPCG promovisana na društvenim mrežama

Formirana je edukativno-tematska staza „Od glečera do ledničke doline“ u dolini Grebaje, od strane NVO SCTI Montenegro, a kroz realizaciju IPA projekta Creative Twinning. Na stazi, koja prolazi kroz dolinu Grebaje u dužini od 2.6 km, ispričana je na sedam ilustrovanih interpretativnih tabli priča o nastanku ove ledničke doline.

Predložena je nova tematska staza u dužini od pet kilometara, pod nazivom „Velika majka“, za koju je pripremljen Elaborat koji predviđa uređenje staze, markaciju, remarkaciju i postavljanje informativnog materijala. Pripremljen je u saradnji sa medijima video materijal o pristorijskim crtežima i stazi „Velika majka“ koji je objavljen i na društvenim mrežama gdje ga je pogledalo preko 32 hiljade pratilaca.

Slika 2. Tematska staza „Velika majka“ promovisana i na društvenim mrežama

Park je uspješno promovisan na tržištu

Promocijom najznačajnijih aktivnosti i turističke ponude zasnovane na prirodi, kontinuirano preko štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), kao i sajta JPNPCG, povećana je vidljivost upravljanja i vrijednosti ovog zaštićenog područja. Ažuriranjem sadržaja na sajtu JPNPCG, postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacija, fotografija i video snimaka, blagovremeno je informisana javnost. Na sajtu JP je u vezi sa Parkom objavljeno 57 tekstova.

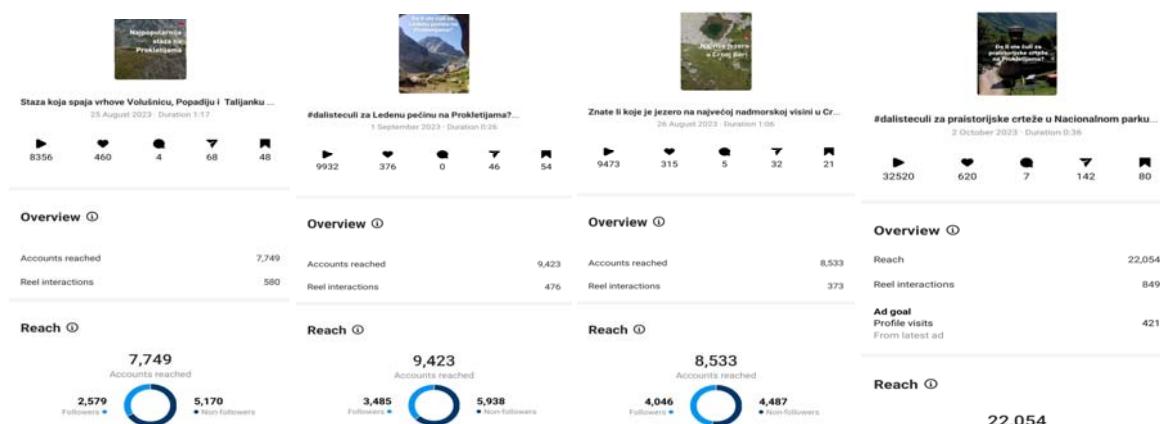
Kreiranjem nove veb stranice „Priče iz parkova“ objavljujane su zanimljivosti o biodiverzitetu NPCG, kulturno-istorijskom nasleđu, kroz atraktivne fotografije i video materijal predstavljena je turistička ponuda nacionalnih parkova, predlozi lokaliteta koje treba posjetiti, priče o lokalnom stanovništvu u cilju promocije njihovih vještina, umijeća i znanja, kroz predmete i ruktvorine koji su proizvedeni na prostoru nacionalnih parkova, kao i priče posjetilaca koji su dijelili utiske nakon posjete nacionalnim parkovima.

Objavljeno je više promotivnih tekstova o turističkoj ponudi nacionalnih parkova. Tekst „Doživite proljeće u nacionalnim parkovima Crne Gore” u Dnevnoj novini „Vijesti” pregledan je 21.440 puta. Pripremljeni su promotivni tekstovi i objavljeni u magazinima „Gracia“, „Ljepota i zdravlje“ i portalu MNE Magazin. Za Drugačiju radio stanicu snimljen je audio serijal o svih pet nacionalnih parkova, prirodnim, kulturnim vrijednostima, aktivnom odmoru, pričama i legendama. Efektivnim video materijalima promovisani su manje posjećeni lokaliteti kako bi se smanjio pritisak posjetilaca na najfrekventnije lokalitete. Prikupljen je foto materijal za arhivu NPCG.

Slika 3. Promotivni tekstovi i fotografije o turističkoj ponudi u magazinima

U izvještajnom periodu u vezi sa Parkom na društvenim mrežama objavljeno je 146 objava na Facebook stranici i 68 na Instagram stranici.

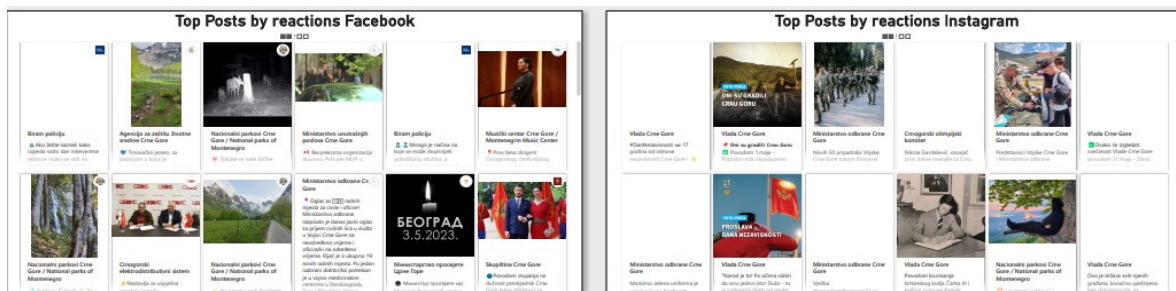

Slika 4. Objave na društvenim mrežama sa najvećim brojem pregleda

Prema analizi agencije „Terra World koja je tokom maja 2023. godine pratila uspješnost vođenja društvenih mreža crnogorskih državnih institucija, JPNPCG našlo se na prvom mjestu. Od maja 2023. do kraja godine broj pratilaca na društvenim mrežama je porastao, na FB za oko 2.500, te Instagramu više od 2.500, a društvene mreže nacionalnih parkova prepoznate su kao mjesto gdje zainteresovani mogu potražiti informacije, postaviti pitanja i uputiti sugestije, i u najkraćem roku dobiti potrebne odgovore.

Rank	Names	Trend %	Avatar (F)	Talking About (F)	Followers (F)	Fans Reactions	Post (F)	Likes (F)	% Trend (F)	Reactions Trends (F)	Audience	Rank (F)	Avatar (F)	Followers (F)	Follows Reactions	Post (F)	Likes (F)	% Trend (F)	Reactions Trends (F)
1	Nacionalni parkovi	5.24%	664	9,620	6.62%	46	72	35.85%		Instagram	3	8,652	4.90%	33	159	-9.66%			
2	Ministarstvo odbrane	13.63%	240	10,845	1.58%	46	64	22.81%		Instagram	1	10,199	5.33%	50	248	-4.64%			
3	Biram Policiju	0.00%	144	997	205.82%	14	205	0.00%		Facebook	35						0.00%		
4	Muzički centar	10.41%	1,141	4,727	4.82%	37	32	3.23%		Instagram	5	3,079	11.40%	34	88	-5.38%			
5	Padaolimpijski komitet	2.86%	310	1,034	9.67%	41	34	17.24%		Facebook	8	510	16.86%	36	33	-2.94%			
6	ERA.ORG.ME	20.45%	391	2,751	33.91%	18	89	102.27%		Facebook	35	1,315						0.00%	
7	Министарство просвете	0.59%	255	25,764	0.65%	42	35	2.94%		Facebook	35	9,317						0.00%	
8	Vlada Crne Gore	2.84%	73	49,365	0.24%	35	28	13.13%		Instagram	2	32,681	2.83%	40	185	39.37%			
9	Olimpijski komitet	3.05%	340	8,150	1.42%	30	24	9.09%		Instagram	4	5,616	9.17%	47	86	6.17%			
10	MUP	9.84%	16	5,472	6.03%	21	41	51.85%		Instagram	6	6,542	4.98%	19	111	-2.63%			
11	CEDIS	27.47%	97	12,820	1.58%	30	24	14.29%		Instagram	20	2,517	2.82%	10	29	123.08%			
12	Ministarstvo javne uprave	23.65%	226	4,860	3.27%	20	30	130.77%		Facebook	17	2,673	1.72%	27	14	-12.50%			
13	Elektroprivreda Crne Gore	11.11%	150	20,356	0.38%	19	28	10.11%		Facebook	22	2,237	1.97%	13	15	-16.67%			

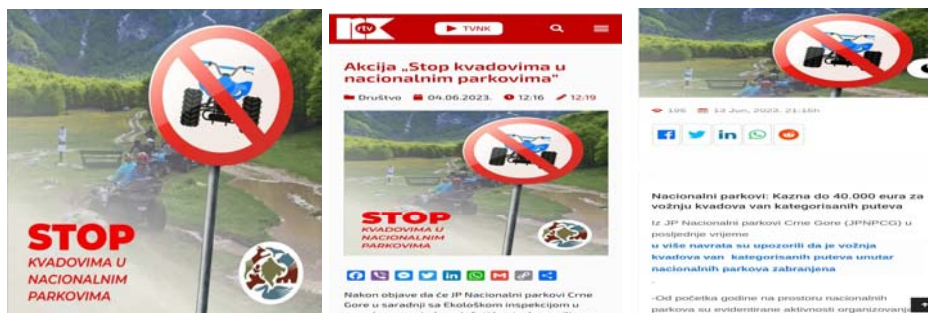
Slika 5. Analiza agencije „Terra World o uspješnosti vođenja društvenih mreža crnogorskih državnih institucija - JPNPCG na prvom mjestu

Slika 6. Top postovi o NP Prokletije na društvenoj mreži Facebook i Instagram

PR kampanje

U cilju očuvanja prirodnih vrijednosti parkova u saradnji sa Ekološkom inspekcijom pojačana je kontrola korišćenja kvadova u nacionalnim parkovima, a koje je pratila i kampanja „Stop kvadovima u nacionalnim parkovima” na društvenim mrežama i u medijima. Cilj kampanje koja je organizovana tokom juna bio je informisanje građana i upozorenje da se kvadovi ne mogu koristiti mimo staza i lokalnih puteva. U okviru ove kampanje oko 40.000 pratilaca posjetilo je zvanične stranice JPNPCG na društvenim mrežama i vidjelo objave koje su se ticale ove aktivnosti.

Slika 7. Promovisana kampanja Stop kvadovima putem medija i na društvenim mrežama

Tokom izvještajnog perioda promovisana je kroz višemjesečnu kampanju Godišnja ulaznica za NPCG kojom je posjetiocu po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja do kraja kalendarske godine. U prilog tome govori i podatak da je u NP Durmitor prodato 6.920 ulaznica ove vrste. Na društvenim mrežama vijest o godišnjoj ulaznici vidjelo je preko 65.000 pratilaca, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani u preko 20 različitih objava. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja, prilikom davanja izjava za javnost, dok su informacije o mogućnosti kupovine u više navrata tokom izvještajnog perioda podijelili i influenseri na društvenim mrežama.

Slika 8. Promovisana Godišnja ulaznica na društvenim mrežama

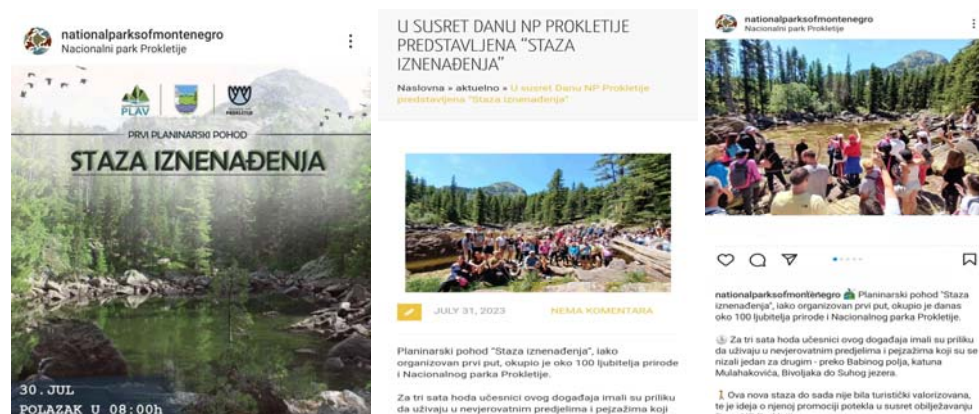
U saradnji sa NTOCG, JPNPCG je učestvovalo na međunarodnim turističkim sajmovima koji okupljaju posjetioce zainteresovane za aktivni odmor i boravak u prirodi. Najviše interesovanja je vladalo za planinarske ture na Volušnicu i posjetu Hridskom jezeru, kao i za međunarodnu planinarsku stazu Peaks of the Balkans.

Međunarodni događaji na kojima je promovisana turistička ponuda svih pet NPCG u saradnji sa NTO CG:

- Sajam u Štutgartu CMT – „Fahrrad und WanderReisen“, od 14-16. januara 2023. godine;
- Sajam turizma „Ferien Messe 2023“ u Beču, od 16-19. marta 2023. godine;
- 44. Svjetska berza putovanja „WTM 2023“ (World Travel Market), od 6-8. novembra 2023. godine, u Londonu.

Promovisani su događaji koji su organizovani kako samostalno tako i u saradnji sa lokalnim subjektima: Pohod Hamdova staza, Pohod Staza iznenađenja, Pohod na Tromeđu, edukativne aktivnosti u cilju podizanja svijesti različitih ciljnih grupa u vezi sa Parkom.

U saradnji sa Turističkom organizacijom i Opštinom Plav, a u susret obilježavanju Dana NP Prokletije, osmišljen je novi planinarski pohod pod nazivom „Staza iznenađenja”, koji vodi do Suhog jezera. Staza kreće iz doline Babino Polje, spada u lake ture, dužine 3 kilometra i namijenjena je izletnicima i šetačima svih uzrasta. Na ovom promotivnom događaju bilo je 135 učesnika.

Slika 9. Novoformirana „Staza iznenađenja” promovisana je na sajtu i društvenim mrežama

Održani su tradicionalni pohodi, Hamdova saza i Zijova staza, na kojima je učestvovalo preko 200 planinara iz svih zemalja bivše Jugoslavije. Organizovan je pohod „Putaćama Hrida”, treći put od njegovog osnivanja, na kojem je učestvovalo oko 120 planinara.

Nacionalni park Prokletije podržao je planinarski pohod „Putevima Redža Šarkinovića“, koji se održava u neposrednom okruženju Parka. U pohodu je učestvovalo oko 100 mještana Plava, Gusinja i okoline.

Organizovan je promotivni događaj „Dani nacionalnih parkova“ u Podgorici gdje su pored informacija o turističkoj ponudi i vrijednostima zaštićenog područja, posjetioci mogli vidjeti i kupiti domaće proizvode lokalnog stanovništva iz Parka.

Takođe je kreativnom interaktivnom radionicom na gradskom trgu u Podgorici obilježena Međunarodna noć slijepih miševa, a djeca su, kao i svi zainteresovani posjetioci, informisani o načinu života i zaštite ove vrste. Promovisane su kulturne i prirodne vrijednosti Parka u časopisu „Jezerski vrh”, gdje je objavljeno šest članaka na razne teme vezane za Prokletije.

Od promotivnog materijala izvršen je reprint brošura Aktivni odmor na njemačkom i engleskom jeziku (460 kom), reprint kataloga NPCG na engleskom jeziku (220 kom), reprint flajera „Panoramski put” na engleskom jeziku (220 kom), izrada bedževa (60 kom) izrada postera (10 kom).

Posredstvom donacije NVO „Prijatelji Plava” izvršena je nabavka majica i kapa sa logom i motivima NP Prokletije.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena turistička infrastruktura Parka je usklađena sa principima zaštite prirode i u funkciji je posjetilaca

Urađen je dizajn i izvršena nabavka i postavljanje dvojezične informativne table ispred Centra za posjetioce. Izvršena je zamjena folija na postojećim tablama u Parku i na Upravnoj zgradi u Plavu.

Postavljeni su novi kontrolno-naplatni punktovi na lokacijama Ropojana i Hridska krivina. Urađena je analiza stanja pješačkih staza „Paljevi - vrh Horolac“, „Grebaje- Karaula“ i „Grebaje - Sjeverni vrh Karanfila“ (prohodnosti, markacije, mobilijara, informativnih tabla...) i dat je plan njihovog uređenja, što predstavlja vezu sa aktivnošću 4.3.3. Unaprijeđena je pješačka staza prema vrhu Horolac, markirana je i sređena (očišćena, utabana, postavljena osnovna signalizacija) u saradnji sa TO Plav i PSCG.

U saradnji sa Biciklističkim savezom Crne Gore urađena je analiza stanja biciklističke staze „Plav – Memina planina – Plav“ (prohodnost, markacija, mobilijar, informativne table itd.) i dat plan njenog uređenja uz foto i video dokumentaciju.

Služba za promociju, marketing i turizam imala je više sastanaka sa predstavnicima nekoliko NVO koje se bave unapređenjem standarda osoba sa invaliditetom, povodom prilagođavanja glavnih atrakcija parkova i centara za posjetioce njihovim potrebama. U tom smislu, odrađen je predlog lokacija koje će biti adaptirane u skladu sa potrebama osoba sa invaliditetom, a kako bi mogle pristupiti sadržajima centara i pojedinim prirodnim atrakcijama. NVO Savez paraplegičara Crne Gore je dobio od nadležnog Ministarstva projekat za monitoring objekata u vlasništvu JPNPCG, da napravi presjek koliko su prilagođeni osobama sa invaliditetom.

Angažovano je stručno lice za izradu Elaborata za postavljanje najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku, što predstavlja prvi korak u realizaciji ove aktivnosti.

Formirana je staza za hodanje na krpljama u dolini Grebaje, za koju je urađen Elaborat. Staza je dužine tri kilometra u oba pravca i postavljena je najavno - informativna tabla sa opisom cijele staze. Izvršena je nabavka vertikalne signalizacije i nabavljeno 15 pari krplji koje se mogu iznajmiti u Centru za posjetioce. Zbog vremenskih uslova nije postavljena montažno-demontažna vertikalna signalizacija (drveni stubići i piktogrami), a koji se nalaze u Centru za posjetioce.

Upravljanje posjetiocima

Na osnovu analize koja je sprovedena u Centru za posjetioce, Park su posjećivali turisti iz sledećih zemalja: Njemačka, Švajcarska, Rusija, Izrael, Poljska, Austrija, Francuska, Češka, Belgija, Mađarska, Ukrajina, Indija, Novi Zeland, Engleska, Bugarska, Slovenija, Makedonija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Kosovo.

Analiza strukture, mišljenja potreba i očekivanja posjetilaca, sprovodila se kontinuirano kroz popunjavanje dvojezičnih anketnih listića u Centru za posjetioce. Na osnovu 1.500 anketnih listića u strukturi ukupnih posjeta Centru, najviše je turista iz stranih zemalja (Njemačke), dok je primjetno povećanje broja domaćih posjetilaca u odnosu na prethodni period. Park i Centar za posjetioce u najvećem broju posjećuju aktivni planinari zainteresovani za viščasovne planinarske pohode. Manje interesovanje anketiranih je bilo za ostalu turističku ponudu. Takođe,

većina anketiranih u posjeti Parku je u tranzitu i na ruti "Peaks of the Balkans" - koja spaja Kosovo, Crnu Goru i Albaniju.

Kroz aktivnosti NP Prokletije u izvještajnom periodu u saradnji sa različitim subjektima promovisani su lokaliteti kako bi se umanjio pritisak na najposjećeniju Dolinu Grebaje i Ropojane. U saradnji sa RTCG pripremljen je sadržaj za medije i društvene mreže o najvišem jezeru na Prokletijama - Abdijino jezero, kao i stazi koja je interesantna posjetiocima različitih fizičkih mogućnosti - Volušnica, Popadija i Talijanka. Ove objave na društvenim mrežama pregledane su preko 15.000 puta. Takođe, promovisana je Ledena pećina kao prirodni fenomen koja se nalazi na području Bjeliča. Priča o ledenoj pećini objavljena je na sajtu i društvenim mrežama, a pregledana je skoro 10.000 puta.

Putem sajta i društvenih mreža, kao i štampanjem lifleta (ukupno 1000 komada) koji su distribuirani u NPCG, započeta je promocija osam etičkih principa „Ne ostavljaj tragove – Leave No Trace“, koncepta zaštite životne sredine i prirode koji se odnosi na aktivnosti i boravak u prirodi na način što će posjetioci ostaviti mjesta u jednakom ili boljem stanju nego što su ih zatekli. Lifleti će tokom sezone 2024. godine biti dostupni posjetiocima na naplatnim punktovima ili Centrima za posjetioce. Liflet je koncipiran na način da posjetiocima ukaže na obavezu poštovanja životne sredine, izbjegavanja susreta sa divljim životinjama. Takođe posjetiocima je ukazano da ne ostavljaju otpad za sobom, kampuju najmanje 60 metara od jezera i potoka, da je zabranjeno paliti vatru u prirodi, budu pažljivi prema drugim posjetiocima i pažljivo koriste tehniku u prirodi. Liflet je urađen na crnogorskom i engleskom jeziku.

Slika 10: Promovisani etički principi kroz letak i objave na društvenim mrežama

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Učešće na međunarodnim pozivima za otvorene grantove u funkciji realizacije projekata i razmjene znanja i dobrih praksi

U toku 2023. godine Služba za projekte i međunarodnu saradnju je u skladu sa Programom upravljanja za 2023. godinu i međunarodnim pozivima u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama, radila je na više projektnih ideja koje kroz svoje ciljeve i aktivnosti obuhvataju potrebe Nacionalnog parka Prokletije i lokalne zajednice koja gravitira ovim područjem.

U saradnji sa **Fondom za zaštitu životne sredine Crne Gore** obezbijedena je donacija za nabavku oprema za službe fizičke zaštite u svih pet nacionalnih parkova, i to za potrebe spašavanja i suzbijanja požara. Nakon poziva za dostavljanje prijedloga projekta od strane Eko Fonda Crne Gore, Služba za projekte i međunarodnu saradnju je napisala projekat i aplicirala

za ova sredstva. Opšti cilj ovog projekta je zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje rada službi fizičke zaštite.

Kroz Interreg Danube Program, podržan je projekat **“Forest connect”** čiji je cilj oporavak staništa velikih sisara. Glavne aktivnosti se odnose na monitoring i istraživanje prema alatima razvijenim kroz projekat i uspješnim metodologijama koje su implementirane kroz prethodne projekte finansirane od strane Evropske Unije; obnavljanje i zaštita staništa, mjere za smanjenje konflikta između lokalnog stanovništva i velikih sisara; promocija i edukacija.

Međunarodna saradnja u oblasti implementacije i pisanja projekata ostvarena je i nakon ostvarenog kontakta sa predstavnicima Sveučilište Zagreb iz Hrvatske koji su bili zainteresovani za saradnju na pisanju projekta za Horizon program. Služba za projekte i međunarodnu saradnju je dala puni doprinos toj aplikaciji kroz davanje informacija potrebnih za projekat u svojstvu krajnjeg korisnika i krajem 2023. godine JPNPCG je u svojstvu podugovarača uključeno u projekat **“EcoDaLLi”** kojim koordiniše partner iz Njemačke “Steinbeis Europa Zentrum”. Cilj projekta je pojednostavljenje struktura upravljanja slivom Dunava u smislu poboljšane ekološke obnove, zaštite i očuvanja sliva i poboljšanog upravljanja inovacijama.

Aplicirano je i na konkurs Japanske ambasade POPOS Donacija kojim se opredjeljuje oko 70.000 eura za podršku organizacijama u Crnoj Gori. Javno preduzeće je na ovom pozivu učestvovalo sa projektom **“Zaštita Nacionalnih parkova Prokletije i Durmitor u zimskom periodu”**, projekat nije prošao u uži krug odobrenih projekata.

“ReProtect - Research based protection of Montenegrin freshwater sites” je projekat koji je upućen organizaciji DIMFE (Donors' Initiative for Mediterranean Freshwater Ecosystems). Cilj projekta je bio izrada studije nosivosti i preporuka za upravljanje turistima na 8 ključnih lokacija u svih pet nacionalnih parkova. Tokom implementacije projekta planirano je da zaposleni JPNPCG prođu obuku o sakupljanju podataka (obuka uz stručni tim na terenu) i obradi istih kako bi mogli replikovati rezultate projekta i na druge lokacije u zaštićenim područjima i sami razvijati mjere za smanjenje negativnih uticaja posjetilaca. Projekat nije prošao.

Saradnja sa NVO sektorom u oblasti pisanja i apliciranja na zajedničkim projektima ostvarena je sa NVO Green home. Ova saradnja je ostvarena kroz poziv IPA ALB - MNE koji je raspisan sredinom godine. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore je u svojstvu korisnika uključeno u projekat. Glavni cilj projekta je razvoj živog prekograničnog eko-muzeja, kao alata za promociju i zaštitu prirodnog i kulturnog nasleđa Prokletije-Bjeshket e Namuna prekograničnih regiona i socio-ekonomski razvoj zajednice. Sa crnogorske strane glavni partner na projektu je NVO Green Home.

Kroz potprojekat **“Vode Balkana” faza 3** koji sprovodi NVO Parkovi Dinarida, Javno preduzeće je dobilo vrijednu donaciju u vidu sredstava protivpožarne opreme za tri nacionalna parka Prokletije, Lovćen i Biogradska gora. Projekat je podržan od globalne ekološke organizacije The Nature Conservancy (TNC).

Kroz međunarodnu saradnju JPNPCG učestvuje kao partner u projektu **“Sustainable management of natural resources in mountain areas”** (Održivo upravljanje prirodnim resursima u planinskim područjima), koji implementira Univerzitet “La Sapienza” kroz međunarodnu saradnju sa FAO Mountain Partnership Secretariat i koji se implementira u pet zemalja. Projekat za cilj ima unapređenje uslova života lokalnih zajednica kroz održivo upravljanje resursima. U fokusu su lokalne zajednice iz planinskih oblasti. U svim ciljnim

zemljama radi se obuka lokalnih upravljača kako da prikupljaju podatke neophodne za kasniju izradu studije i preporuka kako umanjiti stepen siromaštva i podstaći održivi razvoj sela.

Međunarodna saradnja uspostavljena je i sa organizacijama koje su na internacionalnom nivou zastupljene u oblastima zaštite životne sredine, a jedna od njih je i organizacija Global Conservation čija je djelatnost i cilj da zaštiti najvažnije i najugroženije divlje prostore. To je organizacija čija je jedina misija direktno finansiranje sistema zaštite parkova i očuvanje nacionalnih parkova i UNESCO-ovih mjesta svjetske baštine u zemljama u razvoju. U tom smislu kroz projekat **Advanced Surveillance and Enforcement for the Protection of Prokletije's Forest Ecosystem** aplicirano je kod ove organizacije sa projektom čiji je cilj unapređenje kapaciteta službe zaštite nacionalnog parka Prokletije kroz nabavku potrebne opreme i sredstava.

Predstavnici Službe za projekte i međunarodnu saradnju su tokom 2023. godine učestvovali na različitim obukama, konferencijama, info danima i drugim događajima u cilju jačanja profesionalnih znanja, ali i dobijanja informacija o različitim programima, konkursima stranih i domaćih donatora. Između ostalog, stručni saradnici za projekte prisustvovali su obuci "Javne nabavke u sklopu EU projekata", organizovanoj od strane Privredne Komore Crne Gore, kao i prezentacijama Interreg programa Euro-MED i Europe na kojima su predstavljena osnovna pravila ovih programa kao i aplikacioni paketi.

Kroz projekat "Sustainable management of natural resources in mountain areas" (Održivo upravljanje prirodnim resursima u planinskim područjima), koji implementira Univerzitet "La Sapienza", zaposleni u JPNPCG su obučeni kako da prikupljaju podatke vezano za indikatore ugroženosti planinskih opština, a u cilju pripreme Studije za smanjenje stepena siromaštva i podsticanje razvoja opštine. Obuka koje je izvršena je za takozvane hibridne indikatore (koji se tiču upotrebe zemljišta), a očekuje se i obuka za ekološke i „vještačke“ indikatore.

Stručne službe Javnog preduzeća su uspješno prošle obuku za korišćenje Geografskog informacionog sistema (GIS), kao i za kreiranje, obradu i upravljanje podacima putem softverskog sistema QGIS. Obuka je realizovana u periodu od februara do marta, tokom koje su zaposleni u stručnim službama detaljno upoznati sa funkcionalnošću ovog sistema i njegovom primjenom u upravljanju podacima. Poseban fokus je bio na važnosti GIS sistema za donošenje adekvatnih odluka pri upravljanju prirodnim i radom stvorenim vrijednostima nacionalnih parkova. Ova obuka obezbijedila je da su zaposleni osposobljeni za efikasno korišćenje alata neophodnih za optimalno upravljanje resursima i prostorom u okviru nacionalnih parkova.

Stručna saradnica i dio menadžmenta JPNPCG prisustvovali su obuci o dizajnu i primjeni SMART platforme koja se sastoji od softverskih alata dizajniranih za pomoć u upravljanju i zaštiti divljih životinja i prevenciji ilegalnih aktivnosti. SMART omogućava standardizaciju i olakšava prikupljanje, analizu i izvještavanje o podacima, čime olakšava proces donošenja ključnih odluka na osnovu informacija sa terena. Ovaj sistem podržava širok spektar aktivnosti u očuvanju prirode, uključujući zaštitu biodiverziteta, sprovođenje zakona, turizam, upravljanje posjetiocima, korišćenje prirodnih resursa, obavještajne podatke i procjene rizika. SMART pristup obuhvata najnoviju tehnologiju, izgradnju kapaciteta za očuvanje i osnaživanje globalne mreže korisnika SMART sistema za očuvanje, podržan dugoročnim savezom vodećih organizacija za očuvanje prirode, kako bi se osigurao opstanak biodiverziteta Zemlje za buduće generacije.

Definisani zajednički prioriteti i realizovani projekti sa lokalnim zajednicama u cilju razvoja područja i lokalnih zajednica

Služba za projekte i međunarodnu saradnju je u saradnji sa Opštinom Plav organizovala sastanak sa predstavnicima nevladinih organizacija koje djeluju na teritorijama opština Plav i Gusinje.

Na poziv JPNPCG, održan je sastanak na temu „*Temelj za očuvane parkove, snažniji i brži razvoj NP Prokletije*“ sa predstavnicima lokalnih nevladinih organizacija sa ovog područja. Sastanak je održan u Sali opštine Plav, 22. septembra 2023. godine i predstavlja još jedan korak ka unapređenju saradnje Nacionalnog parka sa lokalnom zajednicom.

Učesnici sastanka razmijenili su ideje i prijedloge o ključnim temama koje se tiču održivog razvoja ovog područja i pokazali entuzijazam i posvećenost ka unapređenju zajedničkih ciljeva. Takođe su razmijenili iskustva i o mogućnostima privlačenja sredstava iz različitih fondova i izvora kako bi se unaprijedile aktivnosti u cilju zaštite i promocije ovog zaštićenog područja.

Predstavnici JPNPCG i NP Prokletije su istakli da je saradnja sa lokalnom zajednicom ključna u očuvanju zaštićenih područja, te da se raduju budućim susretima i zajedničkom radu sa lokalnom zajednicom, nevladinim organizacijama i svim ljubiteljima prirode.

Nakon održanih sastanaka sa predstavnicima lokalnih NVO koje djeluju na području nacionalnog parka Prokletije dogovoreno je da se kroz buduće pozive uključi lokalna zajednica u oblasti zelene ekonomije. Sredinom godine izašao je konkurs za finansiranje malih grantova koji je objavila Češka ambasada. Tom prilikom aplicirano je sa projektom „**Ljekovito bilje u nacionalnim parkovima za održivu budućnost**“, a koji je usmjeren na saradnju sa lokalnom zajednicom u oblasti održivog razvoja u zaštićenim područjima Prokletija i Bjelasice. Glavni korisnici ovog projekta su nezaposleni mještani sa sjevera Crne Gore, prvenstveno lica koja žive u ruralnim područjima u neposrednoj blizini nacionalnih parkova „Biogradska gora“ i „Prokletije“.

Unaprijeđena saradnja sa lokalnim proizvođačima

Kontinuirana aktivnost, kojom se daje podrška lokalnom stanovništvu (proizvođačima), da izrade karakteristične suvenire i rukotvorine imala je za rezultat nabavku 760 komada istih, sa kojima je dopunjena postojeća suvenirnica Parka.

Predata je Prijava za pokretanje postupka za registraciju žiga Direkciji za intelektualnu svojinu (tad. Ministarstvo ekonomskog razvoja). Odgovor se očekuje kako bi se nastavilo sa procesom uspostavljanja sertifikata za lokalne proizvode.

Vanplanska aktivnost - Implementacija projekata podržanih od strane međunarodnih donatora (EU fondovi, ambasade i drugi)

U toku 2023. godine počela je implementacija projekta **EcoDaLLi** „ECOSystem-based governance with DANube lighthouse Living Lab for sustainable Innovation processes“.

Kroz raspisani konkurs za realizaciju aktivnosti na projektu Nacionalni parkovi Crne Gore poslali su svoju ponudu, nakon čega su dobili odgovor da je ponuda za aktivnosti na projektu prihvaćenu i da će zaposleni nacionalnih parkova učestvovati u realizaciji aktivnosti koje su

opisane u poglavlju Projekti. Početkom 2024. godine očekuje se potpisivanje ugovora i početak realizacije aktivnosti.

Vanplanska aktivnost - Implementacija projekata podržanih od domaćih donatora

Kroz raspisani konkurs Ministarstva unutrašnjih poslova iz sredstava Fonda za vanredne situacije, Javno preduzeće je apliciralo sa projektom „**Pravovremena prevencija šumskih požara u NP Prokletije**”. Nakon što je projekat odobren isti je u toku 2023. godine i realizovan. Početkom godine sprovedena je aktivnost istraživanja tržišta i sprovođenje nabavke opreme. Kao najpovoljniji dobavljač odabrana je firma DOO „Vatrooprema” iz Podgorice. Ovom prilikom nabavljena je oprema: 15 komada Profesionalnih uniformi za šumske požare, Mobilni rezervoar za vodu 600l, 2 komada Vatrogasnog crijeva Ø 52mm, 10 Šljemova za šumske požare, 10 Maska za cijelo lice sa filterom PANORAMA, Pumpa za vodu kapaciteta minimum 600 l/m, 10 pari čizmi za šumski požar, 5 Radio stanica (toki-voki) dometa min 10 km čija je vrijednost iznosila 9.165,75 eura. Pored ove aktivnosti sprovedena je i aktivnost edukacije zaposlenih u službi zaštite i ambijentalne higijene za korišćenje opreme na terenu. Takođe kroz realizaciju ovog projekta održani su sastanci sa predstavnicima lokalne zajednice, kao i sa predstavnicima lokalnih službi za spašavanje opština Plav i Gusinje, kao i predstavnicima lokalnih predstavnika komunalne policije.

U toku 2023. godine otpočeto je sa implementacijom projekta podržanim od strane Eko fonda „**Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite**”. Sprovedena je aktivnost istraživanja tržišta za nabavku uniformi za nadzornike. Kako standardi opisani našim pravilnikom o uniformama nijesu precizirani određeni standardi u tom smislu radilo se i na izmjeni pravilnika te je nakon što isti usklađen sa zakonom i potrebama raspisan tender za nabavku ove opreme.

Otpočeta je i realizacija aktivnosti održavanja obuka za zaposlene nadzornike u Javnom preduzeću za nacionalne parkove. Kroz teorijski dio obuke, zaposleni su upoznati s osnovnim konceptima i strategijama zaštite od požara, te s protokolima i postupcima koji se primjenjuju u takvim situacijama. Kroz obuku, zaposleni u službi zaštite će unaprijediti svoje sposobnosti i pripremljenost za odgovor na požare i poplave. Time će se povećati brzina reagovanja i smanjiti potencijalni rizici za prirodne vrijednosti nacionalnih parkova. Obuka će doprinijeti povećanju efikasnosti i kompetencija službe zaštite te ostvarenju ciljeva projekta.

Strateška oblast 6: Jačanje kapaciteta Službe zaštite i unapređenje aktivnosti na očuvanju prostora Parka i prirodnih procesa

Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

U toku 2023. godine izmjenom Pravilnika o organizaciji radnih mjesta, za Nacionalni park Prokletije, broj zaposlenih u Službi zaštite povećan je za dva (2). Realizacija u skladu sa izmjenama izvršiće se u narednom periodu.

Izvršeno je stručno usavršavanje zaposlenih u Službi zaštite, tako što su organizovane dvije radionice u cilju povećanja nivoa znanja zaposlenih o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka. Radionice su održane u Centru za posjetioce, gdje su zaposleni unaprijedili znanje na sve

navedene teme i dobili materijale sa neophodnim informacijama. Na radionicama je učestovalo 10 nadzornika.

Tokom izvještajne godine izvršena je nabavka jednog kompjutera i štampača za potrebe rada, i postavljen novi mobilijar (klupe, odmarališta) na tri lokacije: Ribljak, Hrid i Grebaje, kao i dvije nove hranilice za prehranu divljači u Babinom Polju.

Kontakti sa nadležnim institucijama su u skladu sa potrebama, kontinuirano održavani. Uprava za inspekcijske poslove - Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, intervenisala je 5 puta po osnovu nelegalne sječe u zoni Parka. Ekološka i građevinska inspekcija je po osnovu nelegalne gradnje u zoni Parka informisana prijavama 23 puta. Sve navedene nelegalne aktivnosti su procesurine u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima i Zakonom o zaštiti lica i imovine, preko zapisnika reonskih nadzornika i daljoj proceduri prema Službi kadrovske, pravne i opšte poslove i dalje prema nadležnim inspekcijskim službama.

U toku 2023. godine direktor Parka i šef Službe zaštite su redovno i u skladu sa potrebama održavali kontakte sa MUP-om. Svakodnevno su održavani kontakti sa lokalnim ekspoziturama Uprave policije koji su pružili podršku u kontroli i sprječavanju nelegalnih aktivnosti. U toku 2023. godine Uprava policije je kontaktirana 1 put za intervencije po osnovu krivolova i 33 puta po osnovu nelegalne sječe u zoni Parka.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima, član 13, definisana je nadležnost obilježavanja granica nacionalnih parkova. Ovo Javno preduzeće je u procesu formiranja Komisije za utvrđivanje granica na terenu. Do sada nemamo odgovor o imenovanju člana komisije iz Uprave za državnu imovinu i katastar, uprkos poslatim urgencijama. Nakon formiranja Komisije pristupiće se obilježavanju granica na terenu i uspostavljanju jasne granične linije, kako na terenu, tako i u zakonskom okviru (izrada Odluke/Pravilnika i sl.).

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija

Istraživanje i inventarizacija flore, sa akcentom na endemske i zaštićene biljne taksone, je obavljena na transektu u Dolini Ropojane (karbonatna geološka podloga) i na transektu duž masiva Hrid (silikatna geološka podloga), koji su pojedinačno uniformnog florističkog sastava, ali se međusobno razlikuju, jer ih karakterišu različiti stanišni uslovi.

Podaci su unijeti u Exel bazu, i ona trenutno sadrži 1952 tabelarna reda što je ekvivalentno broju terenskih i literaturnih navoda.

Od ukupno 61 inventarisana biljna taksona, 39 biljnih taksona ima jedan ili više nivoa nacionalne i/ili međunarodne zaštite. U Dolini Ropojane je inventarisano 16 taksona, od kojih 11 ima nacionalni i/ili međunarodni nivo zaštite. Na transektu koji prati put preko masiva Hrid, zabilježeno je 26 biljnih taksona, 15 sa nacionalnom i/ili međunarodnom zaštitom.

Sa specifičnim biljnim sastavom i strukturom, izdvaja se stanište koje je kandidovano za Natura habitat *7250 - Zapadnobalkanske alpijske tresave (*Narthecion scardici*), na kojem je evidentiran 31 takson, od kojih 19 ima nacionalni i/ili međunarodni nivo zaštite. Na povoljne uslove staništa ukazuje brojnost i očuvanost rijetkih i endemskih vrsta: *Narthecium scardicum* (end. Balkana, zaštićena Sl. list RCG 76/06, IPA vrsta), *Pinguicula balcanica* (end. Balkana, zaštićena - Sl. list RCG 76/06, IPA vrsta), *Dactylorhiza cordigera* subsp. *bosniaca* (end.

Balkana, zaštićena - Sl. list RCG 76/06, CITES An.II, An.B, IUCN Red List: LC-Decreasing), *Bruckenthalia spiculifolia* (zaštićena Sl. list RCG 76/06).

Stanište se nalazi u neposrednoj blizini granice sa Albanijom, gdje je još uvijek intenzivan prolaz ljudi s obje strane granice, te se nerijetko dešava se zaobilazi postojeći put i prelazi se preko ovog značajnog habitata, direktno ga ugrožavajući. Neophodno je uspostaviti bolju fizičku kontrolu.

Šume i šumski ekosistemi

Prema uzročniku oštećenja sve štetne faktore koji se javljaju u ovim šumama možemo grupisati u tri kategorije:

faktori koji se sanitarnim i uzgojnim mjerama mogu kontrolisati (brojni nepovoljni faktori koji narušavaju uslove za opstanak šumskih ekosistema, kao što su promjena klime, opadanje kvaliteta vazduha, vode i zemljišta i dr.);

faktori koji se mogu kontrolisati neposrednim sanitarnim mjerama (ovdje prvenstveno spadaju faktori koji preko uzgojnih mjera obezbjeđuju pravilnu izgrađenost i stabilnost šumskih ekosistema);

faktori koji se mjerama zaštite mogu kontrolisati (biotički faktori kao što su patogene gljive, štetni insekti, glodari i sl).

Nacionalni park Prokletije, s prostranim četinarskim šumama koje čine srce ovog jedinstvenog prirodnog blaga, suočava se s ozbiljnim izazovom. Naime, potkornjaci su postali prava pošast, posebno u istočnom dijelu Parka, gdje čine ozbiljne štete, posebno stablima smrče (*Picea abies* L.). Iako su potkornjaci sekundarne štetočine, povoljni uslovi kao što su dovoljna količina bolesnih i oštećenih stabala, te povoljni klimatski uslovi transformišu ih u primarne štetočine sposobne da pričinu značajne štete šumama i ekosistemima. Na prostoru Prostorne cjeline Babino polje – Treskavac i Prostorne cjeline Trokuz - Ribljak, situacija je posebno alarmantna, gdje je prenamnoženje potkornjaka dovelo do sušenja četinarskih šuma. Izrazito sušenje evidentno je u području PC Babino polje – Treskavac. Vrste potkornjaka koji su dominantno evidentirani na stablima smrče su *Ips typographus* i *Pytiogenes shalchographus*. Napad potkornjaka je izuzetno jak, te su pored stabala smrče (*Picea abies* L.) evidentirana pojedinačna suva stabla jele (*Abies alba* L.) i molika (*Pinus peuce*). Trenutno nemamo naučnih podataka da su stabla jele i molike osušena od istih vrsta potkornjaka koja su osušili i stabla smrče, ili se radi o vrstama koji su prirodni stanovnici na stablima jele (*Ips curvidens*) i molike (*Ips sexdentatus*).

U saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine, poduzimaju se mjere zaštite i sanacije pogođenih područja. Krajem 2023. godine formirana je mješovita radna grupa koja će izraditi Akcioni plan i pratiti i sprovesti potrebne aktivnosti u narednom periodu. Važno je napomenuti da je u prethodnom periodu, od 2020. godine, zabilježen značajan broj suvih i izvaljenih stabala, ali zbog sporih procedura i promjena upravljačkog menadžmenta JPNPCG, uklanjanje oštećenog drvnog materijala nije bilo brzo sprovedena.

Uz to, 2022. i 2023. godina obilježene su klimatskim ekstremima, sa izrazito sušnim ljetima i malom količinom padavina. Ovi klimatski uslovi su izuzetno pogodovali razvoju potkornjaka, što je rezultiralo njihovim prenamnoženjem. Sušenje šuma zahvatilo je više manjih lokacija, sa pojedinim područjima koja se prostiru čak do 2 ha površine. Gruba procjena osušene šume kreće se od 10.000 do 60.000 m³, bruto drvne zapremine četinara. Ovaj izraženi problem rješavamo uključivanjem svih domaćih i stranih eksperata, razmjenom iskustava i izradom

akcionih i sanacionih planova. Za naredni period se planira saradnja sa kolegama sa Kosova, iz razloga zajedničkog djelovanja na području masiva Prokletije, a u saradnji sa Švedskom agencijom za zaštitu životne sredine, a pod pokroviteljstvom Švedskom razvojnom agencijom (SIDA).

Prisustvo parazitnih gljiva na prostoru NP Prokletije je na nivou koji ne ugrožavaju ove ekosisteme.

Područja srednjeg i zapadnog dijela NP Prokletije, a gdje su uglavnom lišćarske šume bukve, su dobro očuvana i šume su dobrog zdravstvenog stanja. Ove šume su pod pritiskom nelegalne sječe i otvaranja nelegalnih puteva kojima se vrši fragmentacija staništa.

Beskičmenjaci

Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi veoma osjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Terensko istraživanje faune dnevnih leptira na području Parka započeto je 2023. godine. Tokom istraživanja faune dnevnih leptira u registrovano je 33 vrste od ukupno 192 u Crnoj Gori (Franeta, 2018), što je 17,2%. Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu. Za očekivati je da će nastavak istraživanja u narednom periodu pokazati prisustvo većeg broja vrsta u odnosu na trenutno stanje. Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Prokletije je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata, naročito iz razloga što su pregledom literaturnih podataka i terenskim istraživanjima registrovane zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste.

- 3 vrste zaštićene nacionalnim zakonodavstvom i to: *Papilio machaon*, *Parnassius apollo* i *Parnassius mnemosyne*;
- 2 vrste se nalaze u Aneksu IV Habitat direktive i to: *Parnassius apollo* i *Parnassius mnemosyne*;
- 2 vrste se nalaze u dodatku II Bernske konvencije i to: *Parnassius apollo* i *Parnassius mnemosyne*;
- Prema IUCN crvenoj listi 7 vrsta je označeno kao NT i to: *Scolitantides orion*, *Parnassius apollo*, *Parnassius mnemosyne*, *Aricia anteros*, *Polyommatus damon*, *Polyommatus dorylas* i *Boloria titania*;
- 3 vrste su označene kao Natura 2000 vrste i to: *Papilio machaon*, *Parnassius apollo* i *Parnassius mnemosyne*;
- Na crvenoj listi dnevnih leptira Crne Gore 2 vrste su označene kao EN i to: *Erebia triarius* i *Erebia manto*, 1 vrsta kao NT i to *Papilio machaon*, dok su 3 vrste označene kao VU i to: *Apatura iris*, *Parnassius apollo* i *Parnassius mnemosyne*.

Evidentirani pritisci vezani za faunu beskičmenjaka:

- Zarastanje pašnjaka i livada, uslijed napuštanja katunskog načina stočarstva utiče na smanjenje populacije dnevnih leptira i drugih insekata;
- Gubitak i kaptiranje izvora i potoka, utiče na smanjenje populacije puževa, vilinih konjica, dvokrilaca, vodenih stjenica i tvrdokrilaca;
- Pojava požara takođe može uticati na smanjenje populacije pojedinih vrsta insekata koji su vezani za šumske ekosisteme.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

NP Prokletije sa svojom širom okolinom predstavlja jedan od najznačajnijih centara diverziteta faune vodozemaca i gmizavaca u Crnoj Gori. Jedan od glavnih pritisaka na faunu vodozemaca i gmizavaca u ovom Parku predstavlja zarastanje staništa, koje je uzrokovano napuštanjem tradicionalnog načina upravljanja pašnjacima u vidu uzgoja stoke kroz pašarenje i košenje livada. To je posebno važno za mala vodena tijela na većim nadmorskim visinama, koja su staništa i reproduktivni centri vodozemaca.

Do sada, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore nije raspolagalo sa podacima istraživanja i monitoringa stanja vodozemaca i gmizavaca na području NP Prokletije. Upravo iz tih razloga je Planom upravljanja predviđen monitoring kako bi se sagledalo pravo stanje batraho- i herpeto faune, a na osnovu toga predložile eventualne mjere zaštite.

Tokom 2023. godine realizovana su terenska istraživanja u cilju inventarizacije i određivanja distribucije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste.

Istraživanje i monitoring batraho- i herpeto faune je važno nastaviti, posebno iz razloga što se na planini Bogičevici nalazi krajnji jugoistočni dio ostrovske areala crnog daždevnjaka *Salamandra atra*, kao i vrsta prokletijskog guštera *Dinarolacerta montenegrina* čiji su jedini nalazi na Prokletijama sa crnogorske i albanske strane i na Kučkim planinama.

Sve registrovane vrste vodozemaca i gmizavaca odlikuju se širom distribucijom u Evropi i Evro-Aziji i ne ubrajaju se u ugrožene taksone po IUCN kategorizaciji.

- Vrsta *Bombina variegata* se nalazi na dodatku II Bernske konvencije i dodacima II i IV Evropske direktive o staništima i vrstama;
- *Rana graeca* - Grčka žaba je balkanski endem.

Od registrovanih vrsta, sve vrste, osim vrste *Rana temporaria* – livadske žabe, su zaštićene prema Rješenju o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta (Sl.list RCG br. 76/06).

Istraživanja su pokazala da su populacije planinskog mrmoljka (*Ichtyosaura alpestris*) na Hridskom jezeru stabilne.

Fauna ptica

NP Prokletije predstavljaju centar gniježdenja grabljivica u Crnoj Gori, kao i brojnih visokoplaninskih vrsta. Predmetno područje je značajno gnjezdilište za više od 43% ukupne ornitofaune registrovane u Crnoj Gori, kao i najveće stanište ptica u kontinentalnom dijelu države. Aktivnost je započeta 2023. godine, jer JPNPCG nije raspolagalo sa podacima o prostornoj distribuciji ove grupe, koja predstavljaju indikatore zdravih ekosistema. Tako su na području Ropojane evidentirane vrste: osičar (*Perenis apivorus*) i suri orao (*Aquila chrysaetos*) koji se nalaze na Crvenoj istu Crne Gore. S obzirom na važnost ovih vrsta ptica, a u nedostatku valjanih podataka, potrebno je od Centra za zaštitu i proučavanje ptica i Agencije za zaštitu životne sredine pribaviti podatke o istraživanjima koja su vršena u prethodnom periodu, kako bi se sagledalo stanje i dobila osnova za dalje istraživanje i distribuciju ptica grabljivica. Kada je riječ o ornitofauni NP Prokletije postoji nekoliko objektivnih pritisaka različite prirode.

Iako se NP Prokletije odlikuje kao prostor koji se ne nalazi na udaru velike privredne ekspanzije u širem smislu, ipak postoji pritisak koji se reflektuje na diverzitet ptica i to prvenstveno pojavom

nekontrolisane i intenzivne eksploatacije šuma, koji se ogleda u smanjenju mikrostaništa za veliki broj šumskih vrsta.

Takođe, polazeći od cjelokupne konfiguracije ovog područja u kojem se nalaze najugroženije vrste ptica kao što su grabljivice (npr. suri orao - *Aquila chrysaetos*), a evidentno je da je njihova brojnost i stabilnost populacije u vezi sa katunskim načinom života koji se iz godine u godinu smanjuje, a jedan je od izvora hrane za neke vrste.

Očigledna je i sve prisutnija devastacija prostora, koja se ogleda u izgradnji turističkih infrastrukturnih objekata. Ovo je posebno naglašeno u područjima Grebaje i Ropojane koja su prepoznata kao poligoni za najveće grabljivice koje se hrane na ovim lokalitetima.

Kao jedan od pritisaka treba navesti i krivolov koji je evidentiran kako na teritoriji Nacionalnog parka tako i na širem području Prokletija.

Evidentiran je pritisak zarastanje visokoplaninskih pašnjaka uslijed napuštanja tradicionalnog stočarenja, požari i nelegalna sječa.

Fauna sisara

Iako su uloženi značajni naponi u cilju istraživanja diverziteta faune slijepih miševa, spisak od 10 vrsta se ne može smatrati konačnim, te ova istraživanja treba nastaviti i u narednim godinama. Vrste su registrovane upotrebom ultrazvučnih detektora. Slijepi miševi registrovani na ovom području su šumske vrste i neophodno je u budućem periodu obratiti pažnju na aktivnosti u šumskim ekosistemima vezanim za sječu. Takve vrste mogu naseljavati i stare tradicionalne drvene katune pa je iste neophodno i očuvati.

Iako su uloženi značajni naponi u cilju istraživanja diverziteta faune slijepih miševa, spisak od 10 vrsta se ne može smatrati konačnim, te ova istraživanja treba nastaviti i u narednim godinama. Vrste su registrovane upotrebom ultrazvučnih detektora. Slijepi miševi registrovani na ovom području su šumske vrste i neophodno je u budućem periodu obratiti pažnju na aktivnosti u šumskim ekosistemima vezanim za sječu. Takve vrste mogu naseljavati i stare tradicionalne drvene katune pa je iste neophodno i očuvati.

Evidentiran je pritisak na populacije divokoze u dijelu prokletijskih karanfila. Prokletije su intenzivno promovisane kao atraktivne za alpinizam i razne planinarske aktivnosti. U tom smislu posebno su interesantni prokletijski Karanfilci zbog svojih izazovnih vrhova. Upravo to su staništa ove vrste koja je izrazito osjetljiva na uznemiravanje što se ogleda u malom stepenu reprodukcije. U narednom periodu radiće se na pojačanju fizičke zaštite u ovom dijelu i podizanju svijesti o uznemiravanju životinja.

Neophodno je sprovoditi i kampanje o podizanju svijesti lokalnog stanovništva i podsticanju entuzijazma u cilju registrovanja vrste šareni tvor (*Vormela peregusna*). Svako buduće registrovano stanište potrebno je strogo zaštititi.

Kad je u pitanju fauna krupnih sisara, postoji razmak u kontinuitetu istraživanja zbog nedostatka opreme kako bi se prikupili relevantni i upotrebljivi podaci. Potrebno je nabaviti neophodnu opremu u 2024. godini. Osim toga, Crna Gora je jedna od posljednjih država na Balkanu koja je potvrdila prisustvo afričke kuge svinja, te su preuzete mjere poput uklanjanja hranilišta iz Parka kao i pojačana kontrola terena u skladu sa preporukama stručnog tijela za kontrolu i prevenciju ove bolesti.

Vode

U prethodnom periodu nije vršen monitoring od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na području NP Prokletija. Najznačajniji pritisci na hidrološke objekte u NP Prokletije predstavljaju male hidroelektrane na Babinopoljskoj rijeci koja protiče kroz Park. Postoje dvije male hidroelektrane Jara i Babino polje. Nacrtom Plana upravljanja Dunavskim slivom podaci ukazuju da površinske i podzemne vode ovog područja imaju dobar status i da nisu u riziku.

U narednom planskom periodu iniciraće se saradnja sa relevantnim institucijama, kako bi se dobilo početno stanje.

Materijalna kulturna baština

U granicama Parka stanje materijalnog kulturno-istorijskog nasljeđa odlikuje neistraženost arheoloških lokaliteta i nevalorizovano i nezaštićeno izvorno graditeljstvo u katunima.

U urbanim jezgrima Plava i Gusinja prisutna je djelimična očuvanost autohtonog graditeljstva. Neki stambeni objekti zadržavaju karakteristične elemente tradicionalne arhitekture, ali su na njima izvedene intervencije osavremenjivanja, kako bi se prilagodili modernom načinu života.

Unazad deceniju primjetan je trend izgradnje modernih novih kuća, koje često ostaju prazne, tokom većeg dijela godine, a vlasnici dolaze samo ljeti na odmor i koriste ih otprilike mjesec dana. U posljednje vrijeme uočavaju se, iako usamljeni primjeri, rekonstrukcije kula koje su urađene tako da su ispoštovani konzervatorski uslovi, što se tiče spoljašnjeg izgleda. Raspoloživi oblici naslijeđene tradicionalne arhitekture u katunima sa dugom tradicijom stočarskog privređivanja se postepeno napuštaju ustupajući mjesto eko katunima koji se koriste u funkciji turizma.

U minulom planskom periodu započeto je istraživanje i dokumentovanje tradicionalnog katunskog graditeljstva na prostoru Parka, čiji će finalni rezultati pokazati ukupnu sliku stanja, brojnost i vlasništvo objekata. U kontaktu sa lokalnim stanovništvom prikupljeni su podaci o vlasništvu evidentiranih objekata, kao i o većem broju katuna za koje predstoji terensko istraživanje.

Nematerijalna kulturna baština

Prostor NP Prokletije karakteriše pejzaž u kojem se prožimaju oblici prirodnog i kulturnog nasljeđa što ga čini posebnim i autentičnim. Raspoloživi oblici naslijeđene tradicionalne arhitekture u katunima sa dugom tradicijom stočarskog privređivanja se postepeno napuštaju ustupajući mjesto eko katunima koji se koriste u funkciji turizma. U urbanim jezgrima Plava i Gusinja prisutna je djelimična očuvanost autohtonog graditeljstva. Neki stambeni objekti zadržavaju karakteristične elemente tradicionalne arhitekture ali su na njima izvedene intervencije osavremenjivanja kako bi se prilagodili modernom načinu života. Unazad deceniju primjetan je trend izgradnje modernih novih kuća koje često ostaju prazne, tokom većeg dijela godine, a vlasnici dolaze samo ljeti na odmor i koriste ih otprilike mjesec dana. U posljednje vrijeme uočavaju se iako usamljeni primjeri rekonstrukcije kula koje su urađene tako da su ispoštovani konzervatorski uslovi, što se tiče spoljašnjeg izgleda.

U ovim krajevima je prisutan odliv stanovnika u inostranstvo uglavnom prema SAD-u što rezultira prisustvom uglavnom starije populacije dok najmlađi članovi zajednice obično brinu o

roditeljima. Po nepisanom pravilu mnogi od njih nemaju potrebu da privređuju, jer ga ostali članovi materijalno pomažu.

Ovo područje predstavlja specifičnu mješavinu tradicionalnih i modernih vrijednosti koja se očituje u različitim aspektima života od arhitekture do sklapanja braka.

Očuvanje starih zanata, koji su inače ugrožena kategorija, takođe je značajno, tako da žene u svojim domovima izrađuju kompletnu nošnju za nevjeste „Alaturko“ koja odgovara svadbenim običajima.

Sve ovo stvara jedinstvenu atmosferu koja istovremeno odražava duboko ukorijenjeno kulturno nasljeđe i suočava se sa modernim promjenama i migracijama stanovništva.

Edukacija i interpretacija

Edukativna predavanja namijenjena školskoj populaciji vezana su prevashodno za prezentaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, a realizuju se u Centru za posjetioce. Centar posjeduje prostor namijenjen za održavanje predavanja i prezentacija, uglavnom za unaprijed najavljene i dogovorene đačke posjete. Shodno prostornom kapacitetu Centra, edukativna predavanja se organizuju na način da se grupa dijeli na manje grupe sa kojima se onda pojedinačno izvodi edukacija. Edukacija u NP Prokletije je usmjerena prema svim korisnicima (školskoj populaciji, posjetiocima i lokalnom stanovništvu) kroz organizovanje edukativnih i tematskih radionica, stručnih predavanja, edukativnih šetnji, obilježavanje značajnih ekoloških datuma ili organizovanje različitih akcija (čišćenja, pošumljavanja i sl.). Takođe, edukativne radionice se organizuju i na zahtjev nastavnika i profesora prilikom obrade nastavnih jedinica koje su vezane za ekologiju i zaštitu životne sredine. Saradnja sa školama je dobra, ali postoji problem prilikom organizacija posjeta, koje su prvenstveno vezane za prevoz učenika.

U narednom periodu, na osnovu procjena, u saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju oko Parka i resornim Ministarstvom, planirati izradu edukativnih programa namijenjenih školskoj populaciji. U okviru sajta JPNPCG, nalazi se stranica Edukativni kutak, koja je namijenjena učenicima osnovnih škola i njihovim nastavnicima, a koja sadrži i program „Kalendar događaja“ sa temama i periodima održavanja edukativnih radionica. Interpretacija u ovom Parku nije razvijena i ne postoje interpretativni programi obilaska Parka za različite ciljane grupe. Otežavajuću okolnost predstavlja i činjenica da Park nema licenciranog vodiča, koji bi realizovao ove programe.

Park bi kao jedan od ciljeva budućeg plana upravljanja trebao da definiše i program obuke kadrova, kroz koji će se na sistematski način podizati njihovi kapaciteti. Takav program bi predvidio prioritete tematske oblasti, relevantne edukatore i institucije i vremenski plan obuka.

Promocija

Promocija NP Prokletije sprovodila se u kontinuitetu na više načina, ali zapažanja pokazuju da je neophodno NP Prokletije učiniti još vidljivijim na turističkoj mapi, o čemu govore znatne razlike u broju posjeta ovom Parku u odnosu na druge.

Neophodno je više kvalitetnog video materijala koji bi bio prikazivan u medijima, na šta je dio posjetilaca skretao pažnju. Takođe, jedan od problema je nedostatak promotivnog materijala koji bi bio dijeljen.

U narednom periodu nužno je raditi na osmišljavanje organizovanih programa obilaska Parka, unapređenje propagandnog i promotivnog materijala u okviru marketinga Preduzeća, izradom

novog sajta, osmišljavanjem i sprovođenjem jače PR kampanje u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja Prokletija, te bi se time dodatno unaprijedila vidljivost ukupnih vrijednosti ovog zaštićenog područja.

Među motivima promocije najčešći su motivi planinskih vrhova i promocija planinarskih pohoda. Prokletije su planine koje čine značajnost u kombinaciji sa šumama i kulturno-istorijskim nasljeđem. To su odlike koje je potrebno naglasiti unutar zajedničke strategije promocije zaštićenog prostora. Šuma nije značajna samo sa aspekta komercijalnih proizvoda - ona pruža i niz drugih usluga, kao što su prilike za rekreaciju. Potrebno je uvesti promociju šuma kao turistički proizvod. Naime, šume Parka uglavnom se predstavlja kao značajnost koju treba štiti, održavati, pravilno koristiti, ali je nedostatak u predstavljanju i promociji šuma kao turističkog potencijala.

Zbog prevelikog fokusa na ključne lokalitete (poput doline Grebaje i Ropojana) radiće se više tokom narodnog perioda na promociji i drugih, promotivno zapostavljenih, djelova Parka.

Promotivni tekstovi, fotografije i kratki video spotovi objavljuvani u cilju popularizacije turističke ponude, kao i manje posjećenih lokacija naišli su na pozitivne reakcije posjetilaca. Takođe, pripremani su i objavljuvani tekstovi upozorenja i apela o pažljivom korišćenju planinarskih staza i neophodnosti očuvanja prirode od nezakonito odloženog otpada i pojava požara. Zahvaljujući dobroj promociji NP, povećan je broj pratilaca (od marta do decembra 2023.godine oko 5.000), kao i vidljivost i posjete profila JPNPCG na društvenim mrežama.

U kontinuitetu će se nastaviti sprovođenje promocije vrijednosti nacionalnih parkova u saradnji sa ostalim relevantnim subjektima, kao i na društvenim mrežama za šta su u narednom periodu potrebna novčana ulaganja kako bi se realizovale nove saradnje, promocija, ali i nabavka neophodne opreme i uređaja (prikadne kamere, mobilni uređaji i dr.). Potrebno je nastaviti aktivnosti u vezi sa marketingom i promocijom na društvenim mrežama uz praćenje i analizu ciljnih grupa i interesovanja posjetilaca.

Zatim, u cilju unapređenja promocije i turističke ponude potrebno je obezbijediti i montirati LED displeje na ulazno naplatnim punktovima na kojima bi se prikazivale slike, video zapisi, vremenski podaci, turistički restorani, kao i tekstualne informacije o Parku.

Turistička infrastruktura

Radi bolje turističke ponude, kao i veće sigurnosti posjetilaca i boljeg održavanja Parka neophodno je da se unaprijedi lokalna putna infrastruktura i to prije svega prema naplatnom punktu Hridska krivina i Grebaje. Samim unapređenjem putne infrastrukture u značajnoj mjeri bi se uticalo i na lakše djelovanje prilikom pojava požara, kao i olakšalo kretanje posjetiocima i licima sa invaliditetom.

Potrebno je obezbijediti i smjerokaze i table, kao i izvršiti remarkaciju postojećih staza.

Neophodno je sačiniti Plan privremenih objekata, i u istom predvidjeti određene objekte za promociju, marketing i turizam, od koji bi određen broj bili za potrebe Parka, dok ostale objekte bi koristila fizička ili pravna lica sa teritorije opštine Plav i Gusinje, gdje bi izlagali autentične proizvode. Radi bolje promocije Parka neophodno je i izraditi 3D Mape određenih lokaliteta npr. Dolina Grebaje, Ropojana, Babino Polje.

Analiza dosadašnjeg poslovanja, ukazuje na potrebu kvalitetne edukacije svih ciljnih grupa, za šta su prioritetno zaduženi prezentacijski centri. Zato bi trebalo izgraditi i urediti još jedan Centar za posjetioce koji bi se nalazio u granicama Parka. Na teritoriji parka nalaze se tri planinarska

doma: „Hrid“ u Babinom Polju, planinarski dom „Branko Kotlajić“ u dolini Grebaje koji je u vlasništvu PK „Radnički“ iz Beograda, kao i planinarski dom „Karanfil“, takođe u dolini Grebaje. NP Prokletije je od Ministarstva unutrašnjih poslova dobio na korišćenje napuštenu vojnu karaulu na lokaciji Gradine. U narednom planskom periodu planira se rekonstrukcija i prenamjena u turističke svrhe.

Na putnim pravcima ka Parku i na ulazima u Park ne postoje najavne, glavne i ulazne table, koje bi upućivale posjetioce na Park. Do sada je urađen Elaborat o načinu, vrsti i lokacijama na kojima će se postavljati.

U toku 2023. godine upućena je inicijativa Upravi za kapitalne investicije u cilju obezbjeđivanja sredstava za rekonstrukciju objekata - karaule i pomoćnih objekata, koji se nalaze na katastarskim parcelama br. 12/1 i 12/2 u PL 71 KO Prnjavor, u zahvatu Prostorno Urbanističkog Plana Opštine Plav. Rekonstrukcija se odnosi na objekat karaule P+Pk, kao i pomoćnog objekta spratnosti P (magacin i ostava), i objekta za Službu fizičke zaštite, spratnosti P+Pk.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka bazira se na aktivnom odmoru u prirodi i u skladu je sa principima održivog turizma. U svoju turističku ponudu Park je uključio iznajmljivanje štapova za hodanje, bicikla, šatora i krpji.

Veliki broj planinskih vrhova i markiranih staza i biciklističke staze, dobra su osnova da se u njihovoj neposrednoj blizini razvije seoski, odnosno, katunski turizam, sa ponudom domaće hrane, uz nove turističke proizvode i ponudu.

Nacionalni park Prokletije u saradnji sa turističkim organizacijama TO Gusinje i TO Plav, organizuju mnogobrojne pješačke i planinarske ture, poput Hamdove i Zijove staze, u kojima se uvijek iznova privuče veliki broj zainteresovanih. Planinarski pohod Staza iznenađenja, kao i posjeta Abdijinom jezeru nove su ture u turističkoj ponudi.

Mogućnost za poboljšanje kvaliteta turističke ponude je na području signalizacije, uređenosti pješačkih i biciklističkih staza.

U turističku ponudu Parka u planu je uključiti organizovane ture obilaska parka u pratnji vodiča, za koje postoji veliko interesovanje. U vezi sa samom prezentacijom Parka problem je u organizaciji ponude (organizovane posjete) za interpretaciju zaštićenog područja, a što je vezano za nedostatak infrastrukture: info punkt, Centar za posjetioce i sl., u samom Parku, kao i nedostatak uposlenog kadra koji bi organizovano i kontinuirano obavljao prihvatanje zainteresovanih grupa, davao informacije i prezentovao prostor - licencirani vodič u Parku.

Primjenjivo je i organizovano posmatranje životinja – jedna od glavnih vrijednosti ovog prostora je ornitofauna. Posmatranje ptica je aktivnost koja može da se razvije u saradnji sa stručnim licima i NVO sektorom (Centar za zaštitu i proučavanje ptica).

Neophodno i kreiranje ponude naučnog turizma, kroz koji bi se sprovodile istraživačke ekspedicije za potrebe Parka.

Upravljanje posjetiocima

Na osnovu analize strukture posjetilaca koja je sprovedenja u Centru za posjetioce, posjetioci su bili iz sljedećih zemalja: Njemačka, Švajcarska, Rusija, Izrael, Poljska, Austrija, Francuska, Češka, Belgija, Mađarska, Ukrajina, Indija, Novi Zeland, Engleska, Bugarska, Slovenija, Makedonija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Kosovo. U strukturi ukupnih posjeta Centru, najviše

posjeta su ostvarili posjetioci iz stranih zemalja (najviše Njemačka), dok najmanje domaćih (napomena: domaćih je znatno više nego ranijih godina, što zbog bolje promocije na nivou Crne Gore, što zbog novog graničnog prelaza preko Albanije, koji znatno je skratio put Podgorica – Gusinje).

Analize JPNPCG i analize koje sprovode Turističke organizacije Plava i Gusinja, pokazuju da je nedostatak posjetilaca iz Crne Gore, te da prostor Parka više posjećuju stranci nego domaće stanovništvo.

U pogledu upravljanja posjetiocima, neophodno je više raditi na njihovom usmjeravanju na manje posjećene lokalitete i učiniti im poznatim razne djelove Parka od onih uobičajeno posjećениh, poput doline Grebaje i doline Ropojana i vrhova koji te dvije doline okružuju.

Centar za posjetioce i Nacionalni park Prokletije su posjećivali i osnovci i srednjoškolci, no takve posjete su rezultat kontakta uposlenika Nacionalnog parka i uprava škola, te su bili u pitanju organizovani dolasci.

Obzirom da se Centar za posjetioce nalazi u Gusinju, van teritorije Parka, i da navedena lokacija ne doprinosi povećanju broja posjeta odnosno dovoljno dobrom približavanju Parka posjetiocima, pored obezbjeđenja uslova za izgradnju Centra u granicama Parka, neophodno je obezbijediti uslove za ljetnju promociju Parka na način što će se dozvoliti promocija i prodaja suvenira na naplatnim punktovima Grebaje, Ropojana i Hridska krivina, s obzirom da su posjetioci u potražnji sa suvenirima kao uspomeni da su posjetili Park.

Na osnovu izvještaja sa naplatnih punktova lokalitet Grebaja tokom ljetnje sezone bilježi najveći broj posjeta (po izvještaju sa ulazno-naplatnog punkta preko 20 hiljada ljudi posjeti dolinu tokom sezone). Zbog atraktivnosti područja i visokih vrhova koji je okružuju, dolina Grbaje je primamljivo područje za planinare i ljubitelje prirode, te se posljednjih godina bilježi porast turista u ovom dijelu, što je praćeno i urbanizacijom. Izgradnjom objekata koji se ne uklapaju u ambijent narušava se ljepota pejzaža i degradiraju se prirodna staništa. U budućnosti bi veliki broj posjetilaca mogao da predstavlja opasnost i za biljni svijet. Zbog toga je neophodno strogo regulisati urbanizaciju i voditi računa o broju ljudi koji posjećuje područje. Ostali problemi zapaženi tokom sezone, u pogledu ponašanja posjetilaca su da zbog dostupnosti doline, veliki broj posjetilaca su i izletnici, ne aktivni planinari, koji sa sobom donose sljedeće: parkiranje auta po dolini, paljenje vatre na otvorenom, roštiljanja, glasna muzika, vožnja džipovima ili motorima što uništava puteve i livade, ostavljanje smeća iza sebe (ponajviše limenke od pića) i sl.

Takođe, analiza strukture posjetilaca se sprovodi samo u Centru za posjetioce, te u narednom periodu je u planu uvesti anketne listiće i na naplatnim punktovima.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Kao rezultat saradnje sa Fondom za zaštitu životne sredine Crne Gore (Eko-fond), dobijena je donacija čiji je cilj unapređenje službi zaštite nacionalnih parkova Crne Gore. Kroz ovu saradnju dobijen je projekat "Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje rada službe fizičke zaštite" kojim je planirana nabavka nabavka zimske i ljetnje uniforme, nabavka opreme za kontrolu i suzbijanje požara; nabavka opreme za spašavanje u slučaju poplava; obuke službe zaposlenih u službi zaštite za postupanje u slučajevima požara i poplava; nabavka vozila za službu zaštite.

JPNPCG i NP Prokletije su u 2023. godini imali saradnju sa nadležnim Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma koje je dalo saglasnost na Plan upravljanja i Godišnji program upravljanja, kao i na Izvještaj o radu nacionalnih parkova Crne Gore za 2022. godinu.

Kroz različite modalitete nastavljena je saradnja sa Ministarstvom ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvom za kapitalne investicije.

U saradnji sa NTO Crne Gore i TO Plav i Gusinje JPNPCG i NP Prokletije imalo je koordinirane aktivnosti na promociji destinacije Nacionalnog parka na regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma, što je rezultiralo najboljom turističkom posjetom od osnivanja Parka.

U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore, uređen je određen broj planinarskih staza koje se nalaze u nacionalnom sistemu staza.

Nastavljena je saradnja sa naučnim institucijama iz zemlje i inostranstva, kao i brojnim NVO sa nacionalnog nivoa u cilju zaštite prirode i održivog razvoja.

Predstavnici JPNPCG uzeli su učešće i na radionici "Dijalog zainteresovanih strana povodom istupanja Crne Gore na samitu Ujedinjenih nacija posvećenom Ciljevima održivog razvoja", a koju je organizovala Kancelarija za održivi razvoj /Generalni sekretarijat Vlade u saradnji sa sistemom UN - a u Crnoj Gori, u okviru Platforme Nacionalnog savjeta za održivi razvoj: „Dijalozi za razvoj“ koja je razvijena uz podršku NAP projekta finansiranog od strane Zelenog klimatskog fonda (ZKF).

Saradnja sa Vladom Crne Gore s jedne i Zelenim klimatskim fondom (Green Climate Fund – GCF) s druge strane, dovela je do početka implementacije projekta „Jačanje kapaciteta Crne Gore u oblasti integrisanja rizika od klimatskih promjena“. Održane su tri online radionice u okviru pripreme Nacionalnog plana prilagođavanja klimatskim promjenama. Nakon održanih radionica sačinjeni su detaljni izvještaji koji u kasnijim iteracijama, a naročito u fazi izrade novih planova upravljanja mogu poslužiti za kao inputi primjene mjera adaptacije na klimatske promjene u zaštiti ekosistema (sa posebnim akcentom na šume u NP Prokletije).

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

JPNPCG kontinuirano ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama, ali uvijek ima prostora za njeno unaprjeđivanje. Važno je naglasiti i da većina međunarodnih organizacija funkcioniše na principu plaćanja redovnih godišnjih članarina. Primjer za to je, EUROPARC Federacija kojoj JPNPCG nije uplaćivalo članarinu od 2019. godine uslijed nedostatka finansijskih sredstava, što je onemogućavalo njegovo aktivno učešće na konferencijama, studijskim posjetama, zajedničkim projektima, ali je toku 2023. godine ova članarina plaćena, čime su se omogućile sve prethodno navedene aktivnosti. Članarina prema IUCN organizaciji je uplaćena u toku 2023. godine, što je omogućilo ponovno pokretanje saradnje i učešće na IUCN konferenciji za Evropu i Sjevernu i Centralnu Aziju. Kao primjer dobre saradnje navodimo saradnju sa regionalnom nevladinom organizacijom Parkovi Dinarida. Ostvareni su kontakti sa brojnim ambasadama koje se nalazi na teritoriji Crne Gore. U toku 2023. godine kontaktirana je ambasada Slovačke, Češke, Austrije kao i brojne međunarodne institucije koje djeluju u oblasti zaštite životne sredine kao što su UNDP u UNESCO. Od ovih organizacija su dobijena usmjerenja i informacije na koji način je moguće dobiti sredstva iz oblasti zaštite životne sredine i održivog razvoja.

U kontekstu međunarodne saradnje, služba za projekte i međunarodnu saradnju je unaprijedila svoje kapacitete prisustvom treninzima i zaposlenjem još jednog lica sa iskustvom u pripremi i implementaciji projekata i na taj način je i prošireno polje istraživanja donatora i konkurisanja. Tako su u saradnji sa različitim domaćim i stranim partnerima pripremljene aplikacije za prekogranične programe bilateralne saradnje sa Albanijom i Kosovom, Horizon program i sl.

Takođe, aplicirano je i na konkurse drugih donatora poput ambasada Češke i Japana, Eko Fonda, UNESCO i ABRDN Fondacija, DIMFE, Global Conservation, FAO.

U cilju proširenja vidljivosti Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore na međunarodnoj sceni i izgradnji mreže saradnje sa internacionalnim organizacijama uspostavljena je komunikacija sa Global Conservation i The thin Green Line, a sprovede se i učlanjena u Evropsku i Internacionalnu organizaciju rendžera.

U cilju proširenja partnerstava i mogućnosti apliciranja na fondove izvan programa projekata koje finansira Evropska Unija, izvršeno je opsežno web istraživanje, i kao rezultat toga zabilježeni su datumi poziva (npr. European Nature Trust, Rewilding Europe, DEFRA Darwin initiative, Global Biodiversity Framework Fund itd.), kao i budući pravci saradnje kroz Warner college of natural resources, Conservation International - Europe, ali i edukacije - OECD Blended Finances, VERRA VCS Program.

Na osnovu Sporazuma o saradnji na principu partnerstva JPNPCG sa NVO Green Home u cilju zaštite, unapređenja i održivog upravljanja nacionalnim parkovima u Crnoj Gori (2019), savjetnik direktora za unapređenje i razvoj je kao stručni konsultant učestvovao u međunarodnom projektu "MediterRE3 – Izgradnja otpornosti mediteranskih pejzaža sa ciljem smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte uzrokovanih šumskim požarima"(2021-2023). Projekat je implementiran u saradnji sa NVO Green Home, Institutom Oikos (Milano, Italija), Nacionalnim observatorijumom Atine (Grčka), Mediteranskim agronomskim institutom (Chania, Grčka) i Nacionalnim parkom Samaria (Grčka). U Crnoj Gori ovaj projekat je realizovan na prostoru NP Prokletije i PP Komovi. Projekat je finansijski podržan od strane Evropske klimatske inicijative (EUKI). Cilj projekta je smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte prouzrokovanih šumskim požarima, sa fokusom na prevenciju i promociju pejzaža otpornih na požare. Kao rezultat projekta, urađen je veći broj studija: "Building Fire-smart Landscapes in the Mediterranean Region: Problem Analysis and Selected Best Practices" (*engl.*), "Restoring resilience of Mediterranean Landscapes to reduce GHG emissions from wildfires – Baseline assessment NP Prokletije ("Obnavljanje otpornosti mediteranskih pejzaža na smanjenje emisija gasova staklene bašte od šumskih požara – Bazna studija za NP Prokletije"), "Restoring resilience of Mediterranean Landscapes to reduce GHG emissions from wildfires – Baseline assessment Komovi Nature Park ("Obnavljanje otpornosti mediteranskih pejzaža na smanjenje emisija gasova staklene bašte od šumskih požara – Bazna studija za PP Komovi), „Pametno protivpožarno planiranje pejzaža - rezime (na crnogorskom i engleskom jeziku), „Pejzažni akcioni plan za primjenu principa restauracije šumskih predjela u NP Prokletije i PP Komovi”.

Krajem 2023. godine potpisan je Memorandum o saradnji na prevenciji i promociji šumskih pejzaža otpornih na požare između Green Home, JPNPCG, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstva unutrašnjih poslova, Opštine Kolašin, Uprave za šume, Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice i Parka prirode Komovi. Memorandum predviđa da se sagledaju i mogućnosti i raspoloživi kapaciteti za uključivanje aktivnosti iz Pejžažnog akcionog

plana u redovne planove i aktivnosti potpisnika Memoranduma kao i zajednički i partnerski rad na pronalaženju izvora finansiranja aktivnosti iz Pejzažnog akcionog plana.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Kroz poziv "Saradnja JPNPCG i NVO i drugih aktivnih činioca lokalne zajednice, temelj za očuvane parkove, snažniji i brži razvoj Nacionalnog parka Prokletije, a u krajnjem cilju i cjelokupne lokalne zajednice opština koje gravitiraju Parku", Služba za projekte i međunarodnu saradnju je u saradnji sa Opštinom Plav organizovala sastanak sa predstavnicima nevladinih organizacija koje djeluju na teritorijama opština Plav i Gusinje. Sastanak je imao za cilj da se ostvari saradnja sa NVO organizacijama i drugim činiocima lokalne zajednice koji djeluju u oblasti zaštite životne sredine i realizacije projektnih i drugih aktivnosti na prostoru Nacionalnog parka Prokletije. Služba za projekte i međunarodnu saradnju se stavila na raspolaganje svim organizacijama, da s obzirom da su ovo inicijalni sastanci koji se po prvi put organizuju na ovakav način, u narednom periodu da punu logističku i administrativnu kao i u saradnji sa menadžmentom institucionalnu podršku prilikom izrade i aplikacije ovih organizacija na projektnim idejama koje imaju za cilj zaštitu i održivi razvoj lokalne zajednice i prostora nacionalnog parka Prokletije. U tom smislu, dogovorena je zajednička saradnja na projektima koji bi se pripremali i implementirali u okviru EU fondova, a i konkursa koje raspisuje drugi strani i domaći donatori. Ovim sastancima odazvale su se brojne organizacije koje su istakle svoje zadovoljstvo te su spremne na međusobnu saradnju, saradnju sa lokalnom samoupravom i saradnju sa JPNPCG.

U toku priprema i realizacije turističke sezone održani su sastanci sa TO Plav i TO Gusinje, kao i predstavnicima lokalnih turističkih udruženja, planinarskih klubova i drugih subjekata.

Održano je više sastanaka i sproveden određeni broj aktivnosti sa lokalnim NVO organizacijama u cilju zaštite biodiverziteta na području Parka.

Socio-ekonomski forumi

Služba za zaštitu prirode, kulturne baštine i održivi razvoj zajedno sa stručnim saradnicima za rad sa lokalnim zajednicama u NP Prokletije je u prva dva kvartala prikupila podatke, na bazi kojih su evidentirani različiti klasteri (geografske koncentracije povezanih djelatnosti, pružalaca usluga itd. i sa njima umreženim ustanovama koje se međusobno nadmeću ali i sarađuju) i njihovih korisnika koji koriste resurse ovog Parka. U NP Prokletije identifikovano je ukupno 9 klastera i 227 korisnika.

Najbrojniji klasteri su NVO i fondacije – 133, katuni – 63, ugostitelji – 22, Uprava za šume – 2 i drugi relevantni subjekti na lokalnom nivou. Prikupljanje podataka i organizovanje sastanaka dovelo je da se kroz zajedničku saradnju definišu neka od održivih rješenja za razvoj turizma kao i zaštitu šumskih ekosistema.

Na osnovu prikupljenih podataka i kreirane baze u septembru su održana dvije radne sjednice Socio - ekonomskog savjeta, teme sastanka su bile:

- Upravljanje šumama u državnoj i privatnoj svojini u NP Prokletije;
- Stanje planinarskih staza u NP Prokletije;
- Analiza rezultata tekuće turističke sezone u NP Prokletije - izazovi, pritisci i prijetnje.

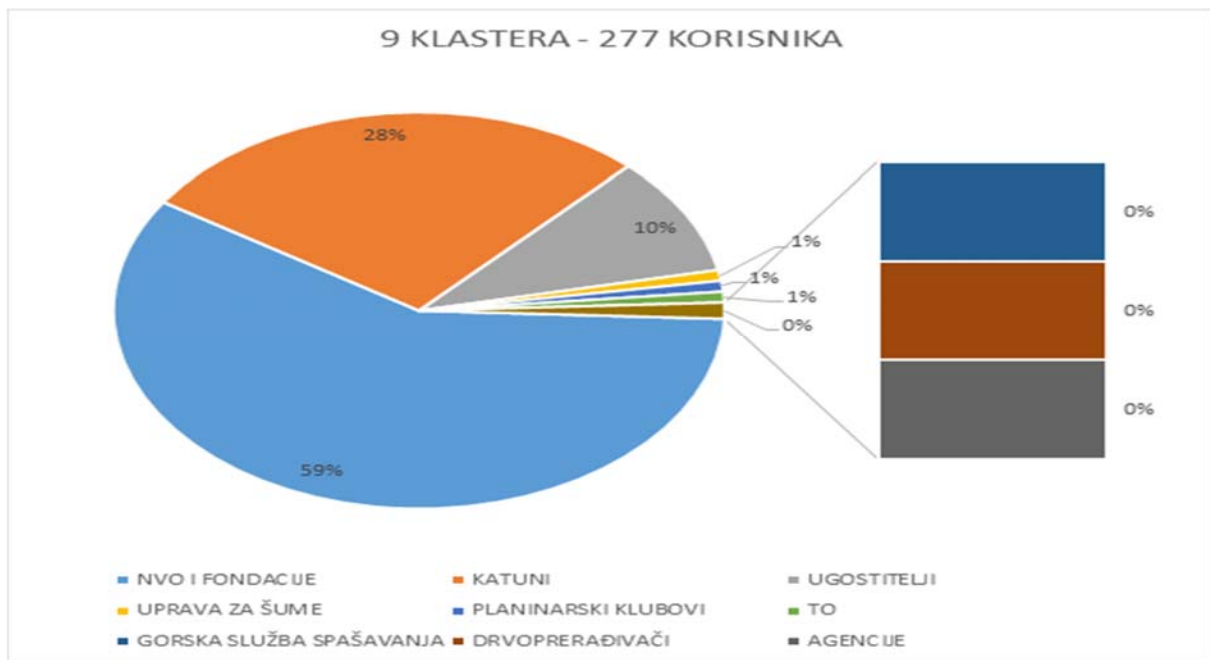

Na prvom radnom sastanku u Plavu okupljeni su vlasnici privatnih šuma sa područja Parka, na kojem je predstavljena zaštitna funkcija šuma i predstavljene buduće aktivnosti u cilju zaštite šumskih ekosistema od strane stručnih službi JPNP i NP Prokletije.

Na drugom radnom sastanku u Gusinju predstavljeni su rezultati tekuće turističke sezone za koju je istaknuto da je najbolja od osnivanja Parka. Sa različitim brojem stejkholdera sa lokalnog i nacionalnog nivoa razmatrane su opcije za unapređenje turističke ponude (nove planinarske i pješačke staze, dodatno uređenje već postojećeg sistema staza, uređenje vidikovaca i dr.), adekvatnija promocija na turističkom tržištu, mjere za suzbijanje sive ekonomije, zajedničke aktivnosti na suzbijanju nelegalne gradnje i brojne druge mjere na zaštiti prostora i održivog razvoja područja Parka.

Prikupljeni podaci i formirana baza podataka, odlična su platforma za unapređenje svih oblika saradnje na relaciji NP Prokletije - lokalna zajednica. S tim u vezi kroz diferencijaciju postojećih klastera i njihovo međusobno uvezivanje radiće se na podizanju rada Savjeta na kvalitativno veći nivo.

Broj klastera i korisnika predstavljeni su u Grafikonu 4.

Grafikon 4: Broj klastera i korisnika prostora Parka

Fizička zaštita Parka

U Nacionalnom parku Prokletije u toku 2023. godine na poslovima fizičke zaštite bilo je angažovano 8 nadzornika koji su bili raspoređeni na teritoriji Parka od skoro 16.630 ha.

Glavni problem i prijetnja je nedovoljan broj nadzornika s obzirom na veličinu Parka. Iz tih razloga, kao nužnost se nameće: zapošljavanje novih nadzornika u skladu sa izmjenama pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta, organizovanje edukativnih radionica, organizovanje engleskog jezika za zaposlene u Službi fizičke zaštite Parka.

Veliki izazov i prijetnja za funkcionisanje Službe zaštite je nedostatak materijalno - tehničkih sredstava. Tehnički opremiti Službu fizičke zaštite (uniformom, vozilo, termalnih kamera,

dronova, a takođe nadzornicima obezbijediti sredstva prinude definisanih Zakonom o zaštiti lica i imovine).

Veći broj zaposlenih u Službi zaštite pored svojih redovnih poslova na zaštiti prirodnih dobara radi i poslove na naplati naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova. Poseban problem koji otežava rad Službe zaštite je razuđenost terena, a svaki dio terena je potrebno konstantno kontrolisati. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova i dr.).

Zaštita se sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pri čemu nadzornici svakodnevno evidentiraju sva dešavanja na prostoru Parka, sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu, kao i kretanje krupnih sisara i njihovu prihranu tokom zimskih mjeseci. Svi zaposleni u Službi zaštite su u obavezi da svakodnevno prate i osmatraju teren, u cilju blagovremene prijave eventualnog požara, kao i ličnog intervenisanja u slučaju požara.

U cilju bolje kontrole prostora neophodno je postaviti nove kontrolno-naplatne punktove na lokalitetima Ribljak i Zaranice, kao i izvršiti nabavku dva terenska vozila.

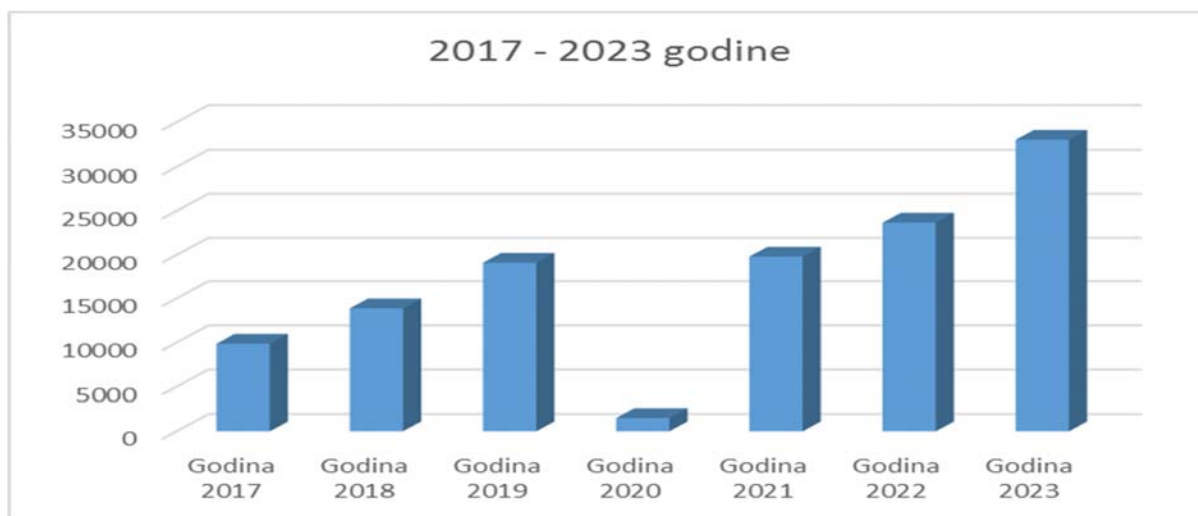
Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada koji predstavlja veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanje otpadom naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu. U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.

Takođe, neophodna je bolja saradnja sa komunalnim službama Plava i Gusinja, posebno na ključnim turističkim lokalitetima, kao što su dolina Grebaje i predio oko Hridskog jezera. Služba ambijentalne higijene redovno vrši aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla i u budućem periodu još neophodnija. Posebnu pažnju obratiti na Hridsko jezero kao rezervat prirode, i dolinu Grebaje kao sve više posjećenu iz godine u godinu. Takođe, posebno je potrebno da se u saradnji sa Opštinom Plav i komunalnom službom zajednički posvetimo sanaciji velikog odlagališta otpada na prostoru Treskavac (deponija dužine 500m).

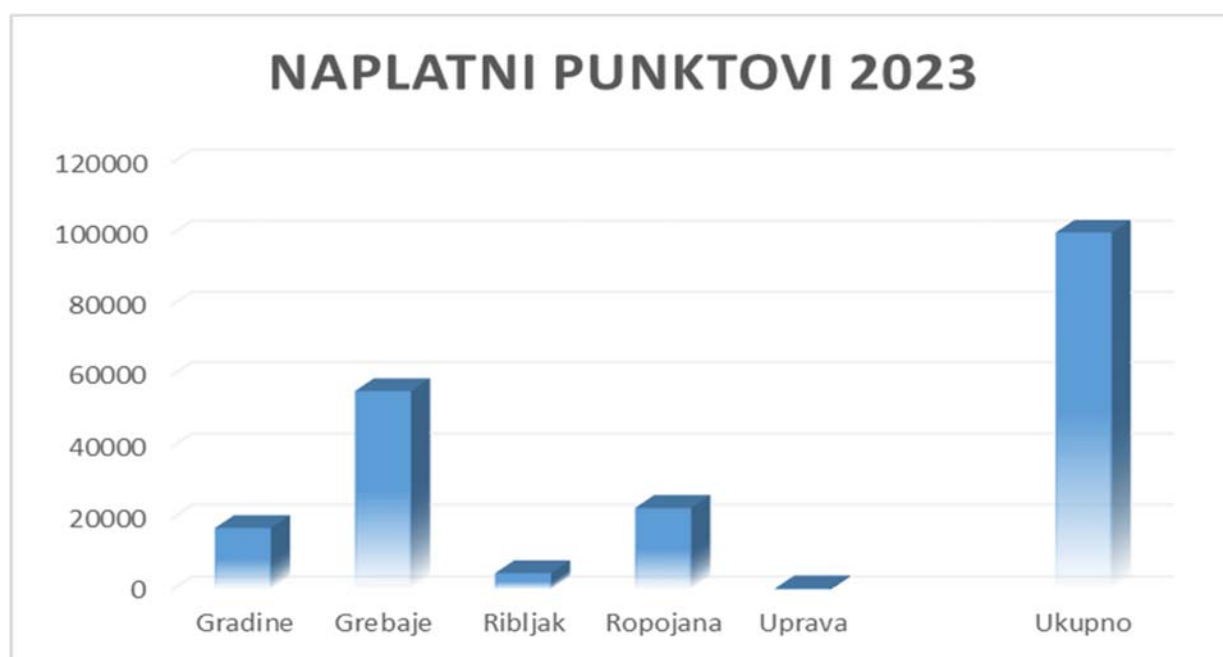
4. POSJETE U NP PROKLETIJE

Nacionalni park Prokletije bilježi povećan broj posjetilaca u odnosu na prethodne godine. U poređenju sa 2019. broj posjetilaca veći je za 13.905 (72,73%), dok je u odnosu na 2022. godinu broj posjetilaca veći za 9.345 posjetioca (39,52%).

Grafikon 5: Broj posjetilaca u NP Prokletije 2017-2023. godina

Naplata ulaznica je vršena na 4 naplatna punkta, kao i u Upravnoj zgradi NP Prokletije u Plavu.

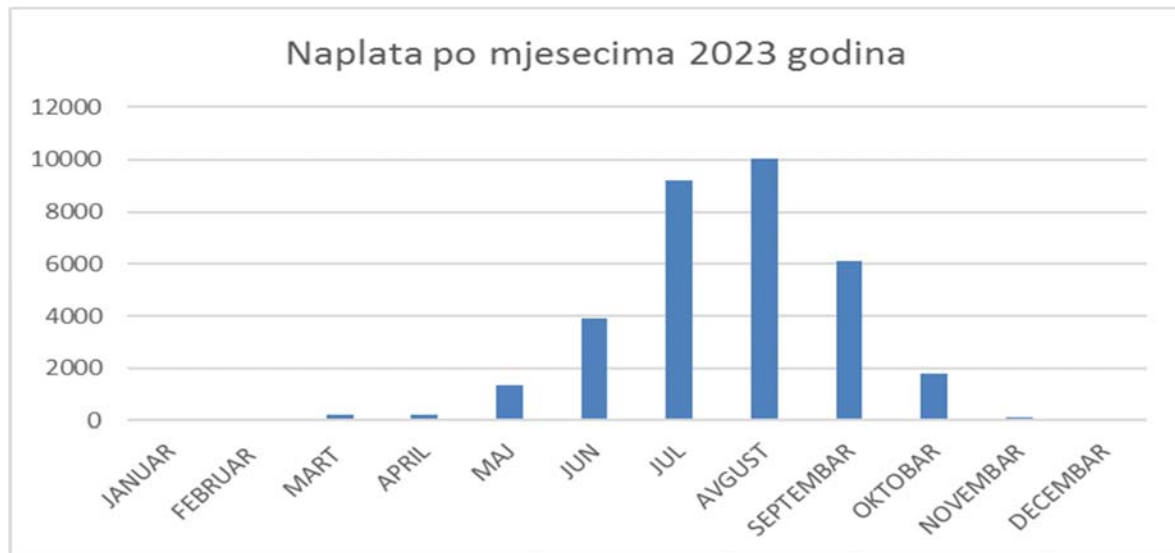

Grafikon 6: Tabelarni prikaz broja gostiju kroz naplatu ulaznica po naplatnom punktu

Najviše posjetilaca u Park je ušlo kroz naplatni punkt Grebaje, zatim Ropojana i Gradine, dok je kroz naplatno mjesto Ribljak prošao najmanji broj turista.

Najčešće su u pitanju individualne posjete koje variraju od 70% – 80% i organizovane posjete u 20% – 30%. Organizovane posjete najčešće vode lokalne turističke organizacije iz Plava i Gusinja, a u manjoj mjeri i druga pravna lica. Značajan faktor koji doprinosi posjećenosti NP Prokletije je transnacionalna staza „Vrhovima Balkana (Peaks of the Balkans Trail)“ dužine oko 192 kilometra, koja prolazi kroz Albaniju, Kosovo i Crnu Gore.

Najviše posjeta NP Prokletije bilježi se u julu, avgustu i septembru. Park je u julu posjetilo 3.069 turista, u avgustu 3.373 i u septembru 2.036 posjetilaca.

Grafikon 7: Prikaz naplate ulaznica po mjesecima u 2023. godini.

Od naplate ulaznica i prodaje suvenira u Centru za posjetioce gotovinski je naplaćeno 100.641,99€.

Ukupan promet od ulaznica u NP Prokletije iznosi 100.364,90€ od čega je gotovinski naplaćeno 100.296,50€, a po ugovoru sa turističkim agencijama putem vaučera, (virmanski), naplaćeno je 68,40€. Ukupno je izdato 33.127 dnevnih ulaznica i 127 godišnjih.

U Centru za posjetioce NP Prokletije promet od prodaje suvenira iznosio je 345,49€. Na osnovu izdatih rješenja u 2023. godini po Planu gazdovanja šumama u privatnoj svojini na žiro račun JPNPCG uplaćeno je 6.672,89€.

5. PROJEKTI

Služba za projekte i međunarodnu saradnju je u saradnji sa ostalim službama Preduzeća, a u skladu sa pozivima, kroz partnerske saradnje sa međunarodnim i domaćim organizacijama aplicirala, učestvovala i dala podršku ukupno na 22 projektne ideje. Kroz projekte kojima je aplicirano za donatorska sredstva obuhvaćene su oblasti: jačanje kapaciteta službi fizičke zaštite, zaštita prirode, izgradnje turističke infrastrukture, saradnja sa lokalnom zajednicom, izrada strateške dokumentacije i druge aktivnosti, koje su u skladu sa planovima i programima upravljanja Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore. Za Nacionalni park Prokletije aplicirano je ili se kroz saradnju priprema i učestvuje na jedanaest projektnih ideja od čega je jedan projekat u fazi pripreme, tri su u fazi procesa odobrenja za finansijska sredstva od donatora, pet projekata je odobreno, jedna aplikacija nije odobrena. Pored ovih projekata u toku

2023. godine realizovan je i završen projekat „Pravovremena prevencija šumskih požara u NP Prokletije”.

Grafikon 8: Prikaz projekata po fazama za nacionalni park Prokletije u 2023. godini.

U nastavku je dat kratak pregled i informacije vezane za projekte koji su realizovani, realizuju se ili kojim se apliciralo za donatorska sredstva:

"Prokletije-Bjeshket e Namuna Eco-Museum, promotion and protection of the natural and cultural heritage that knows no borders"

Vrijednost doniranih sredstava: Predloženi iznos od strane JPNPCG je 31.500,00€, podložno je promjenama zavisno od statusa aplikacije

Donator: EU, IPA ALB - MNE

Status: u procesu odlučivanja

Kroz poziv IPA ALB - MNE Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore su u svojstvu korisnika uključeni u projekat. Glavni cilj projekta je razvoj živog prekograničnog eko-muzeja, kao alata za promociju i zaštitu prirodnog i kulturnog nasleđa Prokletije-Bjeshket e Namuna prekograničnih regiona i socio-ekonomski razvoj zajednice. Sa crnogorske strane glavni partner je NVO Green Home

Aktivnosti koje su planirane ovim projektom na teritoriji nacionalnog parka Prokletije su: opremanje centra za posjetioce u Gusinju, izrada informativnih tabli i putokaza, mobilijara u parku, uređenje prostora oko odmarališta, edukativne aktivnosti.

Pravovremena prevencija šumskih požara „Prokletije”

Vrijednost projekta: 10.330,00 €

Status: Projekat je realizovan.

Donator: Ministarstvo unutrašnjih poslova-fond sredstava za vanredne situacije

Projekat je namijenjen rješavanju problema šumskih požara odnosno preventivnom djelovanju na prvoj liniji na terenima koji su nepristupačni za brzu reakciju službi za vanredne situacije. Opšti cilj projekta koji predlažemo zasnovan je na jačanju kapaciteta službi koje su prva linija fizičke zaštite nacionalnih parkova Crne Gore. Kroz ovaj projekat nabavljena je sledeća oprema: profesionalne uniforme za šumske požare, profesionalna obuće za šumske požare, šljemovi za šumske požare, maske za lice sa filterom, pumpa za vodu, crijevo za gašenje, mobilni rezervoara za vodu i toki - voki radio stanica. Uz kupovinu opreme izvršila se i određena obuka za osposobljavanje nadzornika za ovakve situacije i korišćenje ove opreme čime će se unaprijediti zaštita prostora nacionalnih parkova i u velikoj mjeri doprinijelo ispunjenju krajnjeg cilja a to je sprječavanje širenja požara ili totalno sprječavanje požara u nacionalnim parkovima Crne Gore. Realizacijom ovog projekta je opremljena je služba zaštite nacionalnog parka Prokletije adekvatnom protivpožarnom opremom kako bi u slučajevima kada se desi požar na terenu oni mogli pravovremeno reagovati i spriječiti njegovo dalje širenje. Ova oprema je takođe doprinijela i zaštiti i sigurnosti nadzornika nacionalnog parkova od vatrene opasnosti a krajnji cilj će se ostvariti kroz njihovo efikasno i pravovremeno djelovanje uz dobijenu opremu za gašenje koju će koristiti. Takođe, u slučajevima većih požara, uz ovakvo opremanje nadzornika nacionalnog parka protivpožarnom opremom je i značajna pomoć vatrogasnim jedinicama i drugim službama zaštite koje djeluju na terenu. Takođe, kroz projekat je realizovana i edukacija čiji je cilj bio informisanost lokalnog stanovništva ovom prilikom Podijeljeni su lifleti i informatori. Direktni kontakti su bili i sa privatnim preduzetnicima, koji su preuzeli dio promotivnog materijala da tokom sezone dijele gostima. Tokom tih aktivnosti u direktnom kontaktu i informisanju je prošlo više od 150 ljudi. Kroz projekat su održani i sastanci sa članovima lokalne zajednice i lokalnim službama zaštite i spasavanja radi razmjene iskustava iz ovih oblasti.

Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje rada službe fizičke zaštite

Vrijednost projekta: 153.000,00€

Status: Projekat je odobren i u toku je njegova implementacija.

Donator: Fond za zaštitu životne sredine Crne Gore

U saradnji sa Fondom za zaštitu životne sredine Crne Gore obezbijedena je donacija za nabavku opreme za službe fizičke zaštite, i za potrebe spašavanja i požara za svih pet nacionalnih parkova. Nakon poziva za dostavljanje prijedloga projekta od strane Eko Fonda Crne Gore, Služba za projekte i međunarodnu saradnju napisala i aplicirala za ova sredstva. Projekat *Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje rada službe fizičke zaštite* ima značaj u zaštiti i očuvanju prirodnih resursa nacionalnih parkova u Crnoj Gori. Kroz nabavku odgovarajuće opreme, obuke i jačanje kompetencija zaposlenih, projekt ima za cilj povećati efikasnost službi fizičke zaštite u borbi protiv požara i poplava, poboljšati brzinu reagovanja u hitnim situacijama i osigurati da članovi službi imaju potrebna

znanja i vještine za efikasno upravljanje prirodnim nepogodama. Time će se osigurati bolja zaštita prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova i očuvanje njihovog biodiverziteta. Opšti cilj ovog projekta je zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje rada službe fizičke zaštite. Specifični ciljevi projekta su *povećanje efikasnosti službi zaštite u borbi protiv požara i poplava, povećanje brzine odgovora službi fizičke zaštite, jačanje kompetencija zaposlenih u službi fizičke zaštite, povećanje efikasnosti i mobilnost službi zaštite i Službe za kontrolu i monitoring*. Krajem 2023. godine aplikacija je odobrena u ukupnom iznosu od 153.000 eura od čega se strane Eko fonda finansira 80% projekta u iznosu od 130.000 eura. Kroz projekat je planirana nabavka *zimске i ljetnje uniforme, nabavka opreme za kontrolu i suzbijanje požara; nabavka opreme za spašavanje u slučaju poplava; obuke za zaposlene u službi fizičke zaštite za postupanje u slučajevima požara i poplava; nabavka vozila za službu fizičke zaštite nacionalnih parkova*. Nakon što je projekat odobren krenulo se u implementaciju ovog projekta, krajem 2023. godine sprovedene su aktivnosti istraživanje tržišta za nabavku uniformi za nadzornike Nacionalnih parkova Crne Gore. Takođe, u novembru 2023. godine od sredstava koja su obezbijeđena ovim projektom organizovana je i sprovedene obuka nadzornika.

„Ljekovito bilje u nacionalnim parkovima za održivu budućnost”

Vrijednost ovog projekta iznosi 18.311,00€.

Status: Projekat je u fazi procesa donošenja odluke za njegovo odobrenje.

Donator: ambasada Republike Češke

Kroz poziv za male grantove koje je objavila ambasada Republike Češke u Crnoj Gori Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore je apliciralo sa projektom „Ljekovito bilje u nacionalnim parkovima za održivu budućnost”.

Cilj ovog projekta zasnovan je na poboljšanu saradnje između Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore i lokalnih zajednica koje gravitiraju nacionalnim parkovima Biogradska gora i Prokletije u smislu smanjivanja pritiska lokalne zajednice i nelegalnog ubiranja plodova na prostoru ovih parkova. Specifični ciljevi koji se postižu ovim projektom su sledeći:

- Povećana zapošljivost nezaposlenih i lica koja žive u ruralnim područjima sjeverne Crne Gore;
- Povećano znanje o zelenoj ekonomiji i održivom razvoju lokalnih zajednica na sjeveru Crne Gore;
- Pojačana zaštita prirodnih dobara u nacionalnim parkovima: "Biogradska gora" i "Prokletije";
- Podizanje svesti lokalnog stanovništva o ekološkim pitanjima i zaštićenim područjima.
- Aktivnosti koje su predviđene ovim projektom su;
- Obuka za nezaposlene u proizvodnji, preradi i komercijalnoj promociji ljekovitog bilja i šumskih proizvoda - dvodnevna teorijska obuka u Plavu;
- Praktična obuka od ukupno 3 radna dana obuka za nezaposlene u proizvodnji, preradi i komercijalnoj promociji ljekovitog bilja i šumskih proizvoda;
- Izrada promotivnog videa - biće kreirana u promotivne i edukativne svrhe;
- Uređenje poljoprivrednih parcela za plantažno gajenje ljekovitog bilja.

„Sustainable management of natural resources in mountain areas”

JPNPCG učestvuje kao partner u projektu **„Sustainable management of natural resources in mountain areas”** (Održivo upravljanje prirodnim resursima u planinskim područjima”, koji implementira Univerzitet “La Sapienza” iz Italije, kroz međunarodnu saradnju sa FAO Mountain Partnership Secretariat i koji se implementira u pet zemalja. Projekat za cilj ima unaprijeđenje uslova života lokalnih zajednica kroz održivo upravljanje resursima. U fokusu su lokalne zajednice iz planinskih oblasti. U svim ciljnim zemljama radi se obuka lokalnih upravljača kako da prikupljaju podatke neophodne za kasniju izradu studije i preporuka kako umanjiti stepen siromaštva i podstaći održivi razvoj sela.

Projekat je zvanično počeo krajem novembra 2023. godine i trajaće do 31.12.2024. godine. Sve projektne aktivnosti su finansijska obaveza Univerzita „La Sapienza i biće finansirane iz budžeta ove institucije.

EcoDaLLi „ECOsysteM-based governance with DANube lighthouse Living Lab fo sustainable Innovation processes“

Vrijednost projekta: u dijelu koji se odnosi na JPNPCG iznosi 17.400,00€.

Status: Projekat je odobren i u toku je njegova implementacija.

Donator: Steinbeis Europa Zentrum - Horizon program

JPNPCG je u projekat uključeno u svojstvu podugovarača, a konzorcijum čini značajan broj renomiranih partnera iz čitave Evrope kojim koordiniše partner iz Njemačke „Steinbeis Europa Zentrum”. Projekat se sprovodi kroz Program Horizon.

Aktivnosti koje se sprovode kroz projekat su:

- Organizacija dvije radionice za promociju EcoDaLLi projektnih aktivnosti u Crnoj Gori;
- Diseminacija projekata na organiziranim radionicama te na društvenim mrežama;
- Online prisutnost na projektnim sastancima;
- Sudjelovanje u implementaciji projektnih aktivnosti vezanih za WP3, WP4 i WP6 te u pisanju njihovih rezultata (engl. deliverable documents);
- Prisutnost uživo na tri Living Lab EcoDaLLi događanja;
- Mapiranje dionika od važnosti za projekt EcoDaLLi na području Crne Gore;
- Upisivanje aktivnih i sprovedenih projekata u Mission Charter za područje Crne Gore;
- Prikupljanje i upisivanje podataka u EcoDaLLi portal.

Sylva Watch - Advanced Surveillance and Enforcement for the Protection of Prokletije's Forest Ecosystem

Vrijednost doniranih sredstava: 50.000 eura za 2024. godinu i 50 000 eura za 2025. godinu.

Donator: Global conservation

Status: U fazi je potpisivanja ugovora

U saradnji sa međunarodnom organizacijom Global Conservation koja direktno finansira projekte koji se tiču zaštite životne sredine nacionalnih parkova, Javno preduzeće je apliciralo sa projektom **Advanced Surveillance and Enforcement for the Protection of Prokletije's Forest Ecosystem**. Ovaj projekat ima za cilj unapređenje kapaciteta Službe fizičke zaštite

Nacionalnog parka Prokletije kroz nabavku potrebne opreme i sredstava. Projektom je planirana nabavka patrolnih telefona, kamera zamki, kaciga i GoPro kamera, termalnog drona i patrolnih vozila. Projekat je u fazi odobrenja.

Vode Balkana- faza III

Vrijednost doniranih sredstava:

Donator: Parkovi Dinarida

Status: Donacija odobrena, implementacija kreće nakon potpisivanja ugovora

U saradnji sa NVO Parkovi Dinarida, a kroz projekat Vode. Kroz projekat Vode Balkana faza III dobijena donacija protivpožarne opreme. Projekat je podržan od globalne ekološke organizacije The Nature Conservancy (TNC). Donacija obuhvata: 5 naprtnjača za gašenje požara namijenjenih NP Lovćen, 5 metlarica za gašenje požara namijenjenih NP Lovćen, 5 kaciga za šumske intervencije namijenjene NP Biogradska gora, 15 pari rukavica za šumske intervencije namijenjene za NP Lovćen, NP Biogradska gora i NP Prokletije, 4 crijeva za gašenje, požara, 4 mlaznice i 4 spojke namijenjene za NP Lovćen, 2 crijeva za gašenje požara, 2 mlaznice i 2 spojke namijenjene za NP Prokletije, 3 kamere zamke marke Browning Strike Force Pro X 1080 namijenjene NP Biogradska gora, 2 kamere zamke marke Num'axes PIE1059 Trail Camera namijenjene NP Biogradska gora, 1 dvogled marke Hawke Optics Vantage Binoculars namijenjen NP Biogradska gora.

Forest connect

Vrijednost projekta u dijelu koji se odnosi na JPNCPG iznosi: 137.410,00€

Status: Projekat odobren, implementacija u toku

Donator: Intereg Danube

Cilj ovog projekta podržanog kroz Interreg Danube Program je oporavak staništa velikih sisara. Aktivnosti projekta su:

- Monitoring i istraživanje prema alatima razvijenim kroz projekat;
- Obnavljanje i zaštita staništa,
- mjere za smanjenje konflikta između lokalnog stanovništva i velikih sisara;
- Promocija edukacija.

Formiran je projektni tim i odabrani članovi upravnog odbora projekta dok će u narednom periodu biti definisan i plan implementacije.

6. ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA

U ovom Parku tokom 2023. godine nisu izdavani urbanističko-tehnički uslovi, jer NP Prokletije nema usvojeni Program objekata privremenog karaktera zbog nepostojanja digitalnog katastra (prostorni podaci). Svi privremeni objekti koji su trenutno u izgradnji, kao i ostale promjene u prostoru čija izgradnja nije u skladu sa PPPN za NP Prokletije, se identifikuju kao nelegalne aktivnosti. Izuzetak su objekti koji dobijaju odobrenja od nadležnih institucija, shodno PPPN za ovaj Nacionalni park.

Kako za ovaj Park još uvijek nije digitalizovan katastar, to Javnom preduzeću otežava kontrolu postavljanja/izgradnje privremenih objekta i provjeru parcela i dobijanja podataka u vezi sa nelegalnom gradnjom i drugim nelegalnim aktivnostima.

7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

U toku 2023. godine upravi NP Prokletije i JPNPCG nijesu prijavljene naučne-istraživačke aktivnosti na teritoriji Parka. Agenciji za zaštitu životne sredine upućen je dopis broj 05-84 od datuma 16.01.2024. godine sa zahtjevom za dostavljanje podataka/izvještaja o sprovedenim naučnim i obrazovnim istraživanjima na području nacionalnih parkova Crne Gore tokom 2023. godine, ali do pisanja ovog Izvještaja od Agencije za zaštitu životne sredine, koja je nadležni organ za izdavanje dozvole za sprovođenje naučno-istraživačkih aktivnosti nijesmo dobili odgovor.

U toku 2023. godine JPNPCG su Agenciji za zaštitu životne sredine dostavili mišljenje za obavljanje naučno-obrazovnih istraživanja na teritoriji Parka po sljedećim zahtjevima:

- zahtjev za naučna istraživanja vaskularne flore, mahovina i lišajeva upućenog od strane dr Milan Chytry (Masaryk University, Czech Republic);
- zahtjev za sakupljanje i izvoz škorpija (*Scorpiones, Euscorpiones*) u naučno-istraživačke vrhe od strane istraživačkog tima Javier Blasco Arostegui-a;
- zahtjev za obavljanje naučnih istraživanja - obilježavanje divljih vrsta ptica (prstenovanje) zatraženo od strane Centra za zaštitu i proučavanje ptica;
- zahtjev za obavljanje naučnih istraživanja-terensko istraživanje, postavljanje satelitskih odašiljača i prstenovanje ptica zatraženo od strane Centra za zaštitu i proučavanje ptica;
- zahtjev za obavljanje istraživanja reliktnih i endemskih šuma borova: munike (*Pinus heldreichii*) i molike (*Pinus peuce*) i crnog bora (*Pinus nigra*), a koji je upućen od strane Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, Zavod za ekologiju i uzgajanje šuma.

8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za neometano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području Nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore uspije da ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nijesu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se finansiraju i subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore;
- Naknada za korišćenje nacionalnih parkova iz člana 21 Zakona o nacionalnim parkovima;
- Donacija;
- Kredita;
- Drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća. Usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i Carina (Ministarstvo finansija) do 31. marta za prethodnu godinu u skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21, Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list CG, br. 39/2016) a odnose se na sledeće:

- ulazak u Nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija Nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr.);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- Parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnabdijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;

- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka Nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli su prikazani prihodi NP Prokletije koji su ostvareni u toku 2023. godine. Najveće učešće u ukupnim prihodima zauzimaju prihodi od naknada za ulazak u nacionalni park (85%).

Tabela 5: Prihodi NP Prokletije koji su ostvareni u toku 2023.godine

Elementi	2023. godina
Prihodi od ulaznica	100.421,30
Prihodi od donacija	9.480,00
Ostali prihodi	8.828,68
UKUPNO (€)	118.729,98

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- Investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- Troškovi tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- Monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- Ostali poslovni rashodi (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- Osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr.);
- Zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- Prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli su prikazani rashodi NP Prokletije nastali u toku 2023. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Preduzeća formirane su Službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi Službi zajedničkih poslova su izraženi u iznosu koji predstavlja učešće NP Prokletija u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi Službi zajedničkih poslova zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode, finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2023. godini i donacijama.

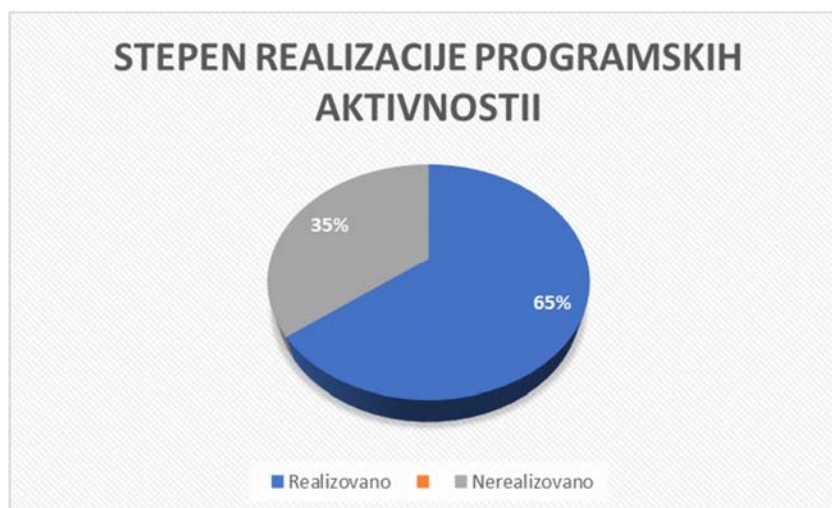
Tabela 6: Prikaza rashoda NP Prokletije u toku 2023. godine

Elementi	2023. godina
Troškovi ljudskih resursa	342.182,92
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	125.732,31
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	23.735,18
Pripadajući troškovi režija i održavanja SZP	25.123,83
Programske aktivnosti	18.976,54
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	14.537,03
UKUPNO (€)	550.287,81

9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

U završnim razmatranjima treba dati osvrt na najvažnije aktivnosti, probleme i pritiske koje smo imali, kao i preporuke za njihove uklanjanje.

Javno preduzeće za nacionalne parkove je Programom upravljanja za 2023. godinu planiralo 78 aktivnosti, od kojih je realizovana 51 aktivnost dok 28 aktivnosti nije realizovano. Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Prokletije je 65% (Grafikon 9).

Grafikon 9: Stepen realizacije programskih aktivnosti u NP Prokletije

Realizacija planiranih aktivnosti u 2023. godini bila je na dobrom nivou. Ovdje je potrebno napomenuti da je realizacija pojedinih aktivnosti, direktno zavisila od realizacije drugih aktivnosti pa je tako npr. nerealizacija izrade mobilne aplikaciju za rad na terenu, uslovila nemogućnost organizovanja obuke nadzornika za korišćenje mobilne aplikacije, a to je onda uslovalo i

neralizaciju aktivnosti koja se odnosila na kontrolisanje ubiranja divlje flore na terenu i unošenja dobijenih podataka u Excel tabelu.

Nedostatak finansijskih sredstava, u prva dva kvartala 2023. godine, dok Javno preduzeće nije počelo da ostvaruje značajnije prihode po osnovu prodaje ulaznica i po osnovu drugih naknada za korišćenje nacionalnih parkova, uslovlila je nerealizaciju pojedinih aktivnosti, a koje su se prvenstveno odnosile na: izradu i postavljanje informativnog mobilijara (table i smjerokazi), nabavku materijalno-tehničkih sredstva za Službu fizičke zaštite, nabavku foto-zamki za monitoring sisara, izradu skulpture životinje ispred Centra za posjetioce, izradu dječijeg igrališta, uređenje kamp prostora i parkinga, izradu Studiju kapaciteta nosivosti za najpojećenije lokalitete i dr.

U narednom periodu potrebno je:

- Angažovati stručne saradnike za herpetofaunu i materijalnu kulturnu baštinu u cilju jačanja stručnog kapaciteta Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj i izvršiti nabavku potrebnih materijalno tehničkih sredstava neophodnih za monitoring faune sisara;
- Nastaviti saradnju sa klasterima u okviru socio-ekonomskih foruma;
- Aplikirati na projektima koji će unaprijediti zaštitu i održivi razvoj Parka i ojačati saradnju sa lokalnim stanovništvom;
- Izraditi Studiju kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u Parku;
- Razviti interpretativne i turističke programe obilaska Parka;
- Potrebno je unaprijediti saradnju sa nadležnim organima sa ciljem sprječavanja ulaska četvorotočkaša na područje Parka;
- Postaviti info table vezano za zabranjeno skretanje kvadova i džipova van glavnog puta i table upozorenja na potencijalno opasnim mjestima;
- Izvršiti popravku i adaptaciju postojećih i izvršiti nabavku novog mobilijara (klupe, stolovi, nadstrešnice, korpe za otpatke);
- Urediti glavni ulaz u Park na lokalitetima Grebaja i Gradine;
- Izgraditi kontrolno - naplatne punktove na lokalitetima Ribljak i Zarunice;
- Postaviti glavne, najavne i informativne table i smjerokaze;
- Urediti vidikovce Vezirova brada, Hasova Bogičevića i Bor Radnočića;
- Izraditi bivak za planinare na lokalitetu između katuna Kolašinac i Bajrovića katuna;
- Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica i divljih životinja;
- Formirati nove edukativne staze;
- Unaprijediti Centar za posjetioce u Gusinju;
- Uraditi glavni projekat rekonstrukcije stare karaule Gradine u Centar za posjetioce;
- Formirati radno tijelo koje će definisati dinamiku, budžet i izvore finansiranja za obilježavanje granica Parka ;
- Izvršiti popravku nekategorisanih puteva koji prolaze kroz Park;
- Inicirati kod nadležnog organa uspostavljanje digitalnog katastra na prostoru Parka;
- Raditi na Akcionom planu za sukcesivno uklanjanje suvih stabala zaraženih potkornjakom.

10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2023. GODINU

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.1.	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa
Aktivnost 1.1.1.	Monitoring hidroloških objekata u NP Prokletije
Opis aktivnosti	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode vršice se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom zakonskom regulativom.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Ispitan kvalitet vode na području Parka, obezbijeđena dugoročna zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa</i>
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju nije vršio monitoring u ovom Parku
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Cilj 1.2	Sprječavanje nastanka neuređenih odlagališta otpada
Aktivnost 1.2.1	Sanacija neuređenih odlagališta otpada na području Parka
Opis aktivnosti	Vršice se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta i prikupiće se podaci o lokacijama, vrstama, količinama i porijeklu otpada.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nelegalnih odlagališta i procjena količine otpada</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	1.600,00
Cilj 1.3.	Izvršena analiza i revizija podataka o flori i vegetaciji, sa posebnim osvrtom na prioritetne vrste i staništa i endemske vrste
Aktivnost 1.3.1.	Izvršiti obuku stručnih saradnika za floru i vegetaciju za rad u Geografsko informacionom sistemu
Opis aktivnosti	Za potrebe ažuriranja baze sa kompletnim setom podataka o flori i vegetaciji, izvršice se obuka stručnih saradnika u GIS-u.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Stručni saradnici osposobljeni za rad u GIS-u</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
	Troškovi realizacije od 100,00 eura su prikazani u Izvještaju za NP Biogradska gora
Aktivnost 1.3.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka
Opis aktivnosti	Za potrebe monitoringa i prikupljanja taksonomskih i stanišnih

	podataka izradiće se mobilna aplikacija.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Funkcionalna mobilna aplikacija</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nerealizovano. Angažovan je IT stručnjak, ali nije instalirana aplikacija za monitoring. Instaliranje aplikacije se pomjerilo za 2024. godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 1.3.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona
Opis aktivnosti	Nastaviće se sa unosom literaturnih i terenskih podataka u bazu, na sređivanju i sistematizaciji taksonomskih i drugih podataka, nomenklaturnim usaglašavanjima unijetih taksona sa važećim evropskim listama (Flora Europaea, Catalogue of Life, The Euro+MedPlantBase i The Plant List). Definisanjem važećeg naziva (accepted name) riješiće se problem sinonima i utvrditi konačan broj popisanih taksona na nivou vrsta i podvrsta. Upoređivanjem sa EU IUCN listom utvrdiće se konzervacijski status taksona na nivou Evrope i na globalnom nivou.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o prikupljenim podacima</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	270,00
Cilj 1.4.	Kartirano i definisano stanje značajnih stanišnih tipova i dijagnostičkih vrsta u ugroženim Natura 2000 staništima
Aktivnost 1.4.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180
Opis aktivnosti	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za EU. Odrediće se granice, dobiće se podaci za budući monitoring i prema potrebi provoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj sa kartom stanišnog tipa na prostoru Parka, uneseni podaci u GIS bazu</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku perioda kad je trebalo odraditi istraživanje, stručni saradnik za floru i vegetaciju, koji se bavi habitatima, nije bio radno angažovan.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 1.4.3	Kartirati stanišni tip *7250 Zapadno balkanske alpijske tresave (<i>Narthecion scardici</i>)
Opis aktivnosti	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za EU. Odrediće se granice, dobiće se podaci za budući monitoring i prema potrebi provoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj sa kartom stanišnog tipa na prostoru Parka, uneseni podaci u GIS bazu podataka</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	140,00
Aktivnost 1.4.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *7250
Opis aktivnosti	Uspostaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Aktivnost će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.4.3
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj sa kartom stanišnog tipa na prostoru Parka, uneseni podaci u GIS bazu podataka</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	140,00
Cilj 1.5	Kontrolisano ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe i očuvanje staništa
Aktivnost 1.5.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu
Opis aktivnosti	Za potrebe monitoringa o ubiranju ljekovite flore, samoniklog jestivog bilja i gljiva u komercijalne svrhe na području NP izradiće se mobilna aplikacija.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Aplikacija instalirana u mobilne uređaje Službe zaštite NP i stručne službe JPNPCG</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite NP
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog realizacije	Nerealizovano. Angažovan je IT stručnjak, ali nije instalirana aplikacija za monitoring. Instaliranje aplikacije se pomjerilo za 2024. godinu.
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 1.5.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije
Opis aktivnosti	Zbog lakšeg prikupljanja podataka o lokalitetima o ubiranju ljekovite flore, samoniklog jestivog bilja i gljiva na prostoru NP obučiće se nadzornici u Parku za korišćenje mobilne aplikacije.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nadzornici obučeni da u terenskom radu koriste mobilnu aplikaciju</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite NP
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadovezuje se na aktivnost 1.5.1.
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 1.5.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi podatke u bazu
Opis aktivnosti	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, korišćenjem mobilne aplikacije biće unijeti u bazu podataka; uradiće se analiza i kartografski prikaz.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju sa mapom staništa na kojima su vršena ubiranja</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite NP, direktor NP
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadovezuje se na aktivnosti 1.5.1. i 1.5.2.
Troškovi realizacije	0,00

Cilj 1.6	Monitoring šumskih ekosistema
Aktivnost 1.6.1	Sprovesti monitoring opšteg zdravstvenog stanja šuma
Opis aktivnosti	Na području PJ Babino polje – Treskavac i PJ Trokuz-Ribljak vršiče se praćenje brojnosti populacije potkornjaka postavljanjem feromonskih klopki. Na osnovu prikupljenih uzoraka će se odrediti mjere zaštite koje bi trebalo realizovati u slučaju kalamiteta (prenamnoženja vrste).
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Postavljeno 5 klopki i sačinjen Izveštaj o brojnosti potkornjaka</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi i razvoj, direktor Parka
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Vremenski uslovi nisu dozvolili postavljanje feromonskih klopki
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 1.6.2	Sprovesti monitoring dendrometrijskih i ekoloških aspekata šumskih ekosistema
Opis aktivnosti	Izvršiče se prikupljanje podataka o zdravstvenom stanju šumskih ekosistema. Podaci će se prikupljati sa područja na kojima su evidentirane ili primijećene određene promjene u šumskim ekosistemima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o monitoringu</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	100,00
Cilj 1.7	Aktivna zaštita šumskih ekosistema
Aktivnost 1.7.1	Sprovesti sanitarno-higijenske mjere
Opis aktivnosti	Izvršiče se uklanjanje stabala u cilju zaštite i unapređenja sanitarno- higijenske funkcije šuma. Izvršiče se uklanjanje: stabala sa izrazitim simptomima zaraze, izvaljenih i suvih stabala, snjegolomova i vjetrolomova, stabala koja nemaju mogućnost daljeg razvoja stabala koja ugrožavaju nesmetan prolaz posjetioca kroz Park i dovode u opasnost oštećenja materijalne-tehničke infrastrukture. Aktivnost će se sprovesti na osnovu izvještaja Službe zaštite, nakon čega će stručna služba provjeriti stanje i preduzeti dalje mjere. Aktivnosti sječe i transporta drvnih sortimenata realizovaće se na osnovu Zakona o šumama (Sl. list CG broj 47/15) i drugih unutrašnjih akata JPNPCG. Interna procedura za prodaju drvnih sortimenata za lokalno stanovništvo
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sanitarno-higijenskim mjerama sprovedenim u državnim šumama. Količina obilježene (doznačene) bruto drvne mase</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi i razvoj, Služba zaštite Parka
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Imajući u vidu veliki obim i površine sa suvih i izvaljenim stablima, aktivnost je odložena do donošenja Akcionog plana za sukcesivno uklanjanje suvih stabala
Troškovi realizacije	3.500,00

Aktivnost 1.7.2	Sprovesti preventivne mjere u cilju zaštite od požara
Opis aktivnosti	Shodno Planu zaštite i spašavanja, a u cilju preventivnih mjera zaštite, izvršiće se nabavka potrebne opreme, instalacija iste i uspostaviće se distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenim preventivnim mjerama u cilju zaštite od požara. Količina nabavljene i instalirane opreme</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	150,00
Aktivnost 1.7.3	Uvođenje i implementacija informacionih sistema u šumama NP Prokletije
Opis aktivnosti	Uspostaviće se prostorna baza podataka (GIS) za potrebe prikupljanja i analize terenskih i drugih podataka. Terenski podaci će se prikupljati specijalizovanim GPS uređajem. <i>Aktivnost vezana sa Aktivnostima 1.3.1. i 1.9.3.</i>
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana prostorna baza podataka, nabavljeno 5 GPS uređaja</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	180,00
Aktivnost 1.7.4	Unaprijediti saradnju sa lokalnim stanovništvom u cilju zaštite šumskih ekosistema
Opis aktivnosti	Na osnovu podnijetih zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume, izvršiće se odobravanje korišćenja šuma u privatnoj svojini. Realizacija zahtjeva će se regulisati na osnovu stručne procjene stanja šume i donošenja rješenja za svaki zahtjev posebno. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 01.12.2022 godine, za plansku 2023. godinu, kako je definisano Zakonom o šumama (Sl. List 47/15) Nakon dostavljanja zahtjeva, direktor Javnog preduzeća obrazuje komisiju koja će donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Realizacija Plana gazdovanja šumama u privatnoj svojini će se sprovesti nakon pribavljanja saglasnosti Agencije za zaštitu životne sredine.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	500,00
Aktivnost 1.7.5	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara, za potrebe lokalnog stanovništva, a u skladu sa zakonom
Opis aktivnosti	Shodno zakonu i Internoj proceduri za prodaju šume lokalnom stanovništvu, izvršiće se prodaja drvnih sortimenata ruralnom stanovništvu sa područja Parka

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o dodijeljenoj količini drvnih sortimenata po zahtjevima lokalnog stanovništva. Količina prodane bruto drvne mase.</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije bilo zahtjeva od strane lokalnog stanovništva
Troškovi realizacije	0,00
Cilj 1.8	Stabilne populacije značajnih vrsta ptica
Aktivnost 1.8.1	Vršiti monitoring ornitofaune
Opis aktivnosti	Izradiće se protokol monitoringa za najznačajnije vrste grabljivica te u skladu sa protokolom sprovodiće se monitoring u karakterističnim ekosistemima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen protokol monitoringa; izvršen monitoring grabljivica-izvještaj</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Realizovana 3 terenska izlaska od predviđenih 6. Razlog ne realizacije loši vremenski uslovi u kasno jesenjem dijelu predviđenom za monitoring.
Troškovi realizacije	270,00
Cilj 1.9	Istraženi speleološki i drugi objekti važni za očuvanje značajnih kolonija slijepih miševa (<i>Chiroptera</i>) i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija
Aktivnost 1.9.2	Izvršiti nabavku opreme za istraživanje slijepih miševa
Opis aktivnosti	Izvršiti nabavku opreme za hvatanje slijepih miševa koja će se koristiti na terenu prilikom hvatanja i determinacije vrsta slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nabavljena oprema (šipke i nevidljive mreže) za hvatanje slijepih miševa</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za javne nabavke
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	1.000,00
Aktivnost 1.9.3	Izvršiti obuku stručnih saradnika za faunu za rad u Geografsko- informacionom sistemu
Opis aktivnosti	Angažovati GIS eksperta koji će stručne saradnike obučiti za rad u GIS-u. Obuka za korišćenje GIS-a će omogućiti stručnim saradnicima kvalitetnije predstavljanje podataka prikupljenih tokom istraživanja.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Stručni saradnici osposobljeni za rad u GIS-u</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za javne nabavke
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	150,00
Aktivnost 1.9.4	Nadzirati pristup jamama i pećinama, evidentirati i kontrolisati speleološke aktivnosti
Opis aktivnosti	U koordinaciji sa Službom zaštite evidentiraće se i kontrolisati aktivnosti posjetilaca speleoloških objekata na prostoru Parka.

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola speleoloških objekata neposrednog okruženja</i>
Odgovornost	Služba zaštite NP Prokletije, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku 2023. godine nije bilo prijavljenih zahtjeva za istraživanje pećinskih objekata od strane trećih lica.
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 1.9.5	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
Opis aktivnosti	Primjenom nevidljivih mreža i ultrazvučnom detekcijom utvrdiće se rasprostranjenost slijepih miševa i odrediti najznačajnija staništa na području Parka.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj registrovanih vrsta slijepih miševa; Broj najznačajnijih staništa na području Parka.</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	270,00
Cilj 1.10	Istražena fauna krupnih sisara i kartirana najznačajnija staništa
Aktivnost 1.10.1	Izvršiti nabavku opreme za istraživanje (foto-zamke, zvučnici i ostala oprema neophodna za akustičnu metodu)
Opis aktivnosti	Izvršiće se nabavka opreme za istraživanje krupnih sisara koja će se koristiti na terenu za registrovanje prisustva ovih vrsta.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nabavljene 5 Browing/Cudde back/Bushnell foto-zamke</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za javne nabavke
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nabavka opreme nije ušla u Plan javnih nabavki za 2023.
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 1.10.2	Izvršiti kartiranje značajnih staništa za krupne sisare
Opis aktivnosti	Uraditi terenska istraživanja uz pomoć foto-zamki, detektovati prisutnost krupnih sisara na teritoriji Parka i njihova najznačajnija staništa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj registrovanih vrsta krupnih sisara; Broj značajnih staništa na području Parka.</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Za dobijanje relevantnih informacija neophodno je obezbijediti istraživačku opremu (kamera-zamke). Realizacija aktivnosti vezana je za aktivnost broj 1.10.1.
Troškovi realizacije	0,00
Cilj 1.11	Stabilne populacije divokoze (<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>)
Aktivnost 1.11.2	U odnosu na prethodna istraživanja sprovesti dalji monitoring divokoza
Opis aktivnosti	Terenska istraživanja populacije divokoze na teritoriji Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Registrovana brojnost populacije divokoze</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Status realizacije	Realizovano istovremeno sa aktivnošću broj 1.9.5.
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	50,00
Cilj 1.12	Očuvanje vrsta iz porodice <i>Mustelidae</i> kroz očuvanje njihovih staništa
Aktivnost 1.12.1	Utvrđivanje staništa i kartiranje u GIS-u
Opis aktivnosti	Terenska istraživanja prisutnosti vrsta u saradnji sa zaposlenima u Službi zaštite NP Prokletije.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj registrovanih vrsta iz porodice <i>Mustelidae</i></i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite NP Prokletije
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	215,00
Aktivnost 1.12.2	Na osnovu monitoringa izraditi bazu podataka nultog stanja u odnosu na koje će se sprovesti mjere konzervacije u budućnosti
Opis aktivnosti	Na osnovu terenskih istraživanja formiraće se baza podataka rasprostranjenja vrsta <i>Mustelidae</i> u NP.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana baza podataka, definisane mjere očuvanja</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite NP Prokletije
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	150,00
Cilj 1.13	Istraživanje faune insekata i kartiranje najznačajnijih staništa
Aktivnost 1.13.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni Lepidoptera i Coleoptera
Opis aktivnosti	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune Lepidoptera i Coleoptera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju istraženosti faune <i>Leidoptera</i> i <i>Coleoptera</i> i preporuke u vezi daljih istraživanja</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	250,00
Aktivnost 1.13.2	Izvršiti uvid u stanje dnevnih leptira na području Parka
Opis aktivnosti	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju rekognosciranja faune dnevnih leptira sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o istraživanjima faune dnevnih leptira Parka</i>
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi ne realizacije	270,00
Cilj 1.14	Istraživanje faune vodozemaca i gmizavaca
Aktivnost 1.14.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
Opis aktivnosti	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim

	istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	Izveštaj o stanju istraženosti faune vodozemaca i gmizavaca i preporuke u vezi daljih istraživanja
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	150,00
Aktivnost 1.14.2	Izvršiti uvid u stanje vodozemaca i gmizavaca
Opis aktivnosti	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	Izveštaj o istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije	270,00

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala	
Cilj 2.3	Zaštićena, valorizovana i promovisana nematerijalna kulturna baština
Aktivnost 2.3.1.	Inventarisati i dokumentovati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
Opis aktivnosti	Markiranje NKN, gdje bi prikupljena dokumentacija bila iskorišćena za potrebe upisa novog elementa u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasljeđa Crne Gore.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o popisanoj NKN</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost započeta 2023.godine i realizovaće se tokom 2024.godin
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 2.3.2.	Prikupiti podatke od nosioca nematerijalnih kulturnih dobara
Opis aktivnosti	Tokom istraživačkog rada prikupiće se podaci od pojedinaca koji čuvaju običajnu praksu znanja i vještine, koji se manifestuju kroz kontinuitet živog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Prikupljeni i sistematizovani podaci</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost započeta 2023.godine i realizovaće se tokom 2024.godin
Troškovi realizacije	0,00
Aktivnost 2.3.3.	Izvršiti popunjavanje upitnika za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
Opis aktivnosti	Popunjavanje obrazaca u vidu upitnika za svaki evidentirani element NKN
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Popunjeni upitnici</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadovezuje se na aktivnost 2.3.1.

<i>Troškovi realizacije</i>	0.00
Aktivnost 2.3.4	Uputiti inicijative za uspostavljanje zaštite na osnovu istraživačkih nalaza i drugih dokaza o svojstvu, osobenosti i značaju nematerijalnog kulturnog dobra
Opis aktivnosti	Aktivnost uslovljena istraživačkim nalazima na terenu (jer svaki element NKN ne podrazumijeva zakonsku zaštitu), i zavisi od stručne procjene
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj zaštićenih elemenata NKN</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prema stručnoj procjeni nijedan element nije izdvojen za stručnu zaštitu
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 2.3.5	Učestvovati u kreiranju projekata zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija zaštite
Opis aktivnosti	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog naslijeđa, iniciraće se projektne aktivnost na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovani projekti zaštite i valorizacije NKN</i>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, MKM
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Ove godine nije pronađen nijedan program koji bi bio relevantan sa našom institucijom
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 2.3.6	Kreirati programe organizovanja važnih datuma i dešavanja u Parku (realizacija inicijativa Savjeta Evrope za obilježavanje „Dana evropske baštine“)
Opis aktivnosti	Pod okriljem inicijative "Dani evropske baštine" za tekuću godinu na zadatu temu ukoliko korespondira sa ovim parkom, kreiraće se i realizovati program obilježavanja manifestacije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovana manifestacija „Dani evropske baštine“</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Ovogodišnja manifestacija "Dani evropske baštine", realizovana je u okviru NP SJ, obzirom da je ovogodišnja tema najviše korespondirala sa ovim Parkom
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi	
Cilj 3.1.	Promovisan Park sa unaprijeđenim edukativno-interpretativnim sadržajima
Aktivnost 3.1.1.	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku i nadležnim ministarstvom izradiće se edukativni programi
Opis aktivnosti	Održaće se edukativne radionice za djecu školskog uzrasta
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Održane radionice</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	350,00
Aktivnost 3.1.2	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku izradiće se edukativni materijali
Opis aktivnosti	Izradiće se edukativni materijal koji će obuhvatati znamenitosti Parka (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe itd.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen edukativni materijal</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	450,00
Aktivnost 3.1.3	U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume
Opis aktivnosti	Osmisliće se i organizovati interaktivne edukativne i tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih ekoloških datuma i to: 21. mart - Svjetski dan šuma 22. april - Dan planete zemlje 22. maj - Svjetski dan biodiverziteta 05. jun - Dan zaštite životne sredine 31. jul - Dan NP Prokletije 26. septembar - Dan čistih planina 04. oktobar - Svjetski dan zaštite životinja Dani dijaspore
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih edukativnih i tematskih radionica; broj učenika na radionicama</i>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO, direktor Parka
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	700,00
Aktivnost 3.1.5	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne staze
Opis aktivnosti	Uradiće se prijedlog projekta formiranja edukativne staze u dolini Grebaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana edukativna staza u dolini Grabaje</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez Crne Gore
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00 (Donacija u sklopu projekta IPA Creative Twinning, a realizovala NVO CSTI Montenegro)
Aktivnost 3.1.7	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore, nadležnim ministarstvom i Agencijom unaprijediti tematsku stazu „Praistorijski crteži-Magna mater (Velika majka)”
Opis aktivnosti	Posredstvom javnih informisanja izvršiće se promocija „Praistorijski crteži-Magna mater (Velika majka)”
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Povećan broj posjetilaca</i>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Status realizacije	Realizovano

Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	280,00
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na tržištu
Aktivnost 3.2.1	Kontinuirano promovisati Park putem medija
Opis aktivnosti	Kontinuirano preko štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža i sajta JPNPCG, promovisaće se projekti i aktivnosti koje se implementiraju u Parku, njegove prirodne i kulturne vrijednosti, važni ekološki datumi, manifestacije i događaji.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj postavljenih objava u štampanim i elektronskim medijima, društvenim mrežama i sajtu</i>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam; direktor Parka; direktor JPNPCG
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	3.000,00
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima
Opis aktivnosti	Učešće na lokalnim, regionalnim i internacionalnim sajmovima turizma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sajmova sa učešćem JPNPCG</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	5.484,00
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
Opis aktivnosti	U saradnji sa TO Gusinje i PD Očnjak organizovaće se planinarski pohod Zijova staza. U saradnji sa PD Karanfil i organizovaće se planinarski pohod Hamdova staza. U saradnji sa TO organizovaće se hodaње na krpļama za sve zainteresovane posjetioce i lokalno stanovništvo.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Održana manifestacije i pohodi sa učešćem JPNPCG</i>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00
Aktivnost 3.2.4	Izraditi promotivni materijal
Opis aktivnosti	Izrada promotivnog materijala (brošura, kataloga, flajera, postera i sl.) u elektronskom obliku.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen promotivni materijal</i>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	535,00
Aktivnost 3.2.5	Izraditi propagandni materijal
Opis aktivnosti	Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice i majice itd.) sa logom i motivima NP Prokletije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen propagandni materijal</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam

Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	600,00 Donacija NVO "Prijatelji Plava"

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.1.	Unaprijeđena i razvijena turistička infrastruktura Parka je usklađena sa principima zaštite prirode i u funkciji je posjetilaca
Aktivnost 4.1.1.	Unaprijediti postojeći Centar za posjetioce u Gusinju novim sadržajima
Opis aktivnosti	Uradiće se dizajn i nabavka dvojezične info table ispred Centra za posjetioce i dizajn i nabavka cerada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Postavka table i cerade</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za logistiku
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	1.550,00
Aktivnost 4.1.3	Urediti prostor ispred i iza Centra za posjetioce u Gusinju u funkciji expo-prostora
Opis aktivnosti	Izradiće se skulptura karakteristične životinje Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Napravljena skulptura životinje i postavljena na za to predviđenoj lokaciji</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zbog nedostatka finansijskih sredstava
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 4.1.5	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove
Opis aktivnosti	Izrada projektnog rješenja sa predmjerom i predračunom i administrativna procedura za izgradnju dva nova kontrolno-naplatna punkta (Ropojana i na lokaciji Hridska krivina) i rekonstrukciju dva postojeća kontrolno-naplatnoga punkta (Grebaje, Gradina).
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađena idejna rješenja, izrada i rekonstrukcija naplatnih punktova</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za logistiku
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	3.206,00
Aktivnost 4.1.6	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku
Opis aktivnosti	Izrada 4 velike najavne table (2000*1700), 10 informativnih tabli (2400*600), 2 putokaznih tabli (1900*600*3), 1 velika najavna tabla (3500*4000). Instaliranje atigrafit folija obujmica za table sa rokom trajanja od 25 godina; instaliranje rešetki, iskop zemljišta, ugradnja, montaža i transport.(Aktivnost prati Izradu Elaborata koji će biti urađen u skladu sa zakonskom regulativom i pravilnikom koji

	<i>uređuje ovu oblast).</i>
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene i postavljene table</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U 2023. godini angažovano je stručno lice za izradu Elaborata, što predstavlja prvi korak u realizaciji ove aktivnosti.
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00
Aktivnost 4.1.7	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
Opis aktivnosti	Izvršiti zamjenu folija na postojećim informativnim tablama u Parku(2 folije). Postaviti jednu tablu kod Centra za posjetiocyte u Gusinju. Jedan terenski izlazak
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena zamjena folija na informativnim tablama</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	60,00
Aktivnost 4.1.8	Unaprijediti pješačke staze
Opis aktivnosti	Analiziraće se stanje pješačke staze „Bajrovića katun – Hridsko jezero“, na osnovi čega će se dati prijedlog njenog uređenja (obnova info tabli, signalizacije-koje su oštećene). Analiziraće se stanje planinarske staze prema planinskom vrhu Karaula i Karanfilii. Urađiće se GPS staze i priložiti fotodokumentaciju. U saradnji sa PSCG uradiće se analiza planinarske staze „Paljevi-vrh Maja Horolac“, dati prijedlog njenog uređenja i uraditi markaciju.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvještaj o analizi stanja staza sa prijedlogom njihovog uređenja</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	80,00
Aktivnost 4.1.9	Unaprijediti biciklističke staze
Opis aktivnosti	Analiziraće se stanje staze Plav- Memina planina - Plav na osnovu koje će se predložiti plan njenog uređenja. Napraviće se fotodokumentacija i snimak GPS staze.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvještaj o analizi stanja staze Plav – Memina planina – Plav sa prijedlogom njenog uređenja</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	50,00
Aktivnost 4.1.11	Formirati stazu za hodanje na krpljama
Opis aktivnosti	Urađiće se idejno rješenje i formirati staza za hodanje na krpljama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana staza</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za logistiku
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Urađen je Elaborat na osnovu kog se izvršila nabavka neophodne vertikalne signalizacije i dobijena je oznaka o težini staze. Urađen je dizajn, nabavljena i postavljena informaciona tabla. Markacioni

	stubići i piktogrami nisu postavljeni zbog vremenskih uslova, a predviđeno je da ih postavi zaposleni radnik, koji je ujedno i licencirani marikrant. Izvršena je nabavka muških i ženskih krpilji (9 muških i 6 ženskih komada), koje se nalaze u Centru za posjetioce u Gusinju.
<i>Troškovi realizacije</i>	3.250,00
Aktivnost 4.1.16	Izgraditi dječije igralište ispred Centra za posjetioce u Gusinju
Opis aktivnosti	Uradiće se idejno rješenje sa predmjerom i predračunom i prijedlog uređenje dečijeg igrališta od prirodnih materijala
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađena idejna rješenja</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nesu previđen finansijska sredstva i nije raspisan javni poziv za projektanta
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 4.1.17	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete sa osoba sa invaliditetom
Opis aktivnosti	Uradiće se analiza i prijedlog lokacija koje bi se mogle prilagoditi za osobe sa invaliditetom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađen prijedlog lokacija</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00
Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
Opis aktivnosti	U Centru za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca uz pomoć unaprijed pripremljenih anketnih listića, na osnovu kojih će se dobiti informacija o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih anketnih listova. Analizirana struktura, mišljenje, potrebe i očekivanje posjetilaca.</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti
Opis aktivnosti	Nadzornici Parka će registrovati eventualne negativne uticaje posjetilaca na području Hridskog jezera kroz standardni protokol JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Popunjeni protokol i sačinjen Izvještaj o uticaju posjetilaca na lokalitet Hridsko jezero</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, Služba zaštite NP
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00
Aktivnost 4.3.3	Analizirati korišćenje postojećeg sistema staza
Opis aktivnosti	U saradnji sa PSCG uradiće se analiza stanja i upotrebe svih vrsta

	staza (nacionalnih i lokalnih planinarskih - utvrđenih i uređenih staza, biciklističkih, panoramskih i staza posebnih namjena). Urađiće se i izvještaj o analizi korišćenja postojećeg sistema staza.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađena analiza stanja i upotrebe svih vrsta staza u zoni nacionalnog parka</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	80,00
Aktivnost 4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
Opis aktivnosti	Urađiće se studija prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena Studija prihvatnih kapaciteta</i>
Odgovornost	Direktor Parka; Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	JPNPCG je tokom 2023. godine pripremio projekat vezan za izradu Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u svim nacionalnim parkovima. Projektom se apliciralo za donatorska sredstva DIMFE, međutim projektni prijedlog je odbijen.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
Opis aktivnosti	U cilju rasterećenja najfrekventnijih lokaliteta promovisaće se drugi manje posjećeniji lokaliteti u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Promocija drugih lokaliteta</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj regiona	
Cilj 5.1.	Učešće na međunarodnim pozivima za otvorene grantove u funkciji realizacije projekata i razmjene znanja i dobrih praksi
Aktivnost 5.1.1.	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima
Opis aktivnosti	Na osnovu objavljenih poziva, pristupiće se izradi projekata iz relevantnih oblasti. Pomoć lokalnim pružaocima usluga u procesu registracije i promocije. Objediniti zajedničku ponudu.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Podnijeto je 11 aplikacija</i>
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00
Aktivnost 5.1.2.	Organizovati obuke za zaposlene, razmjenu iskustava
Opis aktivnosti	Pratiti seminare i obuke koje su od značaja za pisanje

	međunarodnih projekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učestvovali na 3 seminara</i>
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	54,00
Cilj 5.2	Definisani zajednički prioriteti i realizovani projekti sa lokalnim zajednicama u cilju razvoja područja i lokalnih zajednica
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu kroz udruživanje u klastere i kooperative
Opis aktivnosti	U saradnji sa relevantnim institucijama i predstavnicima lokalnih zajednica, organizovati sastanke u vezi sa projektnim prijedlozima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Održan je 1 sastanak</i>
Odgovornost	Kontinuirano
Status realizacije	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Razlog ne realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije</i>	140,00
Cilj 5.3	Unaprijeđena saradnja sa lokalnim proizvođačima
Aktivnost 5.3.1	Inicirati uspostavljanje sertifikata za lokalne proizvode
Opis aktivnosti	Organizovaće se sastanci sa predstavnicima relevantnih institucija, kako bi se uspostavili sertifikati za lokalne proizvode sa područja Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Inicirano je uspostavljanje sertifikata za lokalne proizvode</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U decembru 2022. godine predata je Prijava za pokretanje postupka za registraciju žiga Direkciji za intelektualnu svojinu (tad. Ministarstvo ekonomskog razvoja). Čeka se odgovor.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 5.3.2	Podržati lokalno stanovništvo (proizvođače) da izrade karakteristične suvenire koje će se distribuirati u suvenirnice Parka
Opis aktivnosti	Dati sugestije i prijedloge za izradu suvenira i rukotvorina koje će dopuniti asortiman suvenirnica u Parku.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izrađenih karakterističnih suvenira i rukotvorina koji su distribuirani u suvenirnice Parka</i>
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00

VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
Aktivnost	Implementacija projekata podržanih od strane međunarodnih donatora (EU fondovi, ambasade i drugi)
Opis aktivnosti	Priprema prateće dokumentacije za implementaciju projektne aktivnosti, koordiniran rad sa zajedničkim službama JPNPCG radi realizacije ove aktivnosti I partnerima na projektu.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedene aktivnosti na projektima</i>

Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	120,00
Aktivnost	Implementacija projekata podržanih od strane domaćih donatora
Opis aktivnosti	Priprema prateće dokumentacije za implementaciju projektne aktivnosti, koordiniran rad sa zajedničkim službama JPNPCG radi realizacije ove aktivnosti I partnerima na projektu.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedene aktivnosti na projektima</i>
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	80,00

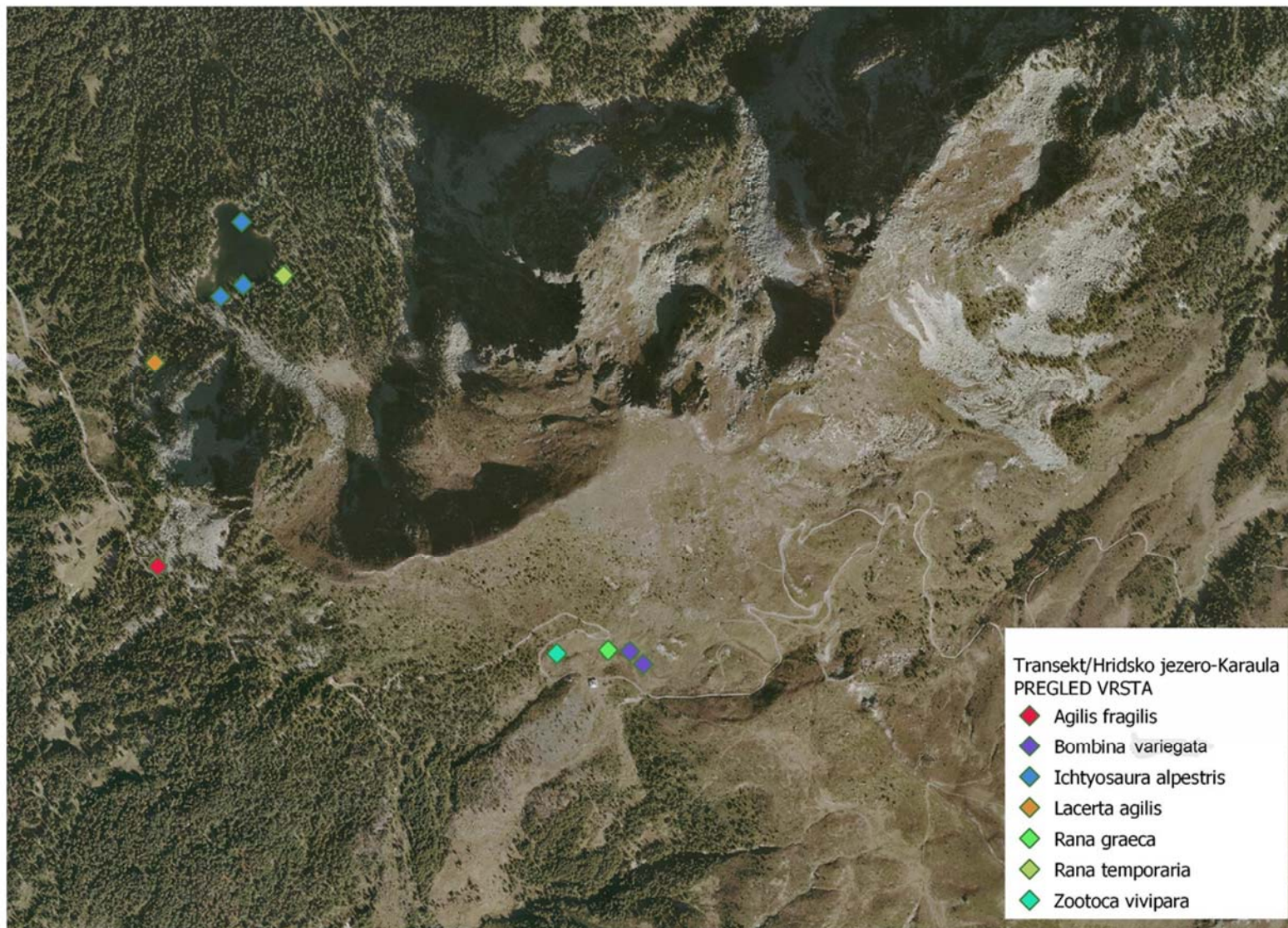
Strateška oblast 6: Jačanje kapaciteta Službe zaštite i unapređenje aktivnosti na očuvanju prostora Parka i prirodnih procesa	
Cilj 6.1.	Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture
Aktivnost 6.1.2	Izvršiti stručno usavršavanje Službe zaštite kroz obuke i osposobljavanje za profesionalan pristup prema posjetiocima
Opis aktivnosti	Organizovaće se dvije jednodnevne radionice u cilju povećanja nivoa znanja nadzornika o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih radionica; broj nadzornika koji su učestvovali u radionicama</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	180,00
Aktivnost 6.1.3	Izvršiti nabavku potrebnih materijalno-tehničkih sredstava
Opis aktivnosti	Nakon sagledavanja potreba, izvršiće se nabavka neophodne opreme i sredstava 1 terensko vozilo 1 3 kompjutera 2 skenera 1 štampač
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nabavljena sredstva i oprema</i>
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za logistiku
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije izvršena javna nabavka
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 6.1.4	Održavati redovne kontakte i koordinaciju kontrole nelegalnih aktivnosti sa nadležnim inspeksijskim službama
Opis aktivnosti	Održavaće se redovni kontakti sa službama inspeksijskih poslova kroz sastanke i druge vidove komunikacije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka sa službama inspeksijskih poslova</i>
Odgovornost	Direktor Parka

Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	120,00
Aktivnost 6.1.5	Održavati redovne kontakte sa MUP-om
Opis aktivnosti	Ostvarivanje redovnih kontakata i saradnje sa MUP-om prilikom prijave nelegalnih aktivnosti, posebno kroz kontrolu prelaska posjetilaca na prekograničnoj stazi PEAKS OF PROKLETIJE
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj registrovanih nelegalnih aktivnosti</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, šef Službe zaštite
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	80,00
Aktivnost 6.1.6	Jačati saradnju sa tužilaštvom
Opis aktivnosti	Uspostaviće se saradnja sa nadležnim tužilaštvom kako bi pravovremeno rješavali probleme iz oblasti zaštite prostora
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj procesuiranih slučajeva</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	80,00
Aktivnost 6.1.7	Postaviti komunalni mobilijar
Opis aktivnosti	Izvršiti postavljanje komunalnog mobilijara na najfrekventnijim lokacijama i redovno održavati
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Postavljeni mobilijar</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	250,00
Aktivnost 6.1.8	Izgraditi nove hranilice za krupne sisare
Opis aktivnosti	Izvršiće se izgradnja i postavljanje hranilica na značajnim staništima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj postavljenih hranilica za krupne sisare</i>
Odgovornost	Direktor Parka, šef Službe zaštite
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00
Aktivnost 6.1.9.	Izvršiti detaljno obilježavanje granica nacionalnog parka na terenu
Opis aktivnosti	Izvršiti procjenu sredstava neophodnih za obilježavanje granica nacionalnog parka u vilju veće mogućnosti realizacije i obezbjeđivanja neophodnih sredstava
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana komisija; data procjena sredstava</i>
Odgovornost	JPNPCG
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Upućena je inicijativa organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organima uprave nadležnom za poslove katastra i opštinama na čijoj se teritoriji

	nalazi Park za delegiranje člana u svrhu formiranja radnog tijela koje će procijeniti finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka. Do pisanja ovog Izvještaja i nakon slanja urgencije na već poslatu inicijativu, Uprava za katastar i državnu imovinu nije delegirala člana, te samim tim nije ni formirano radno tijelo.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00
Aktivnost 6.1.10.	Urediti kamp prostor i parking
Opis aktivnosti	U skladu sa PPPN za NP Prokletije, urediće se i obilježiti prostor predviđen za kamping i parking.
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređena mjesta za kamp prostor i parking</i>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba zaštite
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Imovinsko - pravni odnosi i novčana sredstva
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00

PRILOG

PREGLED VRSTA NA ISTRAŽIVANOM PODRUČJU

